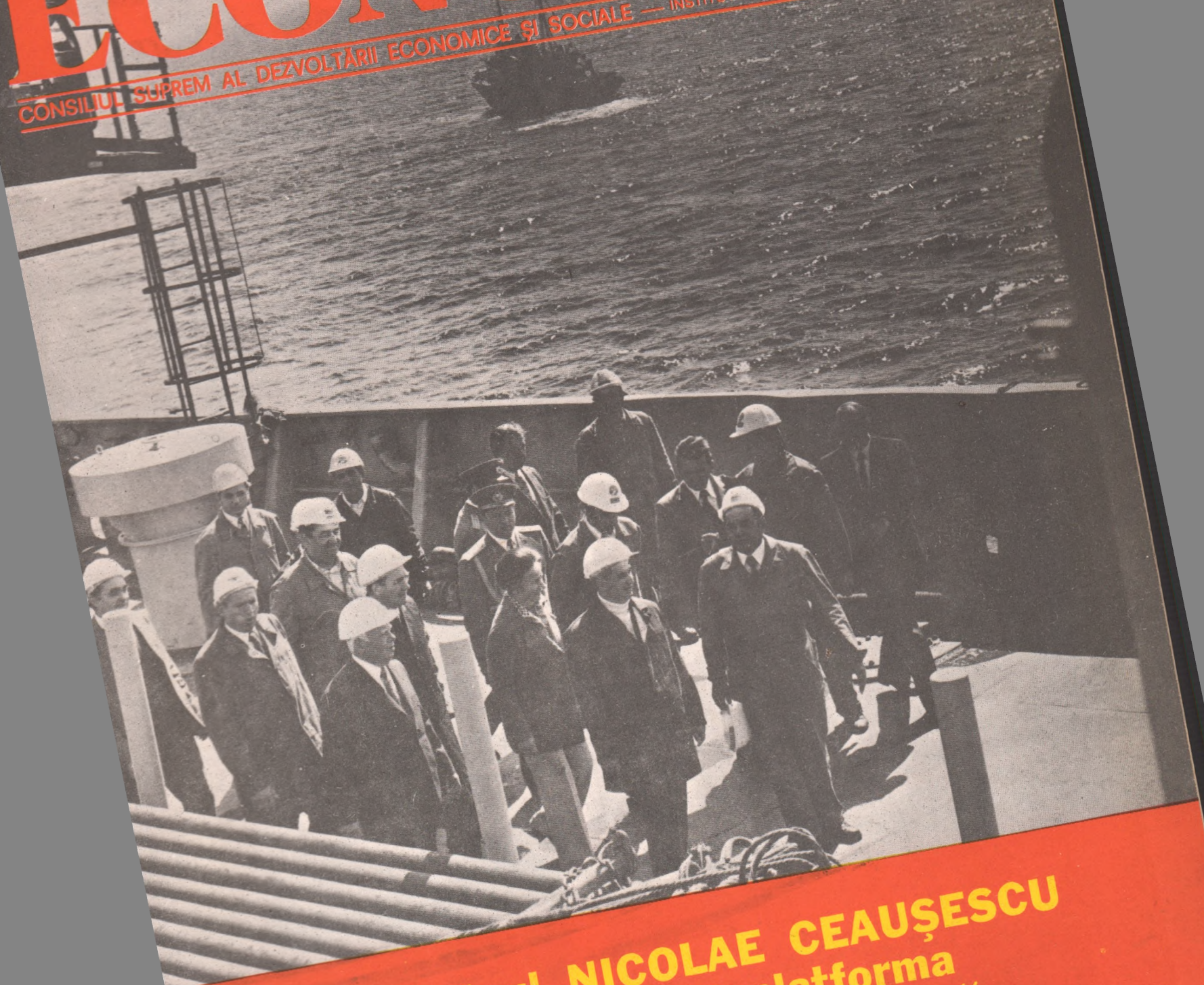

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

**Tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU
a inaugurat platforma
de foraj marin „Gloria“**

Numărul 38 ● Vineri 24 septembrie 1976

● ANCHETA „R. E.“ ● ANCHETA „R. E.“ ● ANCHETA „R. E.“ ● ANCHETA „R. E.“ ●

lului calificat, analiza posibilităților reale și în perspectivă de desfacere a noilor produse ș.a.). Întrucât beneficiarul investiției nu are întotdeauna suficiente elemente pentru a stabili care din obiective sînt prioritare la un moment dat pentru economia națională, considerăm că această opțiune ar putea fi realizată de către titularul de investiții. În acest fel, eforturile generale vor putea fi orientate către finalizarea obiectivelor de stringență necesitate la nivelul întregii economii și va putea fi evitată totodată dispersarea forțelor constructorului pe un număr prea mare de fronturi de lucru și în ultimă instanță ineficient.

Și fiindcă este vorba de coordonare, reține atenția și un alt aspect. Considerăm că trebuie mai mult avută în vedere — încă din faza de concepție — ideea de a nu se admite o investiție nouă atîta timp cît pentru produsul respectiv există în țară capacități deja create, dar incomplet folosite. Nerespectarea strictă a acestui principiu de bază creează cu siguranță prejudicii atât la întreprinderea nouă, cît și la cea deja existentă, prin diminuarea comenzilor.

Despre un indicator — obstacol în formarea cadrelor

Din întreaga anchetă a reieșit rolul hotărîtor pe care-l au oamenii — fie ei execuțanți sau conducători — în materializarea cu succes a sarcinilor din planul de investiții. În acest context, a fost relevată încă o dată importanța deosebită pe care o are asigurarea cu forță de muncă a noilor capacități de producție. Astfel, este cunoscut faptul că pregătirea profesională temeinică a cadrelor constituie garanția succesului întregii activități desfășurate în cadrul unei noi investiții. Pentru îndeplinirea cît mai bună a acestei cerințe este necesar ca pregătirea cadrelor să înceapă și să se desfășoare încă din timpul execuției lucrărilor de construcții-montaj, astfel ca noii lucrători să poată participa activ și eficient la efectuarea probelor mecanice și tehnologice — ca o cerință de bază pentru cunoașterea mașinilor și instalațiilor la care vor lucra.

Apreciem, totodată, ca fiind de mare utilitate pentru formarea contingentului de cadre necesar noilor obiective industriale, metoda utilizată mai ales de către unele întreprinderi ale industriei ușoare, de a crea, în anumite zone cu excedent de forță de muncă, în spații provizorii, „secții satelit”. Bunăoară, întreprinderea „Tinăra Gardă” din Eucurești a organizat o astfel de secție la Buzău. La început s-au executat operații și produse cu un grad redus de complexitate tehnică. Pe măsură ce noii angajați s-au deprins cu munca și disciplina tehnologică a început să crească și randamentul lor în producție. În perioada cînd urmează să intre în funcțiune întreprinderea de tricotaie Buzău personalul calificat este deja format.

Ancheta a relevat însă faptul că apare și un alt aspect. Întrucît muncito-

rii viitoarelor obiective trimiși să învețe să lucreze la întreprinderile existente, sînt cuprinși în numărul mediu scriptic al acestor unități, actualele prevederi în acest domeniu nu stimulează preocuparea pentru formarea lor multilaterală. De aceea, **propunem ca C.S.P. să analizeze posibilitatea ca indicatorul „cadre în formare” să nu mai afecleze productivitatea muncii și numărul mediu scriptic al întreprinderilor unde se pregătesc viitorii lucrători ai noilor obiective industriale.**

Indrumarea și controlul: de la simple constatări la rezolvări operative

Fără îndoială problemele de evidență — urmărirea a realizărilor ocupă un loc important din primele clipe de funcționare ale unei noi capacități de producție. Dat fiind

insemnatul efort investițional al statului, „cît” și „cum” produce noul obiectiv față de prevederi, reprezintă întrebări al căror răspuns trebuie să fie clar realizat și operativ obținut. Ancheta a relevat faptul că, în unele cazuri, neîndeplinirea și respectiv depășirea, cu relativă ușurință, a unor indicatori (în special preț de cost sau cheltuieli la 1 000 lei producție marfă, beneficii, rentabilitate) ca urmare a unor factori ce au intervenit ulterior perioadei de proiectare și avizare a investiției (cum ar fi: modificări de prețuri cu aprobări legale la materiile prime, combustibil, energie, prețuri de vânzare a produselor, modificări constructive și tehnologice care impun înlocuirea unor subansamble etc.), nu sînt evidențiate în mod corespunzător de sistemul actual de raportare statistică a atingerii principalilor parametri tehnico-economici proiectați, după punerea în funcțiune a capacităților. Astfel, **sistemul actual de raportare pune față în față indicatorii tehnico-economici proiectați cu cei efectiv realizați în perioada respectivă fără a scoate în evidență factorii care au condus la schimbări față de prevederile din S.T.E.** Se compară, deci, doi indicatori care în multe cazuri nu mai sînt comparabili. De aceea, considerăm necesar ca în darea de seamă statistică trimestrială privind atingerea parametrilor tehnico-economici să se introducă, pentru toți indicatorii cuprinși în raportare o coloană în care să se înscrie abaterile legale care au intervenit de la aprobarea studiului pînă la raportare (efectul schimbării structurii producției, efectul modificării unor prețuri la materiile prime și la produse, efectul schimbării tehnologiei și creșterii complexității produselor etc.), cu care să se corecteze fie realizările, fie indicatorii din S.T.E. Valorile care ar urma să se înscrie ca abateri legale față de condițiile inițiale în darea de seamă ar putea fi explicitate în memoriul ce însoțește darea de seamă atît ca mod de calcul cît și cu indicarea temeiurilor legale corespunzătoare.

Tot la acest capitol, situațiile analizate au permis să tragem concluzia că, mai ales în perioada de început, o serie de colective întîmpină în mod firesc, în

perioada „de rodaj”, unele greutăți în realizarea sarcinilor de plan (lucrează neritmic, au dificultăți în aprovizionarea cu materii prime și piese de schimb înregistrează unele imobilizări de fonduri, amenzi etc.). Într-un asemenea moment, pe diverse domenii se trimit brigăzi, colective, inspecții, se alcătuiesc comandamente menite să verifice, să controleze și să stabilească măsuri. Uneori, însă, această activitate se soldează doar cu constatări, grafice și planuri de măsuri. În loc să lucreze în secții, să se preocupe de găsirea unor soluții eficiente, pentru înlăturarea neajunsurilor ivite, unii dintre conducătorii obiectivului nou vizat își consumă timpul în a da explicații, în a căuta argumente și motivări. **Propunem ca activitatea unui colectiv, a unei brigăzi etc., să fie apreciată nu numai după constatări ci, în primul rînd, după numărul problemelor concrete pe care le-a rezolvat sau la a căror rezolvare a participat și care sînt de natură să conducă la sporirea eficienței.**

Cînd recuperările se efectuează pe seama probelor tehnologice

Așa după cum am arătat, funcționarea utilajelor tehnologice rămîne o problemă de maximă importanță a fiecărui nou obiectiv de investiții. Ancheta a scos în evidență existența unor neajunsuri în funcționarea mașinilor și a instalațiilor, cauzate, printre altele, și de faptul că la punerea acestora în funcțiune s-au folosit, uneori, instalații incomplete, fără ca acestea să întrunească de la început toate condițiile unei activități normale (s-a scurtat timpul necesar probelor mecanice și tehnologice, sau chiar s-a renunțat la o parte din probe; nu s-a urmărit realizarea condițiilor normate la punerea în funcțiune), ceea ce a influențat negativ durata perioadei de realizare a indicatorilor tehnico-economici proiectați. Exemplele de acest fel arată că „graba” în acest moment deosebit, de finalizare a investiției, este mai mult păgubitoare decît utilă. De aceea, **propunem să nu se accepte pentru nici un utilaj sau instalație, oricît de bine ar fi cunoscute, neefectuarea integrală a probelor mecanice și tehnologice, conform instrucțiunilor furnizorului.**

În această ordine de idei semnalăm necesitatea ca la aprobarea unei investiții, producătorul de utilaje din țară și întreprinderea de comerț exterior pentru importuri, să se considere obligați de a asigura la timp necesarul de utilaje pentru realizarea și punerea în funcțiune a obiectivului la data stabilită. Nelivrarea utilajelor prevăzute în documentația tehnică a investiției la termenele prevăzute trebuie să devină un motiv de penalizare mult mai substanțială ca în prezent, pentru furnizorul intern și respectiv pentru întreprinderea de comerț exterior referitor la importuri.

Costică CHIȚIMIA
Bogdan PĂDURE

COORDONATE ALE REALIZĂRII PLANULUI DE PRODUCȚIE

PREVEDERILE mobilizatoare ale planului pe acest an reprezintă obiective deosebit de importante a căror realizare și depășire a stimulat, în fiecare întreprindere, energiile creatoare ale oamenilor muncii. Ca urmare, în întrecerea socialistă care se desfășoară între unitățile economice din întreaga țară s-au înscris, încă din primele luni ale anului, rezultate deosebite în realizarea planului de producție și a angajamentelor asumate.

Prezentăm în acest număr o „radiografie” a rezultatelor obținute în primul semestru al acestui an în două sectoare-cheie ale economiei și anume: metalurgia și construcția de mașini.

Clasamente și implicații

DESIGUR, oricare competiție își are fruntașii ei. Totuși, pentru a putea aprecia creșterile — cantitative și calitative — ale sectoarelor de producție analizate, față de anii din urmă, ne vom opri, mai întâi, la câteva aprecieri globale. În perioada parcursă din acest an, în întreprinderile industriei metalurgice s-au obținut rezultate bune. Înregistrându-se însemnate producții suplimentare de fontă, țevi, alumina și a. Realizări de seamă au fost obținute și de colectivele de lucrători din construcția de mașini, care au livrat suplimentar economiei naționale, cantități însemnate de produse: tractoare, autoturisme, autoutilitare, locomotive, utilaje tehnologice pentru prelucrarea țiteiului, mijloace de automatizare electrotehnice, frigiderice cu compresor, aspiratoare de praf și multe altele.

Fără îndoială, la aceste realizări de ansamblu, aportul a fost diferit, atât pe întreprinderi, cât și în timp. Pentru a evita „capcana” aprecierilor globale, așa după cum se știe, Comitetul Uniunii sindicatelor din metalurgie și construcții de mașini a întocmit periodic, cu sprijinul comisiilor organizațiilor sindicale și al conducătorilor centrelor industriale, un clasament al fruntașilor în întrecerea socialistă, după un sistem complex și unitar de criterii referitor la îndeplinirea indicatorilor de plan și a angajamentelor asumate. Prezentăm, în continuare, câteva constatări dintr-o asemenea ierarhizare întocmită la începutul celui de al doilea semestru din 1976.

În metalurgie, pe locul I în cadrul centrelor respective se situează întreprinderea „Victoria” Călan (din cadrul Centralei industriale siderurgice), întreprinderea „Cablul românesc” — Ploiești (Centrala de prelucrări metalurgice), întreprinderea de produse refractare Baru-Mare (Centrala industrială de produse refractare) și întreprinderea „Neferal” (din cadrul Centralei de metale neferoase și rare). **În construcția de mașini**, cele mai bune rezultate — prin prisma criteriilor care au fost avute în vedere la ierarhizare — s-au obținut la întreprinderea de cabluri și radiatoare din Brașov, întreprinderea de piese de tractoare și mașini agricole din Galați, întreprinderea de utilaj chimic „Grivița Roșie” — București și întreprinderea „Rulmentul” — Brașov. Printre cei care au ocupat primul loc în cadrul centrelor industriale respective, trebuie menționate și întreprinderea navală Galați, întreprinderea „Electroargeș-Curtea de Argeș”, întreprinderea de aparate electrice de măsură Timișoara, precum și „Electronica” — București.

După cum se observă din această sumară prezentare, față de situația înregistrată la finele trimestrului I din acest an, o serie de întreprinderi au reușit să-și mențină locurile fruntașe. În alte cazuri, însă, pe primele locuri au apărut alte întreprinderi, care, sperăm că le vom regăsi și la sfârșitul anului în plutonul fruntașilor întrecerii socialiste.

Rezultatele ar fi fost mai bune, dacă...

PENTRU CA ANALIZA NOASTRĂ să ofere un tablou realist al rezultatelor obținute în industria metalurgică

și constructoare de mașini, trebuie arătat că, alături de rezultate bune, s-au înregistrat în acest an și unele neajunsuri care au creat decalaje între cantumul realizărilor și potențialul real de producție în anumite întreprinderi.

Problema numărul 1 a metalurgiei rămâne modul în care se realizează planul de investiții. În primul semestru al anului, cele mai însemnate nerealizări erau semnalate la întreprinderea de țevi Roman, întreprinderea „Republica” București, întreprinderea metalurgică Aiud, întreprinderea metalurgică Iași etc. Cauzele au fost în principal:

— rămănerile în urmă la realizarea structurii de construcții-montaj, în special pe șantierele combinatelor siderurgice din Galați și din Reșița;

— livrarea cu întârziere sau nelivrarea unor utilaje tehnologice, construcții metalice sau echipamente electrice de către unele întreprinderi constructoare de mașini din țară cât și din import;

— în fine, unele nerealizări au avut drept cauză introducerea în plan a unor lucrări de investiții a căror pregătire necorespunzătoare nu a permis trecerea la execuție în ritm susținut, așa cum s-a întâmplat la întreprinderea „Victoria” — Călan, la Combinatul siderurgic Hunedoara, la întreprinderea metalurgică Zalău ș.a.

În industria constructoare de mașini s-au înregistrat, la începutul semestruului II, unele rămăneri în urmă, în îndeplinirea planului, atât la nivelul unor centrale industriale, cât și la cel al unor întreprinderi. Este vorba între altele, de Centrala industrială de mașini și aparataje electrotehnice, precum și la întreprinderile de vagoane din Arad și Caracal, întreprinderea „Electroputere” — Craiova, întreprinderea mecanică Muscel din Cimpulung și altele.

Cauzele acestor rămăneri în urmă sînt multiple. La vagoane de marfă, de pildă, nerealizarea în întregime a planului la producția fizică s-a datorat, printre altele, faptului că s-a definitivat

cu întârziere de către centrală programul de fabricație și, deci, nu s-a putut pregăti corespunzător producția. În plus, au fost create greutăți întreprinderilor producătoare de vagoane de către unele unități care lucrează în cadrul planului de cooperare: este vorba de Întreprinderea mecanică Plopeni, Întreprinderea constructoare de mașini Reșița, Întreprinderea „Independența”-Sibiu, care n-au executat și livrat în termen unele subsansamble.

În ce privește rămănerile în urmă la execuția utilajelor tehnologice, trebuie remarcat faptul că, în afara unor deficiențe proprii ale unor întreprinderi, s-au semnalat neprimirea la timp a unor documentații tehnice, o serie de lipsuri de materiale din țară și din import.

Prețutindeni au fost luate măsuri de recuperare a rămănerilor în urmă, și, mai ales, pentru realizarea integrală, pe întreaga perioadă, a prevederilor de plan la producția fizică. Printre altele, s-a acționat pentru folosirea mai din plin a capacităților de producție și a timpului de lucru, îmbunătățirea aprovizionării tehnico-materiale, precum și pe linia respectării întocmai a termenelor izvorite din contractele de operare.

O activitate prodigioasă s-a desfășurat în perioada analizată în întreprinderile constructoare de mașini pentru ridicarea eficienței economice, prin mai buna gospodărire a materiilor prime, materialelor, energiei și combustibilului, mai ales pe calea reducerii consumurilor specifice. Este demn de menționat faptul că numai la întreprinderile „23 August”-București și „Progresul”-Brăila — ca să nu dăm decât aceste exemple — ca urmare a reducerii adausurilor de prelucrare la piesele forjate și turnate, au fost economisite, în primul semestru al anului, 630 și, respectiv, 80 tone de metal. În alte întreprinderi s-a acționat pe linia perfecționării tehnologiilor de fabricație, re-proiectării unor produse, ansamble, subansamble și repere supradimensionate,

a utilizării pe scară largă a înlocuitorilor etc. În această ramură, în primul semestru, s-au economisit peste 17 mii tone de metal normat, dintre care mai bine de 13 tone laminate și aproape 34 mii tone combustibil convențional.

Aceste economii puteau fi și mai substanțiale și să aducă o contribuție mai mare la micșorarea cheltuielilor la 1 000 lei producție-marfă dacă nu s-ar fi înregistrat și situații în care unele întreprinderi să depășească consumurile normate fie de metal, fie la combustibil. Firește, aceste depășiri sînt și rezultatul unor cauze mai mult sau mai puțin obiective, cum ar fi, de pildă, utilizarea unor laminate la dimensiuni mai mari față de cele prevăzute în documentația tehnică. Dar ele se datoresc, în aceeași măsură, și unor deficiențe tehnice proprii, care au generat risipă. Deși, în general, ca urmare a măsurilor luate pe întreg fluxul producției, a creșterii responsabilității executanților față de munca prestată, procentul de rebuturi a cunoscut în această perioadă, o scădere simțitoare, totuși în unele unități rebuturile au atârnat greu în gospodărirea materiei prime și a materialelor.

Acțiunile perspectivei

ÎN ACEASTĂ ultimă parte a anului au mai rămas de realizat sarcini însemnate. Pentru îndeplinirea lor exemplară și recuperarea tuturor restanțelor, în fiecare întreprindere se cer adoptate și transpuse în practică măsuri corespunzătoare, menite să mobilizeze amplu toate rezervele existente, să contribuie la depășirea sarcinilor de plan și a angajamentelor asumate.

Dat fiind că în metalurgie realizarea obiectivelor de investiții reprezintă o problemă „de fond”, ne vom opri asupra acțiunilor ce trebuie întreprinse în

această direcție. O deosebită atenție se cere acordată impulsiei și urmăririi permanente a stadiului livrării utilajelor tehnologice și echipamentelor din țară și din import. În ce privește activitatea de construcții se cere acționat pentru urmărirea decadală a livrării de construcții metalice de la furnizorii din construcția de mașini, precum și perfecționarea aprovizionării tehnico-materiale a șantierelor. Influențe favorabile pot exercita în primul rînd organizarea mai bună a muncii constructorului și permanentizarea schimburilor de lucru.

În construcția de mașini este necesar, să se persevereze mai mult pe linia ridicării indicelui de utilizare a metalului prin revederea proiectelor și a tehnologiilor actuale, în scopul re-proiectării și introducerii de noi tehnologii, concomitent cu ridicarea performanțelor tehnico-funcționale ale mașinilor și utilajelor. În același timp, se impune o mai strictă asistență tehnică în toate schimburile pentru diminuarea, în continuare, a procentului de rebuturi.

Acum, cînd ne apropiem de încheierea trimestrului III, atît în întreprinderile siderurgice cît și în cele constructoare de mașini, se impune desfășurarea unor acțiuni eficiente pentru realizarea integrală, la toate sortimentele, a sarcinilor de plan și pentru reducerea substanțială a costurilor de producție, îndeosebi pe baza micșorării cheltuielilor materiale. Toate aceste acțiuni se cer împletite cu buna pregătire a sarcinilor de plan pe anul 1977 — al doilea an al cincinalului revoluției tehnico-științifice.

Viorel ȘTEFĂNESCU
președinte

Gheorghe VİRTEJIANU
vicepreședinte

Comitetul Uniunii sindicatelor din metalurgie și construcții de mașini

COMENTARIU LA UN GRAFIC

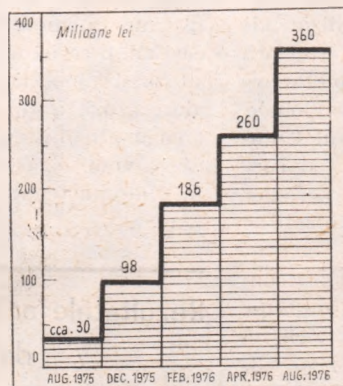
DINAMICA ANGAJAMENTELOR

ACTIVITATEA de depistare și valorificare a rezervelor interne, de economisire a energiei și combustibilului trebuie să se concretizeze întotdeauna în angajamente mobilizatoare care să stimuleze oamenii muncii în sporirea producției, economisirea unui volum cît mai mare de materii prime, materiale și combustibil, în ridicarea productivității și diminuarea costurilor pe unitatea de produs.

Identificarea rezervelor și stabilirea măsurilor de materializare a acestora în producția suplimentară reprezintă și în unitățile industriale din municipiul Ploiești una din direcțiile majore ale activității colectivelor de oameni ai muncii. Efectul

concret al acestor preocupări se poate desprinde din graficul alăturat, care prezintă evoluția angajamentului de depășire a producției globale industriale în prima jumătate a anului 1976.

De remarcat că modificarea angajamentelor — în sensul creșterii lor — s-a făcut odată cu valorificarea rezervelor evidențiate la un moment dat și transformarea lor în producții suplimentare, precum și cu determinarea de noi resurse. În aceste condiții relația rezerve-angajamente a fost dublată și de relația angajamente-realizări. Obținerea suplimentară în prima jumătate a anului 1976 a 248 milioane lei la producția globală

industrială, în mare măsură pe seama sporirii productivității muncii și a intensificării folosirii capacităților de producție, precum și depășirea într-o pro-

porție mai mare a producției-marfă și a exportului sînt fapte care confirmă pe deplin realizarea sarcinilor, angajamentelor și al participării oamenilor muncii la îndeplinirea lor.

Așa cum a rezultat din analize și dezbaterile din cadrul adunărilor generale ale oamenilor muncii, pe măsură ce obligațiile, deja asumate, vor fi materializate în producție, pe măsură ce vor fi create noi condiții de valorificare a potențialului uman și material, obiectivul stabilit de a se realiza în industria municipiului Ploiești, în 1976, o producție globală industrială suplimentară de 400 mil. lei va fi nu numai îndeplinit, ci și depășit.

Constantin CIOCAN
(Ploiești)

PROCESUL INVESTIȚIONAL (II)

Teoria și cercetarea în sprijinul practicii

În elaborarea proiectelor — rol sporit antreprenorului general

I. DONISANU — În vederea fundamentării eficienței economice a investițiilor, îndeosebi a celor productive, este necesară întărirea unităților județene de proiectare cu cadre care să posede o pregătire tehnico-economică corespunzătoare, fapți care ar conduce la eliminarea unor neajunsuri care se mai manifestă după elaborarea proiectelor, îndeosebi în perioada de avizare. În același timp, ar fi deosebit de util dacă prin acte normative s-ar stabili obligativitatea antreprenorului general de a colabora pe parcursul elaborării proiectelor sub aspectul structurilor de rezistență, soluțiilor, analizelor speciale, prețurilor, în așa fel încât proiectul ajuns în faza finală să fie și însușit de unitatea de execuție. În acest fel s-ar economisi timp, iar calitatea proiectelor ar crește; totodată, ar fi eliminate așa-zisele documentații de reglementare, care consumă în plus capacitate de proiectare, hirtie de scris, ozalid etc.

De asemenea, asigurarea unui decalaj mai substanțial între proiectare și execuție este absolut necesar, având în vedere cerința fundamentării tehnico-materiale a investițiilor pentru anul de plan următor. Aceasta se impune în mod deosebit după apariția Decretului nr. 2/1976, conform căruia procurarea unor utilaje sau aparataje cu caracter de utilaje revine unităților beneficiare: acestea, însă, nu au asigurate repartițiile necesare. Referitor la procurarea utilajelor independente, datorită unor necorelări și unei incorecte planificări se ajunge la planificări trimestriale neacoperite cu repartiții. Menționăm că, în prezent, schimbarea de repartiții prin organele centrale nu atrage automat și reasezarea volumului de plan corelat cu nivelul repartițiilor, aceasta conducând la dificultăți în realizarea ritmică a planului.

For unificat pentru avizarea proiectului

C. EGIDIU — Legislația actuală prevede o minuțioasă pregătire a investiției de către beneficiar. Acest lucru reclamă un mare volum de muncă de

înaltă calificare și responsabilitate, pentru determinarea parametrilor tehnico-economici, pentru obținerea avizelor și acordurilor prealabile proiectării, pentru elaborarea temei de proiectare. În condițiile existente, la marea majoritate a comenzilor pe care le primim, această pregătire fie că este făcută sumar, fie că nu este făcută deloc; în această situație trebuie să intervină proiectantul, care consumă în acest scop un volum prețios de timp din cel afectat procesului de creație-proiectare. De aceea, **propun simplificarea metodologiei, în sensul ca indicatorii tehnico-economici și ceilalți indicatori de plan să fie stabiliți prin S.T.E. și avizați odată cu soluția tehnică.**

Metodologia actuală de proiectare este îngreunată de avizele și acordurile din ce în ce mai numeroase care trebuie obținute în prealabil, pe parcurs sau după elaborarea proiectului. S-a ajuns la situația paradoxală ca timpul necesar avizării să fie cu mult mai mare decât timpul ce se alocă proiectării sau execuției. Practica arată că în numeroase situații obținerea unor acorduri (de exemplu de combustibil etc.) nu se poate înscrie în termenul de plan al proiectului. Unele acorduri reclamă pe parcursul proiectării o documentație care practic implică finalizarea proiectului, cu variante tehnice etc. Consider că este necesar să se simplifice procedura actuală și să se redea proiectantului timpul necesar creației. De aceea, **propun ca proiectul să fie avizat de un for unificat, care să cuprindă într-un singur aviz toate problemele tehnico-economice, cu o durată precisă.**

Apreciez că metodologia actuală de elaborare a documentației economice este greoaie, domeniul fiind reglementat de numeroase instrucțiuni și dispoziții, uneori contradictorii. După părerea mea, este necesară o restructurare și o simplificare în acest domeniu. Sînt de acord cu tovarășul Gh. Potolea că indicatorii tehnico-economici după care se apreciază eficiența unei investiții sînt învechiți. Cred că nu trebuie făcut un scop în sine din acești indicatori, ci ei trebuie folosiți ca un mijloc eficient de comparație și apreciere a investiției. La ora actuală este o adevărată problemă pentru proiectant de a motiva neînscriserea în acești indicatori vechi de peste 10 ani și care nu mai țin pasul cu realitățile de azi.

Referitor la problema ridicată de tovarășul A. Loșonți de a se da investiția la cheie și de a fi deci un singur responsabil, constructorul, consider că **responsabilitățile trebuie împărțite.**

Propun ca partea tehnologică specifică a investiției să fie elaborată de beneficiar prin institute de specialitate, deoarece acesta este la curent cu soluțiile cele mai avansate și eficiente, iar partea de construcție, inclusiv tehnologia de execuție, să fie elaborată de organizațiile de execuție prin proiectanții lor.

Nivel maxim al indicatorilor de eficiență economică

T. POENARU — Îmi exprim acordul cu punctele de vedere exprimate la această dezbatere de către antevorbitori cu privire la necesitatea unei conlucrări permanente a organelor tehnice cu cele economice în faza de proiectare a investițiilor. De asemenea, consider că ar fi deosebit de util ca legătura dintre constructori și proiectanți să se intensifice, și aceasta cu atât mai mult în domeniul nostru — al construcțiilor de locuințe — unde soluțiile constructive, dar mai ales cele arhitectonice, indicate de proiectant trebuie să fie organice corelate cu gradul de pregătire și de dotare tehnico-materială a unităților de construcții. Numai așa credem că se poate merge în împlinirea exigențelor tot mai mari pe care beneficiarii noștri, în mod justificat, le impun.

Mă voi referi în continuare la câteva aspecte cu privire la eficiența economică a investițiilor. După opinia mea, orice decizie de investiții trebuie să aibă ca motivație, înainte de toate, un nivel maxim al indicatorilor de eficiență economică. Investițiile realizate cu care urmează a se compara investițiile propuse ar trebui să fie anume stabilite, etalon pe ramură, și în mod obligatoriu luate în comparație de proiectant. Acestea ar urma să fie revăzute periodic și înlocuite în situația în care pe parcursul perioadei nivelul parametrilor atinși de către acestea sînt depășiți. Personal nu sînt de acord ca alegerea obiectivelor de investiții cu care se compară investiția propusă să fie la latitudinea organizației de proiectare.

În discuțiile purtate au existat controverse cu privire la trecerea treptată a activității de proiectare în cadrul organizațiilor de construcții-montaj. Personal, văd necesară preluarea anumitor proiecte în sarcina atelierelor de proiectare pe lângă organizațiile de construcții. Întru totul sînt de acord cu părerea de a se prelua proiectele tip.

în sensul ca adaptarea lor la condițiile concrete de execuție să se efectueze de către organizația de construcții-montaj.

Aș milita, de asemenea pentru stabilirea unor relații între indicatorii de eficiență economică a investițiilor cu scopul de a argumenta într-un anumit fel, sub formă de regulă, opțiunile de investiții. Mă refer la cazurile în care, comparând indicatorii de eficiență economică a investiției propuși cu cei luați ca bază de comparație,

apar unele abateri favorabile sau nefavorabile. În acest caz, se pune întrebarea: care este criteriul de alegere a variantei de investiții? Iată de ce consider că este necesar să se stabilească criterii precise la nivel de ramură sau economie națională, cu ajutorul cărora să se realizeze așa-zisa „ordine de preferință”, valabilă oricând sau pentru o anumită perioadă în funcție de conjunctură.

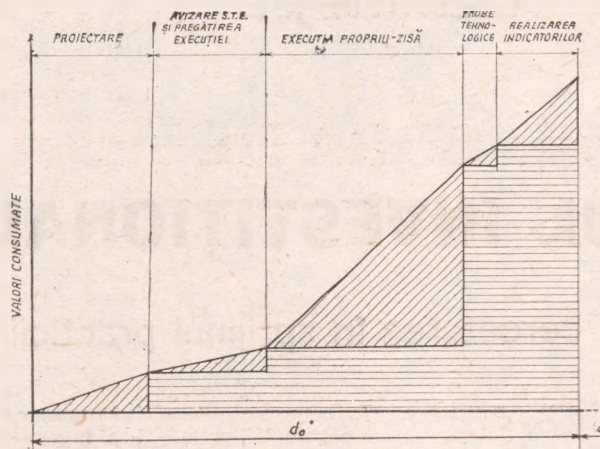
Referitor la faza de execuție a lucrărilor de investiții aș aborda necesitatea reducerii duratelor de execuție prin organizarea lucrului în două schimburi, în cadrul organizațiilor de construcții-montaj.

În faza postinvestițională, subliniez necesitatea urmării modului de comportare în producție a obiectivelor puse în funcțiune. De aceea, opinez pentru completarea rețelei tuturor organelor de control cu cadre tehnice, pentru a se realiza joncțiunea la care mă refeream la începutul discuției. Este știut că, în prezent, principalele organe de control ale sistemului financiar și de credit se formează cu premeditație din economiști. Cred că nu ar fi lipsită de interes propunerea privind completarea lor cu specialiști pe linie tehnică. În acest fel organizat controlul în cadrul întreprinderilor s-ar ajunge la o rezultantă mult superioară celei prezente.

Durata economică de execuție

R. CRIȘAN — Între factorii care influențează eficiența economică a investițiilor productive, o pondere însemnată revine perioadei de creare și punere în funcțiune a noilor capacități de producție. Cuantificarea și evidențierea mărimii efectelor care se produc în această perioadă se poate face prin secționarea duratei de execuție în câteva etape principale (vezi figura).

Ținând seama de influența factorului timp, eșalonarea consumării fondurilor alocate și ponderea cu care diferitele etape participă la realizarea oricărui obiectiv de investiții apar în diagrama din figura alăturată, unde: d_0 — reprezintă perioada de consumare a fondurilor alocate și în care se produc efecte negative datorate imobilizării investițiilor în lucrările neterminate; d — perioada de exploatare a capacităților de producție puse în funcțiune, în care se produc efecte pozitive concretizate în acumulări bănești; hașurile oblice reprezintă formarea costurilor; hașurile

orizontale reprezintă acțiunea factorului timp și asupra costurilor și lucrărilor realizate în etapele anterioare puse în funcțiune.

Pentru activitatea practică este important ca (d_0) să fie studiată din două puncte de vedere, și anume:

- căutarea unor metode de execuție și de efectuare a tuturor lucrărilor necesare punerii în funcțiune a capacităților într-o perioadă cât mai scurtă;

- eșalonarea execuției în cadrul perioadei aprobate, în așa fel încât efectul negativ al imobilizării fondurilor să fie cât mai redus.

În acest context, diagrama oferă posibilitatea de a caracteriza, pe de o parte, modul de formare a costurilor în fiecare etapă, iar pe de altă parte, comportarea în timp a valorilor consumate. Diagrama evidențiază în mod sugestiv acțiunea factorului timp și în afara perioadelor de consumare efectivă a fondurilor alocate (vezi hașurile orizontale), dar care determină influențe considerabile asupra mărimii efectului negativ al imobilizării până la punerea în funcțiune a capacităților.

Pornind de la faptul că în practică, în general, se obișnuiește ca studiul perioadei de execuție să se facă prin compararea mărimii acesteia cu anumite normative de durată, considerăm că ar fi mai justificat, din punct de vedere economic, ca stabilirea duratei de execuție să fie bazată pe legătura directă dintre mărimea duratei de execuție a capacităților de producție și rezultatele ce se obțin cu acestea după punerea lor în funcțiune. Matematic această legătură se poate stabili prin următoarea relație:

$$A \geq E + K \quad (1)$$

în care:

A — volumul total al rezultatelor (acumulărilor) ce se vor obține în perioada de exploatare a capacităților de producție puse în funcțiune, până la defazectarea lor totală, calculate pe baza soluțiilor din proiecte;

E — mărimea efectului economic (pozitiv), calculat pe baza coeficienților normativi de eficiență din ramură, asupra tuturor categoriilor de cheltuieli necesare obținerii producției materiale pe durata de exploatare a capacității puse în funcțiune;

K — mărimea efectului economic (negativ), rezultat din imobilizarea fondurilor de investiții în perioada de execuție, până la atingerea parametrilor proiectați.

Pe baza elementelor din relația de mai sus se va putea stabili durata economică a perioadei de execuție, exprimată matematic astfel:

$$K \leq A - E \quad (2)$$

Această diferență poate fi considerată ca o limită maximă admisibilă, cu care se compensează efectele negative din

perioada de execuție pe seama acumulărilor antecalculat din exploatarea noilor capacități puse în funcțiune.

Fundamentarea economică a relațiilor propuse se bazează în principal pe criteriul rentabilității oricăror fonduri cheltuite și pornește de la ipoteza ca efectele negative determinate de imobilizarea fondurilor de investiții în perioada de realizare a capacităților de producție să fie recuperate în întregime din acumulările antecalculat pe seama acestora în perioada de exploatare, astfel încât eficiența generală a tuturor categoriilor de cheltuieli ce participă la obținerea producției materiale să se înscrie în limitele stabilite pentru perioada considerată. Argumentarea ei pornește de la faptul că la fondurile de investiții consumate pentru crearea de noi capacități de producție trebuie să se obțină efecte economice superioare nivelului mediu al coeficienților de eficiență atribuiți fondurilor ce iau parte în activitatea curentă de producție.

Prin compararea mărimii efectului economic al imobilizării fondurilor de investiții în perioada execuției cu efectele pozitive ce se realizează în perioada de exploatare a capacităților de producție create se observă următoarele avantaje:

- se evidențiază cât de eficiente sînt fondurile de investiții comparativ cu nivelul mediu al eficienței ce se obține la fondurile consumate pentru realizarea producției curente;

- considerînd diferența dintre mărimea acumulărilor rezultate din soluțiile proiectului (A) și cele calculate pe baza coeficienților normativi de eficiență (E) ca limită admisibilă pentru acoperirea efectului economic negativ al imobilizării (K) vom putea stabili plafonul maxim al acestuia, fără a scădea nivelul eficienței finale a fondurilor de investiții;

- în orice situație și pentru orice variantă, prin compararea acestor mărimi, apare în mod concret cît din rezultatele ce se vor obține în perioada de exploatare se consumă anticipat pentru acoperirea efectelor negative produse în perioada de execuție a noilor capacități;

- evidențind mărimea perioadei de execuție a capacităților și fiind seama de efectul total al fondurilor alocate se poate aprecia pînă la ce limită variantele de proiect care prevăd concentrări importante de obiective sub formă de combinate, platforme sau mari unități industriale sînt eficiente datorită imobilizării unor sume considerabile pe perioade mari, necesare pentru executarea și punerea în funcțiune a capacității întregului obiectiv. De asemenea, corelat cu ritmul rapid al progresului tehnic, care determină o tendință de reducere a perioadei de exploatare a capacităților, mai ales la marile obiective, apare în mod evident necesitatea ca deciziile ce se adoptă să prevadă eșalonarea execuției în așa fel încît un număr cît mai mare de obiective să intre treptat în funcțiune.

În contextul celor de mai sus, apreciem că este deosebit de important ca, pe lîngă durata de recuperare a investiției totale, exprimată în ani, la fundamentarea obiectivelor de investiții să se cunoască și mărimea efectelor economice ale diferitelor soluții de proiect elaborate.

Dezbateri consemnate de
Maria IONIȚA

produsul" ce se obțin pe un m³ lemn de fag supus prelucrării pe diferitele destinații, în toate procesele de prelucrare succesivă.

Prin intermediul acestor indicatori se pot stabili, prin prisma factorilor economici, opțiunile privind planificarea structurală a producției industriei lemnului de fag și, în cadrul ei, prioritățile pentru produsele ce încorporează o cantitate cât mai mare de muncă socială complexă.

Acești indicatori sînt, după părerea noastră, mai semnificativi decît alții care se utilizează în teoria, dar mai ales în practica economică, cum sînt: valoarea producției globale și marfă la 1 m³ lemn industrial, consumul de lemn industrial la 1 mil lei producție globală sau marfă etc., întrucît ei ne oferă numai o imagine globală, fiind desigur diferiți ca mărime pentru diversele produse, semifinite sau finite, în funcție de numărul fazelor de prelucrare (care nu rezultă în mod direct), dar diferiți și în funcție de valoarea celorlalte materii prime, materiale etc. încorporate în produs și reflectate în producția globală și marfă etc.

În producția de mobilă valoarea producției globale are altă structură și alt volum al muncii materializate și al muncii vii. Compararea între volumul producției globale sau marfă obținut dintr-un m³ lemn fag în producția de cherestea, placaj, furnir, mobilă etc. este nesemnificativă pentru determinarea gradului de valorificare superioară a unui m³ lemn. De aceea, **considerăm că indicatorii valoarea nou creată și plusprodusul satisfac mult mai complet cerințele analizei economice, permit identificarea factorilor, căilor care influențează nemijlocit procesul valorificării superioare, chiar dacă calculul lor este mai complex.**

Indicatorii calculați pe principalele destinații ale lemnului de fag, la același număr de faze de prelucrare și la același produs, (de pildă, mobilă corp), fără includerea elementelor de natura plusprodusului cum sînt dobinzile, locațiile etc. și fără includerea valorii nou create prin atragerea în industrializare a rămășițelor și deșeurilor, ne evidențiază următorul grad de valorificare superioară a lemnului de fag (tabelul nr. 1).

Din analiza acestor indicatori (s-a luat în considerare numai lemnul calitativ superior — nu se consideră și lemnul lobde pentru PAL) rezultă că din punctul de vedere al eficienței economice trebuie acordată prioritate producției de placaj și furnir estetic. Deși cerințele calitative ale producției acestor produse limitează volumul masei lemnoase destinate acestor priorități, considerăm că sporirea ponderii lemnului de fag din totalul masei lemnoase destinate industrializării este încă posibilă, confirmată de altfel și de practica economică. Este de apreciat, de pildă, faptul că în prezent în producția de placaj aproape 30% din buștenii folosiți provin din rîndul celor destinați pentru cherestea și aproximativ aceeași pondere se menține și pentru buștenii selecționați, din cei pentru placaj, în producția furnirelor estetice, avînd și prețuri de producție (și de aprovizionare) mai mici, astfel că randamentul eventual mai scăzut este compensat de diferența de preț, nescumpind produsul finit.

Tabelul nr. 1
Gradul de valorificare a lemnului de fag

Destinația buștenilor de fag	Valoarea nou creată (lei pe 1 m ³)	Plusprodus (lei pe 1 m ³)	Valoarea nou creată (lei/lei m ³)	Plusprodus (lei/lei m ³)
Bușteni pentru cherestea	861	541	2,70	1,06
Bușteni pentru placaj	1552	653	4,27	1,57
Bușteni pentru furnir	1547	679	3,58	1,80
Lemn pentru PAL	1334,50	667	4,17	2,08

Tabelul nr. 2

Volumul rămășițelor din principalele prelucrări industriale ale buștenilor de fag

Destinația buștenilor	Randament în produse semifinite dintr-un metru cub	Randament al produselor semifinite în producția de mobilă, dintr-un metru cub
Bușteni pentru cherestea	0,570 cherestea 0,240 rămășițe 0,130 rumeguș 0,060 pierderi	0,220—0,350
Bușteni pentru placaj	0,443 placaj 0,061 capete 0,124 role 0,184 furnire umede și uscate 0,092 rumeguș și fișii 0,096 pierderi-uscare	0,049—0,394
Bușteni pentru furnir estetic	0,350 furnir estetic 0,057 capete 0,110 lăturoale 0,190 rest cuțit 0,198 furnire umede și uscate 0,020 rumeguș 0,075 pierderi-uscare	0,120—0,230

Căi de ridicare a gradului de valorificare

DOMENIUL cu cele mai mari rezerve de creștere a gradului de valorificare superioară îl constituie **atragera în procesul industrializării a unei cantități cât mai mari de capete de bușteni, de rămășițe, deșuri, rumeguș etc.** rezultate din prelucrarea buștenilor în cherestea, placaj, furnir etc., și a acestora în mobilă și alte produse industriale. Atragerea și folosirea lor industrială este pe deplin posibilă în condițiile tehnicii și tehnologiei contemporane, mai ales în producția plăcilor aglomerate, a plăcilor fibrolemnoase, a celulozei, cartoanelor etc., posibilitate demonstrată și de întreprinderile din țara noastră. Pentru ca posibilitatea să se transforme virtual în realitate trebuie rezolvate o serie de probleme legate de înzestrarea cu utilaje, instalații etc. necesare tocării, măcinării, transportării acestor rămășițe, precum și de realizarea rețetelor de fabricație și a tehnologiei acestora.

Atragerea acestor rămășițe și deșuri se impune cu necesitate datorită faptului că lemnul sub formă de lobde pentru PAL, PFL etc. este limitat, cerințele impunînd creșterea producției acestor produse, iar pe de altă parte volumul lor este mare și se va menține în continuare la aceste nivele pentru că randamentele buștenilor se apropie de limitele economice optime. Pentru argumentare prezentăm cîteva informații (tabelul nr. 2) cu privire la volumul acestor rămășițe din principalele prelucrări industriale ale buștenilor de fag, care reprezintă aproximativ mărimi medii.

După cum rezultă, dintr-un m³ bușteni se regăsesc în produsul finit mobilă corp 0,220 m³ din buștenii pentru

cherestea, 0,049—0,394 m³ din buștenii pentru placaj și 0,120—0,230 m³ din buștenii pentru furnir estetic. Cu toate perfecționările tehnice și tehnologice aceste randamente nu se vor îmbunătăți substanțial nici în viitor, întrucît nici calitatea buștenilor nu se întrevide să se îmbunătățească, astfel că volumul rămășițelor se va menține aproximativ la aceste nivele. Structural există diferențe în ponderea acestor componente la diferite fabrici, care chiar dacă sînt mici pot constitui element de reflecție pentru îmbunătățirea modului de folosire a lemnului și creșterea eficienței economice. Aceasta înseamnă că dintr-o cantitate, de exemplu, la 100 000 m³ bușteni destinați fabricării cherestelei, utilizată în producția de mobilă corp, se regăsește în aceeași o cantitate de 22 000 m³ (consum net), dintr-o cantitate de 100 000 m³ bușteni pentru placaj se regăsesc în mobilă corp 39 400 m³, iar din 100 000 m³ bușteni pentru furnir estetic se regăsesc în mobilă corp 23 000 m³, restul fiind capete, rămășițe, rumeguș. Acestea sînt utilizate și în prezent în scopuri utile în totalitate, dar în cea mai mare măsură sînt folosite sub formă de combustibili în centralele termice, la populație etc. Prelucrarea lor industrială, pe lângă faptul că asigură materia primă necesară producției de PAL, PFL etc., contribuie la reducerea costurilor producției acestora, fiind mai ieftine pe m³ de 2-3 ori comparativ cu lemnul sub formă de lobde și mărește indicatorii valorificării superioare a unui m³ de bușteni utilizat pentru cherestea, placaj, furnir estetic cu circa 1/3—2/3 din valoarea acestor indicatori calculați la producția de PAL. Accelerarea antrenării acestor rămășițe în circuitul economic industrial răspunde imperativelor majore ale folosirii raționale a resurselor materiale.

dr. Ioan L. NISTOR
ing. Ioan S. POP

PRODUȚIA — DOMENIUL UNEI LARGI COOPERĂRI INTERNAȚIONALE A ROMÂNIEI

COOPERAREA economică, formă complexă a relațiilor internaționale contemporane, este un factor dinamizator al progresului fiecărei țări în parte, răspunzând totodată intereselor omenerii în ansamblu, creînd condiții pentru diminuarea și lichidarea marilor decalaje economice existente, pentru sporirea încrederii între state, menținerea păcii și securității internaționale.

Importanța economică a cooperării, complexitatea ei, multitudinea formelor și implicațiile pe care le are impun o preocupare permanentă și existența unei concepții unitare.

Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român: „Pornim în mod consecvent, în relațiile economice externe, de la necesitatea respectării deplinei egalități în drepturi și avantajului reciproc, a dezvoltării unor schimburi echitabile și realizării unei cooperări în producție care să corespundă intereselor fiecărei părți, progresului general al economiei internaționale, înscriindu-se, totodată, pe linia înlăturării unei economii echilibrate pe plan mondial”.

În ultimii 10 ani, întreprinderile românești au perfectat cu firme și organizații economice străine peste 400 acțiuni de cooperare în diferite ramuri industriale. Activitatea de cooperare reprezintă actualmente 25% din volumul total al comerțului exterior al României.

Un rol important în dezvoltarea ei îl deține cadrul organizatoric și juridic creat în acest scop, care oferă cele mai bune premise pentru ca unitățile economice românești să poată coopera cu întreprinderi și firme străine, în cele mai variate forme.

Comisiile mixte guvernamentale, constituite pe baza acordurilor sau înțelegerilor de colaborare și cooperare economică încheiate de România, se înfițnesc ori de câte ori este necesar (de regulă anual) și stabilesc domeniile de cooperare în funcție de potențialul economic al fiecărui partener, examinează acțiunile de cooperare propuse de cele două părți, condițiile pentru exe-

cutarea acestor proiecte și stabilesc în comun măsuri pentru realizarea lor.

Pornind de la propria experiență și ținînd seama de diversificarea și perfecționarea formelor de cooperare pe plan mondial, România a adoptat o legislație proprie activității de cooperare economică internațională.

De asemenea, țara noastră a încheiat unele acorduri prin care se prevăd garanții și facilități, dintre care putem menționa: acordurile pentru garanțarea și promovarea investițiilor, încheiate cu Statele Unite ale Americii și Anglia; acordurile pentru evitarea dublei impunerii, încheiate cu Republica Federală Germania, Franța și Anglia; acordul pentru asigurări sociale, încheiat cu Republica Federală Germania.

Înțelegerile sau acordurile încheiate la nivel guvernamental sau în cadrul unor instituții au rolul de a crea un climat favorabil activității de cooperare, de a stabili cadrul general, de a stimula și dezvolta interesul firmelor pentru această formă de activitate, contractele de cooperare fiind negociate și încheiate între întreprinderi, care devin parteneri direcți.

Cooperarea economică și tehnico-științifică poate fi realizată în forme variate, în diverse sectoare de activitate, în funcție de interesele economiei naționale, de obiectul cooperării și de destinația producției. În practică, unele domenii și forme de cooperare se întrepătrund și se completează reciproc.

Cooperarea în producție, pe care secretarul general al partidului a caracterizat-o ca „formă superioară a raporturilor economice”, este cea mai utilizată în domeniul industrial.

PRIN SPECIFICUL lor, acțiunile de cooperare în producție conferă partenerilor posibilitatea să coopereze pe o perioadă mai lungă de timp, abordînd probleme de mare anvergură, de importanță economică deosebită pentru economiile respective. Practica mondială din ultimii ani a evidențiat posibilitățile multiple pe care

le oferă cooperarea pentru: utilizarea în comun a cunoștințelor tehnice, a licențelor, a documentațiilor aparținînd unuia sau altuia dintre parteneri, în scopul realizării de produse în termen scurt și în condiții de eficiență superioară, reciproc avantajoasă; furnizarea mijloacelor financiare și materiale care depășesc posibilitățile unuia dintre parteneri; creșterea posibilităților de vînzare a produsului pe piața internă a fiecărui partener, ca și pe terțe piețe; valorificarea mijloacelor de producție sau a resurselor naturale și de muncă existente la unul dintre parteneri; utilizarea capacităților de producție existente și posibilitatea celui-lalt partener de a le folosi fără alte investiții; producerea unor produse în serii optime, obținerea unui preț de cost scăzut și îmbunătățirea calității produsului, pentru sporirea competitivității; reducerea importului unor produse, dezvoltînd fabricarea acestora în țara partenerului interesat, cu efecte favorabile asupra balanței de plăți; mărirea stabilității relațiilor comerciale, favorabile dezvoltării schimburilor și diversificării producției.

Este edificator faptul că din totalul acțiunilor de cooperare perfectate în ultimul deceniu de întreprinderile românești cu firme și organizații economice străine, circa 80% reprezintă cooperări în producție (în afara societăților mixte), repartizate pe ramuri industriale astfel: industria construcțiilor de mașini — 30,5%, agricultură și industrie alimentară — 9,7%, industria chimică — 8,5%, industria lemnului și a materialelor de construcții — 6,2%, siderurgie-metalurgie — 6,2%, minepetrol — 5,7%, industria bunurilor de consum — 4,0%, electrotehnică și telecomunicații — 2,5% etc. Ponderea importantă a construcțiilor de mașini demonstrează pe de o parte efortul național de industrializare a României, de creștere și modernizare a structurii producției, iar pe de altă parte dezvoltarea potențialului său industrial — fiind astăzi un partener interesant pentru acțiuni de cooperare în producție, în multiple domenii industriale.

PENTRU A OFERI o imagine asupra acțiunilor de cooperare în producție încheiate de întreprinderile românești până în prezent vom da câteva exemple reprezentative pentru formele practicate.

Astfel, au fost încheiate acțiuni pentru realizarea în România a unei instalații de cauciuc poliizoprenic și a unei uzine de sodă, clor și produși clorurați, cu livrări de utilaje și asistență tehnică din U.R.S.S. S-au realizat de asemenea, în România, prin cooperare cu firme din R.F. Germania, Italia, Anglia, Franța, Olanda, S.U.A., Japonia, Danemarca și Suedia, instalații pentru industria chimică, a materialelor de construcții, industria alimentară, agricultură și alte ramuri ale economiei naționale.

Dezvoltarea potențialului său industrial a permis României să participe în ultimii ani la acțiuni de cooperare pentru realizarea în străinătate — îndeosebi în țări în curs de dezvoltare și țări socialiste — a unor obiective în industria chimică, minieră și petrolieră, a lemnului și a materialelor de construcții, a construcțiilor de mașini ș.a., între care: uzină de fibre poliacrilnitrilice, uzină de montaj televizoare, fabrici de ciment și o instalație pentru producerea vitaminei C — în R.P.D. Coreeană; instalații de aglomerare a minereurilor — în Republica Democrată Germană; extinderea Combinatului chimic Pancevo din R.S.F. Iugoslavia; fabrică de tricotaje în R.P. Mongolă; uzine de sodă în Iran și Egipt; fabrici de acid sulfuric în Turcia și Egipt; combinate pentru industrializarea lemnului în Sri-Lanka, Iran și R.P. Congo; filaturi de bumbac în Sudan și Bangladesh; centrale termoelectrice în India, Egipt și Filipine; fabrică de tractoare în Iran; complexe de exploatare a fosfaților în Egipt, Siria și Tunisia etc.

Una dintre cele mai răspândite forme de cooperare în producție este **coproducția**. România are încheiate cu țările socialiste numeroase astfel de acțiuni în producția de mașini agricole, tractoare, mașini-unelte, autovehicule, în industria electrotehnică și optică. Sub această formă de cooperare se fabrică în România autoturismele „Dacia” (cu firma Renault din Franța) și avioane de pasageri (cu firma Britten-Norman din Anglia), iar în Egipt, India și Brazilia se montează tractoare cu CKD-uri din România.

Specializarea în producție dezvoltă legături strânse și de lungă durată între partenerii din țările socialiste: această formă de cooperare, care s-a dezvoltat foarte mult între țările membre ale C.A.E.R., contribuie la grăbirea procesului de apropiere și egalizare a nivelurilor de dezvoltare economică a acestora. Specializarea în producție — bilaterală sau multilaterală — trebuie să corespundă direcțiilor și obiectivelor de dezvoltare a economiilor naționale ale partenerilor la cooperare, a ramurilor industriale prioritare.

România are încheiate acțiuni bilaterale și multilaterale de specializare în producție cu aproape toate țările socialiste, pentru zeci de grupe și subgrupe de mașini și utilaje de serie și pentru alte produse, în ceea ce privește atât specializarea întreprinderilor românești, a întreprinderilor partenerere, cât și livrarea reciprocă de produse rezultate din specializare.

Un exemplu tipic de specializare în producție îl constituie producerea în România de cutii de viteză, atât pentru necesitățile proprii cât și pentru firma Renault din Franța, care a renunțat la această producție, aprovizionându-se din România. Această cooperare a fost extinsă, întreprinderile românești preluând, de asemenea, fabricația de punți față-spate pentru autoutilitara „Estafette”.

Fabricația de produse după documentația partenerului, se regăsește în acțiunile de cooperare realizate cu Polonia pentru fabricația de nave maritime de 2800 tone, cu Cehoslovacia pentru stilpi hidraulici de mină și linii automate pentru fabricația de suruburi, cu R.D. Germană pentru compresoare frigorifice, poduri rulante, strunguri automate, intrerupători, separatori și electromecanisme pentru macaze etc.

Această formă de cooperare poate fi exemplificată și prin fabricarea în România de elicoptere „Alouette” după documentația SNIAS — Franța.

FORMELE prezentate nu epuizează posibilitățile cooperării în producție. Inițiativa partenerilor are libertatea de a lua în considerație și alte forme reciproce avantajoase, care să corespundă spiritului și principiilor politicii de cooperare a României.

Sîntem interesați să negociem și să realizăm noi acțiuni de cooperare în producție, viabile și de lungă durată, în domenii variate.

Conducerea de partid și de stat a subliniat în repetate rânduri necesitatea ca întreprinderile, centralele și ministerele să manifeste inițiativă pentru găsirea de noi posibilități de cooperare în producție, perseverență în lucrări și continuitate în tratative pentru realizarea unor obiective din plan.

Pentru lărgirea și diversificarea cooperării în producție considerăm necesare, în primul rând, o mai bună cunoaștere reciprocă a partenerilor, identificarea prin eforturi comune a interesului și avantajului reciproc, pentru a se asigura raporturi bazate pe o mai mare încredere reciprocă.

Este cunoscut că întreprinderile românești se bucură de o reputație bună pe plan internațional în ceea ce privește respectarea tuturor obligațiilor asumate, oferind garanția realizării unor acțiuni de cooperare eficiente.

Economia românească este o economie echilibrată, stabilă, cu un înalt ritm de dezvoltare. În tratativele de cooperare solicităm condiții uzuale în practica internațională, avem în vedere oferte de cooperare în producție

Forme ale cooperării internaționale

CLASIFICAREA formelor de cooperare în cadrul tratativilor bilaterale sau la organisme internaționale, ca UNCTAD sau CEE-ONU, este făcută numai pentru necesități de înțelegere. În realitate, operațiunile sînt mult mai complexe și nu pot fi închise în forme rigide. Dintre formele de cooperare în producție cel mai des practicate de România menționăm:

- construirea de obiective noi sau modernizarea celor existente, pentru care unul din parteneri livrează instalații sau echipamente și servicii legate de acestea, în contrapartidă cu livrări din produsele obținute sau alte mărfuri convenite. Această formă, documentată și susținută pe plan internațional de reprezentanții ai țării noastre, este cunoscută sub denumirea „formula românească a cooperării industriale” și capătă o recunoaștere tot mai largă;

- cooperarea în producția de mașini, utilaje și echipamente (coproducția) pentru satisfacerea necesarului participanților și pentru export pe terțe piețe, fiecare parte realizînd anumite piese sau subansamble;
- specializarea în producție a diferite mașini, instalații și alte produse și livrarea de produse specializate;

- fabricarea unor produse noi, după documentația partenerului, atât pentru necesitățile partenerilor la cooperare, cât și pentru export;

- cooperarea tripartită sau participarea la acțiuni de cooperare în țerte țări, în calitate de furnizor general sau subfurnizor;

- punerea în valoare a unor resurse naturale, prin participarea la explorări, exploatari și producție;

- fabricarea de către unul din parteneri a unor părți sau subansamble, piese, dispozitive (subproducție);

- proiectarea și realizarea de linii de montaj alimentare cu CKD-uri livrate din România;

- executarea de lucrări în străinătate;
- realizarea în comun a unor produse noi, prin aport comun de mijloace financiare, de cercetare, de proiectare, participarea comună la fabricarea produsului și lansarea lui pe piață. Această nouă formă de cooperare, care urmează a fi introdusă, se va dovedi oportună și eficientă îndeosebi în realizarea de produse ale tehnicii de vîrf — aeronautică, electronică, mașini de calcul etc.;

- cooperarea tehnico-stiințifică — cu mare aplicabilitate în cooperarea în producție, în cadrul căreia partenerii exportă și transferă un număr mare de tehnologii.

Cooperarea în producție poate îmbrăca și alte variate forme, care se multiplică dacă se iau în considerare și activitățile auxiliare: organizarea de stații și rețele de servicii după vânzare; comercializarea în comun a produselor realizate; schimbul de documentații tehnice, de cunoștințe, de fabricație și de specialiști, între firme care fabrică același produs, în vederea îmbunătățirii calității și a competitivității; schimbul de sortimente din același produs, cu caracteristici diferite (aspect, culoare), pentru diversificarea producției etc.

în condiții comerciale firești, care să asigure un avantaj reciproc partenerilor.

Dezvoltarea în continuare în ritm rapid a economiei românești în viitorii ani va face ca participarea noastră la circuitul economic mondial, la cooperarea economică să fie tot mai intensă și mai eficientă.

**G. CRISTEA
I. RUSU**

Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale

SPORIREA EFICIENȚEI FONDULUI NAȚIONAL DE DEZVOLTARE — IMPERATIV AL CREȘTERII ECONOMICE

EXPERIENȚA construcției economice în țara noastră, demonstrează că repartizarea unei cote înalte, științific determinate, din venitul național pentru fondul de dezvoltare constituie o condiție esențială pentru progresul economiei și pentru creșterea bunăstării maselor. Pe această cale se creează condițiile necesare înzestrării economiei cu tehnica cea mai modernă, ținând astfel pasul cu marile cuceriri ale revoluției tehnico-științifice, realizării unor importante mutații structurale în economie și obținerii unor înalte ritmuri ale dezvoltării producției materiale, necesare spre a ne înscrie cât mai repede în rândul țărilor dezvoltate ale lumii, pentru asigurarea unei participări cât mai active a României la schimbul mondial de valori, pentru satisfacerea în cât mai mare măsură și la un nivel superior a necesităților de trai, în continuă creștere, materiale și spirituale ale poporului.

Răspunzând acestor rațiuni economice și sociale, în actualul cincinal nivelul fondului național de dezvoltare economico-socială prevăzut este mai mare decât cel realizat în întreg deceniul 1966—1975. În concordanță cu obiectivele și sarcinile stabilite prin planul național unic de dezvoltare economico-socială a României pe perioada 1976—1980, s-a prevăzut alocarea pentru fondul de dezvoltare a unei cote de 33—34% din venitul național repartizat, ceea ce asigură premise sigure pentru sporirea continuă a potențialului economic, creșterea rapidă a avuției naționale, a prosperității generale a societății.

Strategia investițiilor și eficiența utilizării fondului național de dezvoltare

ÎN PROCESUL creșterii economice, fructificarea cu înaltă eficiență a fondului național de dezvoltare economico-socială este asigurată prin planul național unic. Aceasta se realizează în primul rând ca urmare a orientării resurselor alocate de către societate pentru **acoperirea nevoilor de investiții**, îndeosebi productive, industriale, de mașini și utilaje — proces menit să asigure **creșterea productivității muncii sociale**.

În actualul cincinal obiectivul major al politicii partidului în domeniul investițiilor îl constituie dezvoltarea în continuare a forțelor de producție ale țării, modernizarea intensivă a structurii ramurilor și subramurilor economiei naționale, întreg acest proces, de o amploare crescândă, urmînd să se realizeze sub incidența revoluției tehnico-științifice contemporane. Marele efort în domeniul investițiilor pe care îl va face societatea noastră în acești cinci ani — realizarea unui program de investiții de circa 1 000 miliarde lei — urmează astfel să contribuie substanțial la dezvoltarea și modernizarea bazei tehnico-materiale a economiei naționale în scopul valorificării superioare a resurselor și creșterii eficienței economice. De la fiecare leu investit s-a avut în vedere obținerea unei producții sporite și a unui nivel ridicat al productivității muncii, a unui volum de acumulări și de venit național cât mai mare. Dezvoltarea armonioasă și rapidă a tuturor ramurilor producției materiale este concepută în condițiile îmbunătățirii repartizării teritoriale ale forțelor de producție, în scopul de a asigura progresul multilateral al tuturor zonelor patriei, de a angrena întreaga țară, toate posibilitățile în efortul dezvoltării, de a realiza transformări adînci în viața orașelor și satelor României socialiste.

În sensul sporirii eficienței utilizării fondului național de dezvoltare prevederile planului național unic pe următorii cinci ani înscriu totodată **indici superiori de eficiență în domeniul utilizării fondurilor de investiții**. Deciziile luate în stabilirea ne-

voilor de investiții au pornit de la analiza minuțioasă a o serie de factori importanți cum sînt modul în care noile obiective se încadrează organic în strategia dezvoltării economico-sociale generale, încărcarea completă a capacităților de producție existente, dimensionarea rațională a cheltuielilor necesare fiecărui obiectiv de investiții.

Interdependența dintre eforturile prevăzute în domeniul dezvoltării și modernizării producției materiale, a creșterii continue a avuției naționale și rezultatele ce le vom obține pe seama acestor eforturi sînt semnificativ ilustrate, la scara economiei, de cîteva date sintetice (tabelul nr. 1). După cum rezultă din tabelul nr. 1, deși ca valoare absolută volumul investițiilor din

Tabelul nr. 1

Evoluția ritmurilor de creștere a unor principali indicatori sintetici ai economiei naționale — în % —

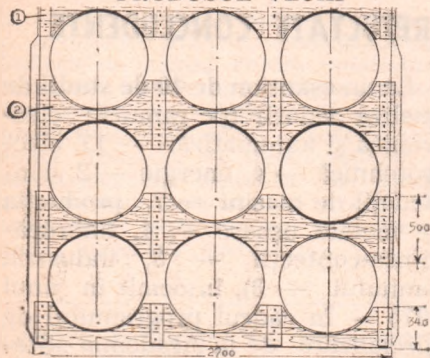
	1970 — 100		Ritmuri medii anuale de creștere	
	1975	1980	1971—1975	1976—1980
Volumul investițiilor din fondurile statului	200,1	292,6	12,5	10,2
Fonduri fixe	156,7	264,2	9,4	11,0
Produsul social	165,2	258,1	10,5	9,5
Venitul național	170,7	287,7	11,3	11,0

fondurile statului crește considerabil în 1980 față de 1975, ritmul lor mediu anual de creștere în perioada 1976—1980 este mai mic decât cel din cincinalul precedent. Cu toate acestea, alocîndu-se prioritar valori pentru sporirea fondurilor fixe, de la care sînt prevăzute să se obțină producții ridicate și de calitate superioară, practic aproape că se mențin ritmurile ridicate de creștere pe perioada 1976—1980 la venitul național și produsul social, fapt ce reflectă **un proces de îmbunătățire a utilizării potențialului**, de creștere a eficienței economice generale.

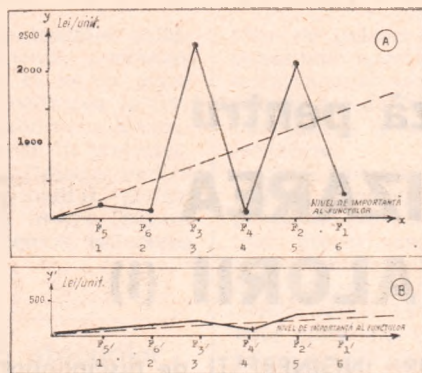
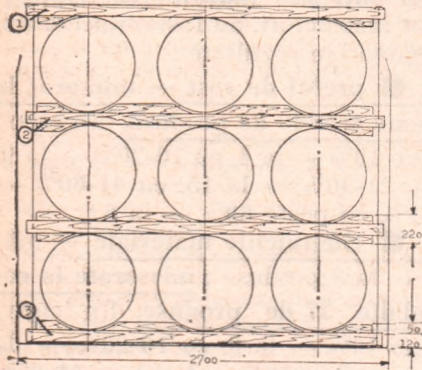
Pentru ca investițiile ce le-am alocat să-și poată aduce aportul prevăzut în dezvoltarea și modernizarea bazei tehnico-materiale a economiei, să imprime un caracter intensiv și eficient procesului reproducției socialiste largite, eforturile tuturor factorilor care concură la realizarea programului de investiții trebuie concentrate în cîteva direcții principale. Este cunoscut, astfel, că programul de investiții care asigură în acest cincinal dinamismul economiei noastre, o structură modernă și eficientă a producției materiale, se finanțează din fondul național de dezvoltare. De aceea, este necesar în primul rând ca la nivelul unităților economice, la nivelul unităților administrativ teritoriale, la nivel central să se asigure **integral mijloacele bănești destinate realizării investițiilor în condițiile și la termenele stabilite**.

Pe de altă parte, pentru obținerea unei eficiențe economice maxime în utilizarea fondurilor destinate investițiilor, beneficiarii acestora împreună cu proiectanții și organizațiile de construcții au obligația să ia toate măsurile ca obiectivele de investiții să fie realizate prin adoptarea celor mai noi și perfecționate soluții constructive. Utilizarea cu rezultate maxime a investițiilor reclamă responsabilitate și exigență sporită din partea tuturor factorilor antrenați în întreg procesul de amplasare, pregătire, organizare, conducere și realizare la termen a lucrărilor de investiții, de atingere în timp prevăzut a parametrilor proiectați. Fără îndoială că pentru înfăptuirea cu randament ridicat a unui program de investiții de dimensiunile celui actual pe primul plan urmează să se situeze și elaborarea și aprobarea în termen a studiilor tehnico-economice, odată cu

PRODUSUL VECHI

PRODUSUL NOU CU CONSUM REDUS

Suport-ambalaj din lemn pentru tuburi premo $\varnothing$ 600 mm — transport c.f. Sus stînga — produsul analizat: 1. — suport simplu, 4 buc. la un vagon; 2. — suport dublu, 4 buc. Stînga — produsul reconceptuat: 1. — suport simplu superior, 2 buc.; 2. — suport simplu intermediar, 4 buc.; 3. — suport simplu inferior, 2 buc. (cele 24 kg de sîrmă, nerecuperabilă, folosită la rigidizare au fost înlocuite cu 4 buleoane de oțel, re folosibile). Sus — diagrama „nivel de importanță — costuri” pe funcții la produsul existent (A) și la cel reconceptuat (B): funcțiile F₁ („asigură protecția tubului împotriva strîngerii acestuia de pereții laterali ai vagonului”) și F₂ („asigură protecția tuburilor împotriva deteriorării acestora prin ciocnirea între ele”) — care erau supradimensionate constructiv, deținînd împreună o pondere de 89% din costul total — costă în noua variantă de circa 11,5 ori mai puțin.

Octavian Tomuță, serviciul cercetare-dezvoltare al întreprinderii „Acumulatorul”-București: „Metoda A.V., pe lângă că dă posibilitatea verificării pe parcurs a soluțiilor, scoate proiectarea din empirism și o plasează pe un drum științific. Este, de fapt, o metodologie de proiectare ce se poate aplica la toate genurile de produse. Chiar dacă ea păstrează, în faza inițială a fiecărui studiu, unele elemente de arbitrar, acestea sînt lesne de corectat la adîncirea și definitivarea soluției”.

Ștefan Tofan, directorul Centrului de perfecționare a lucrărilor din industria materialelor de construcții: „În practica unităților industriale, la analiza prețului de cost adesea se iau în considerație priorități manopera, energia etc.; în ce privește materialele, măsurile vizează simplist „încadrarea în consumurile specifice”, care consumurile sînt cum sînt — deși tocmai asupra lor ar trebui concentrată gîndirea. La baza revizuirii normelor de consum ar trebui să stea analiza valorii, care să realizeze — paralel cu acțiunile de organizare a proceselor — organizarea produselor”.

Ion Olaru, expert instructor la același centru: „Există, în multe produse, o foarte mare „poluare” tehnică, prin dotarea lor cu funcții — deci și cu costurile aferente — care nu corespund unei necesități sociale. (Aș putea cita ca exemplu varietatea exagerată a sortimentelor de ciment alate în fabricație; unificarea și reducerea lor ar fi avantajoasă și pentru producător, și pentru utilizator.) Analiza valorii curăță produsul de un asemenea balast scump, de această risipă deghizată. Desigur, asta atacă standarde, normative — și ce dacă? Oricum ele trebuie îmbunătățite la cinci ani. S-o facem pe o astfel de bază științifică!”.

Dumitru Ionescu, directorul Cabinetului de organizare al municipiului București: „Cunosc cazuri cînd, la efectuarea unor studii de A.V., încercîndu-se determinarea costului reperelor care materializează o funcție, nu s-au putut obține date din evidențele primare ale întreprinderii respective. Ceea ce e grav. Iată de ce cred că o preocupare oficializată, în unitățile industriale, pentru analiza valorii — chiar în ipoteza improbabilă că n-ar da imediat și generalizat efecte în creșterea cheltuielilor materiale — va disciplina de la bun început calculul și urmărirea prețului de cost pe produs, repere și operații”.

PUTEREA ARGUMENTULUI CIFREI

● **DEMONSTRAȚII.** Institutul de cercetări și proiectări pentru automatizări: 30 de studii A.V. elaborate, 9 aplicate pînă în prezent, economii anuale de 1 136 000 lei.

Centrul de perfecționare a lucrărilor din industria materialelor de construcții: 15 proiecte de A.V. elaborate de o primă serie de 21 cursanți, economii anuale evaluate la peste 23 milioane lei — ce se pot majora la 37 milioane prin generalizarea a 4 proiecte la alte întreprinderi ce realizează același produs.

Grupa A.V. de la „Țesătura”-Iași a efectuat studii pentru două sortimente rezultînd economii de circa 50 mii de lei. La Craiova sînt în curs — și promit o eficiență înaltă — studii pentru aparatură complexă la „Electropultere” și pentru pluguri purlate de tractor la „7 Noiembrie”. Specialiștii de la întreprinderea „16 Februarie” din Cluj-Napoca efectuează pe baza A.V. o analiză de proces în legătură cu verificarea rulmenților la locomotivele LDH.

O selecție întîmplătoare de exemple care, coroborată cu opiniile exprimate mai sus, ne-ar îndritui să apreciem că metoda analizei valorii a fost primită

pretutindeni cu interes, cu entuziasm, cu decizia fermă de a-i exploata avantajele.

ÎMPOTRIVA INERTĂII

● **CONTRADICȚII.** Din păcate, în realitate nu-i tocmai așa. Iată, un colectiv de la „Acumulatorul”-București a reconceptuat prin A.V., bateria 12-150 destinată autobuzelor și tractoarelor, elaborînd 4 variante rezolvate prin studierea unor modele de referință, analiză morfologică și modelare matematică — variante diferențiate prin materialele utilizate și prin posibilitatea asimilării lor. Cea mai economică îmbunătățește sensibil durata de viață și parametrii funcționali: tensiune inițială sporită și creșterea curentului de șoc de la 525 la 600 A, ceea ce mărește valoarea de întrebuințare cu circa 45 la sută. Reducerea de cost se cifrează la circa 6 la sută; pare modestă, dar la nivelul unui an ea echivalează cu economii de 9 milioane de lei. Mai bine zis, ar echivala — căci pînă acum, întreprinderea a irosit posibilitatea de a înregistra aceste economii. Studiul datează din decembrie trecut: în 9 luni nu s-a pornit nimic, nici măcar organizarea unui colectiv care să proiecteze și să urmărească execuția S.D.V.-urilor necesare. Altfel spus: „e un proiect intern — cine ne obligă să-l aplicăm și cine ne controlează?”.

La I.P.A., în 1973 s-a proiectat, folosind A.V., un simulator de flacără pentru testarea aparatelor de detectare a incendiilor: produs nou, răspunzînd unei necesități pînă acum neacoperite. Variante de schemă, concepție, verificare experimentală. Și atît. Nu s-a găsit beneficiar — nici producător, nici utilizator. Iar instalațiile automate de detectare și stingere din numeroase întreprinderi și localuri publice așteaptă... proba focului, pentru a se vedea dacă funcționează.

Tot de la I.P.A.: comanda-program pentru strung necesară la „Automatica”, studiată prin A.V., oferă economii de numai 0,9 la sută, deci netentante, deoarece un reper procurat de la altă întreprindere („Electrotehnica”) — variatorului, el însuși un produs-marfă — are un cost foarte ridicat, ce ar putea fi redus dacă producătorul i-ar aplica analiza valorii. Aceeași problemă cu microînterupătorul de la întreprinderea de aparataje electrice-Titu, prevăzută în proiectul A.V. al semnalizatorului de ungeri pentru conductele de ventilație.

Adăugînd unor asemenea situații faptul că numărul cadrelor instruite în A.V. este încă departe de a garanta o extindere semnificativă a metodei, că o parte din ele nu au sau nu caută prilejul de a aplica cele învățate, că tradiționalismul și inerția se adaugă unei concepții înguste asupra indicatorilor economici în determinarea atitudinii unor conducători de institute și întreprinderi, înțelegem de ce la patru ani de la „floarea” primelor aplicații, „primăvara” analizei valorii întîrzie să prindă rădăcini adînci în industria noastră.

Opinii individuale și, mai recent, chiar oficiale pledează pentru o demarare de anvergură, sugerînd documentat și făgăvînd ce ar trebui croit. Dar despre aceasta, într-unul din numerele viitoare ale revistei.

Dorin CONSTANTINESCU

CALITATEA VIEȚII — FINALITATEA ECONOMIEI SOCIALISTE

CATEGORIE SOCIALĂ de maximă cuprindere, sintetizând procese, laturi și aspecte ale vieții social-economice din cele mai diverse, calitatea vieții, ca obiectiv fundamental al strategiei dezvoltării, în deceniile ce urmează, este organic legată de societatea socialistă multilateral dezvoltată. Apariția și afirmarea acestui nou concept, în a cărui teoretizare Partidul Comunist Român aduce o contribuție originală de mare valoare, au fost cu puțință ca urmare a dezvoltării forțelor de producție, a progreselor pe toate țărmurile vieții social-economice, culturale ceea ce a făcut necesară și posibilă abordarea într-o optică mai largă a problemei omului, a satisfacerii necesităților sale complexe într-o societate caracterizată ea însăși printr-o complexitate crescândă. Implicarea „socialului” într-o măsură tot mai mare în planurile de dezvoltare economică — tendință atît de caracteristică planurilor noastre, începînd cu cincinalul 1966—1970, multiplicarea numărului de indicatori ai aspectelor sociale, accentuarea laturilor calitative, echivalează cu o tendință de situare pe un plan mult mai larg a omului, cu trebuințele sale, a dezvoltării multilaterale a personalității sale.

Noțiune mult mai complexă decît nivelul de trai și, într-un anumit sens înglobîndu-l, calitatea vieții nu poate fi înțeleasă decît numai printr-o abordare sistemică și printr-o raportare la principiile fundamentale ale politicii partidului, legate de ridicarea nivelului de trai și de umanismul revoluționar, avînd drept fundal strategia dezvoltării accelerate a forțelor de producție.

„Scopul întregii noastre activități economico-sociale, țelul suprem al politicii partidului nostru, esența misiunii sale istorice de transformare revoluționară a societății și de făurire a noii orînduirii — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — este ridicarea nivelului de trai material și spiritual al întregului popor, în concordanță cu necesitățile fiziologice științific determinate și cu cerințele spirituale generate de progresul neîntreput al cunoașterii umane”. Prevederile planului cincinal 1976—1980, dau o expresie strălucită acestor preocupări: alături de dezvoltarea continuă a forțelor de producție și, pe această cale, a avuției naționale — ca premisă pentru ridicarea nivelului de trai — și de prezența tot mai masivă a laturilor calitative, actualul plan cincinal, printr-un ansamblu de măsuri, urmărește ridicarea gradului de civilizație, îmbunătățirea condițiilor de muncă, a condițiilor de viață, în sensul cel mai larg al cuvîntului.

Om și societate, dezvoltarea personalității umane și progresul general al societății, într-o legătură și interdependență dialectică, acesta este cadrul în care se situează problema calității vieții, în concordanță cu umanismul revoluționar, așa cum l-a definit tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul edu-

In cartierul Drumul Taberei din Capitală

cației politice și al culturii socialiste: „umanismul revoluționar concepe afirmarea și dezvoltarea plenară a personalității umane nu izolat, ci în cadrul ansamblului societății, promovînd principiul rațional și generos potrivit căruia fericirea personală nu se poate realiza încalcînd dreptul la fericire al altora, ci numai în cadrul îndeplinirii fericirii generale a colectivității, a poporului, a umanității”.

Nevoile sociale — bunăstarea, fericirea

NOȚIUNEA de fericire personală și de fericire generală a colectivității, necesitatea de a armoniza aceste două năzuințe, ne duc, mai departe, la raportul dintre obiectiv-subiectiv, dintre condițiile de viață și perceperea fericirii personale, la teoria generală a necesităților. Omul — ființă complexă — este, mai întîi „homo faber”, omul care produce bunuri materiale necesare existenței sale: el este însă mult mai mult: „homo sapiens”, personalitate cu aspirații și năzuințe înalte care depășesc, evident, necesitățile materiale. Satisfacerea acestora din urmă, la un grad ridicat, nu dă încă măsura fericirii personale și a împlinirii personalității. În ierarhia necesităților omului, pe primul loc se situează **necesitățile fizice sau materiale**, cum sînt cele de locuință, hrană etc.; pe un plan mai înalt se înscriu **necesitățile intelectuale sau spirituale** (educație, cultură, comunicare) și pe locul cel mai înalt sînt **nevoile sociale ale omului**. Nivelul de trai și dezvoltarea personalității umane presupun satisfacerea tuturor acestor trei categorii de necesități. Dar, în timp ce satisfacerea necesităților fizice — ca necesități primare — este determinată de gradul de dezvoltare a forțelor de producție, a producției materiale, evident în condițiile unui anumit sistem de repartiție, satisfacerea plenară a nevoilor spirituale și a celor sociale ale omului, nu este cu puțință decît în condițiile orînduirii socialiste, prin esența sa cea mai umanitară dintre toate orînduirile sociale.

Omul, cu necesitățile sale, ca microsistem biologic și social, locuiește într-o comunitate — sat sau oraș — este ancorat în familie, aparține unei categorii sociale, prin activitatea sa productivă el face parte dintr-un colectiv profesional, participă la treburile publice, se afirmă deci prin activitatea politică. În mod corespunzător, el are năzuințe și aspirații, un anumit ideal de fericire personală, receptează subiectiv efectele dezvoltării și progresului social, este, prin urmare, în permanent contact cu o serie de sisteme existente în societate, implicat într-o multitudine de relații sociale. În dialogul dintre individ și societate, se creează îndatoriri și drepturi reciproce. Societatea creează condiții și posibilități individului pentru ca acesta să se poată forma și dezvolta; la rîndul său, prin întreaga sa activitate, el se afirmă ca un element util și conștient al progresului microgrupului din care face parte și, pe această cale participă la propășirea societății. În această optică, este evident că noțiunea de „nivel de trai” nu exprimă decît o parte a unui proces complex, a unei interacțiuni dintre individ și societate. De aceea, calitatea vieții ar putea fi definită ca un sistem de condiții în care intră, în mod succesiv, cele referitoare la viața materială, la muncă, la mediul înconjurător. La viața de familie, la relațiile interumane în cadrul grupurilor și la cele ale întregii societăți. Noțiunea excede considerabil „economicul” — fără să-i diminueze importanța primordială — și integrează aspecte micro și macrosociale. Această și explică faptul că indicatorii clasici, cu prioritate economică, se dovedesc insuficienți pentru a dimensiona și comensura calitatea vieții și apare necesitatea indicatorilor sociali, ca și a includerii unor aspecte ce țin de domeniul psihologiei, comportamentului și eticii. În mod corespunzător, se simte nevoia unor noi metode și modele de descriere și de analiză care să pună în evidență momentele semnificative ale calității vieții.

O precizare suplimentară este necesară în legătură cu noțiunea de „calitate a vieții” și de „bunăstare”, ca și cu cea de „o-

Teatrul din Tirgu Mureș

biectiv“ și „subiectiv“. în raport cu cea de „fericire“ și „nivel de trai“. „Bunăstarea“ ar cuprinde, de pe o parte, nevoile a căror satisfacere se definește prin disponibilitatea resurselor materiale individuale sau sociale, iar pe de altă parte, nevoile a căror satisfacere este definită de relațiile umane sau de modul în care se raportează o persoană față de altele sau față de societate : „fericirea“ cuprinde totalitatea evaluărilor subiective asupra modului în care persoana consideră condițiile de trai sau a modului în care persoana consideră relațiile sale umane și sociale. Deci : „bunăstarea“ reprezintă latura obiectivă, în timp ce „fericirea“ este cea subiectivă ; „nivelul de trai“ se referă la nevoi materiale, iar „calitatea vieții“ are în vedere în special relații umane și cele sociale (vezi și schema de mai jos).

BUNĂSTARE

FERICIRE

	1) A avea	4) Atitudini de nonsatisfacție
Nivel de trai	<ul style="list-style-type: none"> — Venit — Locuință — Ocupație — Sănătate — Educație 	<ul style="list-style-type: none"> — Antagonisme percepute — Discriminare percepută — Privilegii nejust percepute — Nonsatisfacerea în ce privește venitul
Calitatea vieții	<p>2) A iubi</p> <ul style="list-style-type: none"> — Atașament față de colectivitate — Atașament față de familie — Modele de prietenie <p>3) A fi</p> <ul style="list-style-type: none"> — Prestigiu personal — Nesubstituire — Resurse politice — Acțiune 	<p>5) Atitudini de satisfacție</p> <ul style="list-style-type: none"> — Fericire percepută — Satisfacerea percepută a nevoilor

Această distincție, întilnită și în literatura sociologică și economică a țărilor nordice, în care s-au întreprins instructive cercetări multidisciplinare comparative, ni se pare a avea o valoare operațională, după cum utilă ni se pare și ierarhizarea propusă de sociologul finlandez Erik Allardt¹ :

Subliniem că este vorba numai de valoare operațională relativă în cadrul investigațiilor sociologice și economice, deoarece în socialism avantajul nevoilor este mult mai larg, posibilitățile de satisfacere sint calitativ altele în contextul relațiilor socialiste.

O abordare posibilă — după părerea noastră — ar fi aceea pe care o oferă conceptul de „ciclu de viață familială“ în raport cu societatea, prin prisma mijloacelor și scopurilor urmărite. Prima secvență din viața individului ar fi de la naștere pînă la contactul cu „sistemul educațional“, cînd societatea îi oferă

acestui elemente ce constituie „stocul de învățămînt“ ; a doua secvență, cu caracter predominant economic, este aceea de „viață activă“, marcată de intrarea în viața activă și de durata ei (circa 45 de ani) ; ea presupune crearea locurilor de muncă de către societate, organizarea lor și prestarea activității utile de către individ. Această secvență presupune însă și numeroase elemente cu caracter social, cultural, etic : crearea condițiilor de muncă care să includă protecția mediului înconjurător, a unui climat sănătos sub raportul relațiilor de muncă în cadrul microgrupului. Secvența ultimă este a părăsirii vieții active pentru a intra în viața inactivă. Și în această secvență rolul societății — după cum se știe — este foarte important : asistența socială, asigurări, pensii, asistență medicală.

Dar, secvențele vieții individului și ale vieții familiale pot fi sistematizate și altfel în raport cu caracteristici sociale și demografice : secvența de la naștere pînă la căsătorie și constituirea familiei : dezvoltarea familiei și asigurarea reproducerii ei ; în cadrul acestei secvențe rolul principal revine funcției de educație și de socializare din partea familiei ; secvența părăsirii familiei de către noua generație și, în sfîrșit, dizolvarea familiei prin decesul unuia din soți.

Aceste secvențe, definite pe baza caracteristicilor de mai sus, coexistă cu secvența educației permanente, a activității politice, a activității culturale. În permanență, trebuie remarcat „dialogul“ dintre individ și societate, dintre efortul societății și activitatea individului, prezența constantă a societății în viața individului pentru a facilita dezvoltarea multilaterală a personalității umane. Se ajunge astfel necesar la echitate și la etică, la calitatea condițiilor și raporturilor dintre individ și societate, dintre individ și microgrupurile la care participă (familie, colectiv de muncă, colectivitate sau habitat, etc.)

Condițiile materiale prioritare

ȚINÎND SEAMA de ierarhia nevoilor și de premisele care asigură satisfacerea lor, prin prisma raportului dintre individ și societate, va fi, credem, îndreptățit să începem cu **condițiile materiale de viață și cu calitatea lor**. Vom include aici venitul național, crearea și repartitia acestuia ca proces fundamental în urma căruia se constituie condițiile pentru satisfacerea nevoilor omului. Creșterea neîntreruptă a venitului național — în cincinalul 1976—1980 se prevede un ritm mediu anual de 10—11 la sută — și repartitia acestuia în proporție de 66—67 la sută pentru fondul de consum și 33—34 la sută pentru fondul național de dezvoltare economico-socială, ca și creșterea sistematică, pe această bază, a venitului național pe un locuitor, sint elemente suficiente pentru a arăta ce eforturi se întreprind și ce perspective se deschid populației în ce privește creșterea nivelului de trai material. Volumul total al veniturilor reale ale populației va spori astfel, în cursul cincinalului, cu 35—40 la sută pe baza creșterii veniturilor ce provin din retribuirea muncii cît și din fondurile comune. Retribuția reală va crește cu 18—22 la sută în 1980 față de 1975, veniturile reale ale țărănimii, calculate pe o persoană activă, vor crește cu 20—29 la sută, iar pensia medie reală de asigurări sociale va spori cu 15—16 la sută în aceeași perioadă.

Aceste creșteri cantitative sint și o indicație a calității condițiilor materiale, la nivel global. Materializarea veniturilor — se știe acest lucru — se realizează în masa de mărfuri și de servicii către populație. Or, o indicație grăitoare a grijii pentru satisfacerea în condiții mai bune a nevoilor populației, este Programul privind producția și desfacerea către populație a bunurilor de consum în cincinalul 1976—1980, unde, printre altele, preocupările privind calitatea produselor se situează pe primul loc și însoțesc creșterile cantitative.

Fiind vorba de condițiile materiale și calitatea lor, trebuie de avut în vedere crearea condițiilor de locuit : în cursul cincinalului se vor construi 815 000 apartamente și vor fi date în funcțiune peste 272 000 locuri în cămine pentru nefamilisti. Și în acest domeniu, preocupările pentru calitate și confort se asociază impresionant creșteri cantitative, cu consecințe nemijlocite asupra calității vieții familiale și a celei sociale.

● **Condițiile de muncă și calitatea lor constituie cel de-al**

¹ Erik Allardt, Dimensions of Welfare in a comparative scandinavian study, nr. 9, 1975. Research Group for comparative Sociology. University of Helsinki, p. 20.

doilea element al calității vieții. În cincinalul 1976—1980 vor fi create 1 200 000 noi locuri de muncă. Crearea lor la nivelul impus de actuala revoluție științifică și tehnică înseamnă un efort considerabil din partea societății, așa cum lesne se poate observa din volumul investițiilor care, în cursul cincinalului, se vor ridica la 1000 miliarde lei. Evident, aceasta presupune perfecționarea organizării muncii, deopotrivă ca preocupare pentru calitatea condițiilor de muncă cât și a creșterii productivității muncii.

● Din același unghi de vedere trebuie privite măsurile pentru dezvoltarea educației și ocrotirii sănătății. Extinderea învățământului liceal, prin generalizarea treptei a doua, creșterea ponderii învățământului de specializare, cuprinderea mai largă în învățământul superior, măsurile de calificare și reciclare în spiritul cerințelor educației permanente, au loc sub semnul unui proces calitativ: integrarea învățământului cu producția și cercetarea, accentuarea procesului formativ-instrucțional, prin muncă și pentru muncă.

Condițiile pentru ocrotirea sănătății constituie o preocupare de prim ordin a societății noastre socialiste. Eficiența întregului sistem sanitar, a strategiei noastre în apărarea sănătății populației, poate fi judecată printr-o cifră de mare expresivitate: creșterea duratei medii de viață de la circa 42 de ani, în 1932 și 63 de ani în 1956, la aproape 70 de ani în prezent. Pe aceeași linie se înscrie reducerea de peste cinci ori și jumătate, față de nivelul antebelic, a mortalității copiilor sub un an. Consecința creșterii duratei medii de viață o regăsim în creșterea duratei medii a vieții active, deci a posibilității ca la vârsta de pensionare să supraviețuiască o parte covârșitoare din populația activă și deci — economic vorbind — o mai bună utilizare a servanței active din viața individului.

● Cât privește condițiile mediului inconjurător și calitatea acestuia, este locul de subliniat importanța măsurilor cuprinse în legea asupra protecției mediului inconjurător, ca și a celor cuprinse în programele speciale, de lungă perspectivă, privind amenajarea bazinelor hidrografice și fondul forestier.

● Trezind la condițiile de viață socială și la calitatea lor — categorie complexă și caracterizată prin marea varietate a elementelor componente — va trebui să începem cu primul mic-grup, cel constituit de familie. Definită în Programul partidului ca nucleu de bază al societății și investită cu funcții de o deosebită importanță, familia se bucură de o atenție particulară din partea societății. Constituirea familiei prin căsătorie, consolidarea ei, asigurarea longevității acesteia, ocrotirea noii generații apărute în familie sînt tot altele preocupări pe care le întîlnim înscrise atît în politica demografică, cît și în cea socială a statului nostru. Calitatea mediului familial are o importanță etică, demografică, economică și socială.

În analiza calității vieții sub raportul necesităților sociale ale omului, trebuie să avem în vedere cîteva procese de mare amploare, caracteristice țării noastre în etapa actuală ca și perspectivele pe care le vor avea strategiile și opțiunile societății socialiste multilaterale dezvoltate.

Există o serie de diferențe în societatea noastră, cu explicație istorică, în ce privește munca în industrie și agricultură, munca fizică și intelectuală, mediul urban și rural, categoriile sociale. Reducerea acestor diferențe care, în ultimă analiză, vor duce la omogenizarea societății românești, reprezintă totodată o preocupare pentru îmbunătățirea calității vieții. Condițiile diferite de muncă în industrie și agricultură, generate de caracterul proprietății socialiste, de gradul de înzestrare a muncii, generează diferențe în ce privește nivelul productivității muncii și al retribuiri. Diferențe relativ mult atenuate, există de asemenea între munca fizică și cea intelectuală. De aici rezultă o serie de consecințe și implicații nu numai economice, ci și sociale, într-o accepție foarte largă. Retribuția după muncă, după cantitatea și calitatea ei, cunoaște, ca urmare a acestor condiții, un evantai relativ larg.

Adînci implicații generează, de asemenea, diferențele care mai există între sat și oraș, între mediul rural și cel urban. Ele sînt evidente atît pe planul modului de viață, al repartiției, al stocului de învățămînt, dar și pe plan demografic. Este semnificativ faptul că natalitatea și mortalitatea sînt diferențiate pe mediile urban și rural, mai mult, chiar pe tipuri de orașe. După cum arată studii recente, durata medie de viață este mai mare în orașe decît la sate, este mai ridicată în orașele mari față de orașele mai mici.

Diferențele dintre categoriile sociale — deși prietene și al căror nivel de trai este bazat pe muncă — sînt generate și de diferențe educaționale, de calificare, comportamentale.

Nu mai puțin evidente sînt și diferențele teritoriale: există decalaje economice, de structură socială și chiar demografice între județele țării.

Unul din obiectivele majore ale strategiei făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, în spiritul umanismului revoluționar, este procesul de omogenizare economico-socială, de dispariție a deosebirilor esențiale amintite mai sus. Perfecționarea proprietății socialiste, apropierea dintre cele două forme ale sale, înzestrarea tehnică continuă a agriculturii vor duce, fără îndoială, la transformarea muncii agricole într-o variantă a muncii industriale, la ridicarea productivității muncii agricole, la perfecționarea retribuției din această ramură de bază a economiei naționale, la dispariția deosebirilor esențiale dintre munca în industrie și în agricultură. Rezultate asemănătoare se vor obține în procesul de dispariție a deosebirilor esențiale dintre munca fizică și cea intelectuală, prin ridicarea nivelului de instruire și de calificare, prin extinderea mecanizării și automatizării, introducerea pe scară largă a tehnologiilor moderne.

Diferențele existente între sat și oraș, între județele țării se vor atenua considerabil prin traducerea în viață a planului de sistematizare a teritoriului național, prin transferul caracteristicilor urbane asupra satului, prin procesul de primenire a satului în concordanță cu caracteristicile societății socialiste multilateral dezvoltate, pe fondul dezvoltării raționale a forțelor de producție pe cuprinsul teritoriului național. Faptul că în cursul actualului cincinal un număr de 120 de centre comunale vor deveni orașe este cît se poate de semnificativ pentru perspectivele acestui proces. Realizarea acestor obiective înseamnă îmbunătățirea calității vieții.

● Împlinirea personalității umane se face în cadrul relațiilor sociale. Nevoia de prestigiu personal, de stimă din partea mic-grupului și a întregii societăți, de solidaritate umană, de comunicare, de prietenie este o nevoie fundamentală a omului societății socialiste, o aspirație constantă. Ea se realizează în condiții superioare, cele create de muncă, căci — parafrazînd un vechi dicton elin — munca este măsura tuturor lucrurilor, numai ea asigură un statut profesional și social în rîndul cetățenilor, în societate. De aceea, relațiile umane și, în general, relațiile sociale stau sub semnul echității și eticii socialiste, se bazează pe munca devotată și eficientă a membrilor societății socialiste, pe solidaritatea interumană generată de calitatea de proprietari ai mijloacelor de producție și de producători, pe eliminarea antagonismelor și, ceea ce este foarte important, a alienării omului.

Frustrarea omului — caracteristică tipică a societăților pre-socialiste, inclusiv a celei de consum — este un fenomen străin societății socialiste, incompatibil cu esența umanitaristă a acesteia. Nevoia de justiție socială este mai puternică decît unele nevoi de bunuri materiale, de pildă, cînd cunoscutul sociolog și politolog Johan Galtung, criticînd cu severitate insuficiența produsului național brut pe locuitor ca indicator al dezvoltării, propunea drept indicator fundamental „nivelul bucuriei“, el avea perfectă dreptate. Numai că „bucuria vieții“, „fericirea“ nu sînt cu puțință decît în socialism, în condițiile realizării umanismului revoluționar, echității și eticii socialiste.

Analiza calității vieții — schițată succint în rîndurile de mai sus — are nevoie de o serie de instrumente metodologice noi, de perfecționare a unor concepte și metode.

Din arsenalul statisticii clasice va trebui revalorificată metodologia analizei factoriale, a dispersiei, a quartilelor și decilelor pentru a măsura cu exactitate „împrăștierea“ unei caracteristici cum ar fi veniturile populației, procesele de atenuare a diferențelor, tendințele de omogenizare economică, socială, culturală, demografică. Tehnicile cunoscute în sociologie, cum sînt cele ale scalelor și testelor, vor trebui practicate în proporție mult mai mare, pentru a măsura satisfacțiile și non-satisfacțiile, năzuințele și aspirațiile, gradul de realizare, ca și alte aspecte ce tin de calitatea vieții.

Bineînțeles, investigații complexe sînt absolut necesare la nivelul diferitelor grupuri, în care să fie cercetate variabilele psihologice, comportamentale, culturale, economice, investigații cu caracter multidisciplinar cu participarea economiștilor, sociologilor, psihologilor.

Pentru a pune în evidență aspectele macrosociale ale calității vieții, este necesară, după părerea noastră, elaborarea unui sistem de indicatori sociali care să măsoare, din perspectiva societății, performanțele pe drumul realizării obiectivelor majore ale societății socialiste multilateral dezvoltate și a dezvoltării personalității constructorului conștient și devotat al acestei forme superioare de societate, să fundamenteze viitoare opțiuni și decizii de politică socială și economică.

prof. dr. Vladimir TREBICI

UNELE TRĂSĂTURI DEFINITORII ALE ACTUALEI FAZE A CRIZEI SISTEMULUI CAPITALIST*) (I)

NU NUMAI CAPITALISMUL, ci și toate celelalte societăți au parcurs, după o perioadă de naștere și maturitate, una de declin, de tranziție spre o nouă formațiune, și în acest sens se poate vorbi de criza comunei primitive, criza sistemului sclavagist, criza sistemului feudal. Dar pentru prima dată în istorie, criza unui sistem — a capitalismului — devine parte integrantă a procesului revoluționar mondial deoarece tocmai în epoca trecerii omenirii la socialism se accentuează continuu, odată cu creșterea forțelor de producție, un sistem atotcuprinzător de interdependențe la scară mondială, se ridică nivelul de conștientizare a proceselor istorice, iar ritmul prefacerilor sociale (inclusiv al derulării crizei sistemului) cunoaște o accelerare fără precedent.

În abordarea acestei teme pornim de la teza formulată de cel de-al XI-lea Congres al partidului nostru, și anume că „ne aflăm la începutul unei noi faze a crizei sistemului capitalist, care cuprinde toate sferele vieții societății și afectează — într-o măsură mai mare sau mai mică — toate continentele”.)

Importanța acestei teze constă în faptul că, pe de o parte ne orientează atenția asupra noilor procese și schimbări survenite în raporturile de forță și în societatea capitalistă, iar pe de altă parte ne avertizează împotriva oricărei subaprecieri a pericolului pe care îl prezintă încă imperialismul, forțele reacțiunii.

1. După cum e cunoscut, criza generală a capitalismului cunoaște un proces de adâncire continuă, care, firește, nici nu se produce în mod liniar, nici nu se manifestă în forme identice în toate domeniile vieții sociale și în toate țările, dar care, în anumite momente istorice, înregistrează aprofundări calitative.

Modificările implicate de adâncirea crizei generale sînt după părerea noastră de două tipuri: primul tip se referă la acele modificări care cuprind ansamblul mondial, toate domeniile și toate țările capitaliste, marchează apariția unor noi probleme vitale la scară mondială, a unor noi posibilități de soluționare a marilor probleme la ordinea zilei: se produc afit schimbări radicale în raporturile de forță mondiale, inclusiv în configurația raporturilor de forță interimperialiste, cit și schimbări radicale în interiorul țărilor capitaliste, în toate domeniile — inclusiv în structura sau sistemul relațiilor de producție, fără, bineînțeles, să fie modificată esența lor cea mai profundă — exploatarea muncii salariale de către capital.

Al doilea tip de modificări, care adesea sînt și ele deosebit de profunde, a) nu cuprind însă cu necesitate întreg ansamblul mondial, toate țările capitaliste și toate domeniile, ci numai unele din acestea și b) nu presupun cu necesitate schimbări calitative în relațiile sociale de producție în interiorul țărilor capitaliste.

Primul tip de modificări semnifică trecerea de la o fază la alta a crizei generale, iar în interiorul fazelor putem distinge etape, marcate de cel de-al doilea tip de modificări.)

2. Adoptînd această terminologie, putem considera că criza generală a parcurs pînă în prezent două faze și a intrat la începutul deceniului nostru într-o nouă fază.

Generată de contradicțiile proprii sistemului capitalist, duse la extrem în timpul primului război mondial, criza generală se declanșează, ca atare, odată cu victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. În interiorul lumii capitaliste începe transformarea capitalismului monopolist în capitalism monopolist de stat și, de asemenea, începe criza sistemului colonial. Prima fază a crizei sistemului capitalist cuprinde circa trei decenii — și se încheie odată cu victoria revoluțiilor socialiste într-un sir de țări europene și în China. Acest proces marchează totodată începutul celei de-a doua faze în desfășurarea

crizei sistemului capitalist: în interiorul sistemului capitalist forma dominantă a capitalului devine capitalismul monopolist de stat și are loc destrămarea treptată a sistemului colonial.

Făurirea și dezvoltarea sistemului socialist mondial au adîncit criza generală a capitalismului în perioada postbelică, au îngustat baza de acțiune a imperialismului, au slăbit în mod considerabil pozițiile acestuia. De asemenea, prăbușirea colonialismului a exercitat o influență deosebită asupra întregului sistem capitalist. Dezvoltarea forțelor de producție în țările capitaliste avansate ca urmare a revoluției tehnico-științifice a accentuat contradicția fundamentală a acestei orînduiri, a produs transformări adinci în viața societății, a creat noi premise obiective pentru lichidarea orînduirii capitaliste. Ca urmare a contradicțiilor interimperialiste s-a intensificat lupta pentru piețe de desfacere, pentru cucerirea de poziții economice și politice.

3. Începutul unei noi faze a crizei sistemului capitalist este marcată de o serie întreagă de procese, din care vom menționa pe cele mai importante.

— În primul rînd este vorba de modificări profunde în raporturile de forță mondiale ca urmare, înainte de toate, a succeselor obținute în construcția economică, socială a țărilor socialiste. Se manifestă cu deosebită forță avantajele de structură pe care le oferă organizarea socialistă a societății. Este semnificativ faptul că în perioada 1971—1975 pe ansamblul statelor socialiste s-a înregistrat un ritm mediu anual de creștere a producției industriale de circa 3 ori mai mare decît în lumea capitalistă. Aceasta demonstrează, încă o dată, superioritatea economiei socialiste planificate, capacitatea ei de a evita sau diminua influențele negative ale vieții economice internaționale, de a asigura stabilitatea dezvoltării multilaterale a societății.

— A început o nouă fază a procesului prăbușirii sistemului colonial: în anul 1975 a fost lichidat ultimul imperiu colonial, cel portughez, iar sistemul colonial în ansamblul său se află în pragul lichidării sale totale. Se afirmă tot mai puternic tinerile state eliberate care au pasit pe calea unei dezvoltări economico-sociale independente, care luptă împotriva politicii imperialiste, colonialiste și neocolonialiste. Victoriile obținute de popoarele vietnamez, cambodgian și laotian au demonstrat încă o dată adevărul că atunci cînd un popor este hotărît să-și apere independența cu fermitate nu poate fi ingenuncheat de nimeni, este în stare să-și apere dezvoltarea liberă și independentă.

— Se produc regroupări în interiorul lumii capitaliste; se profilează, pentru o perioadă îndelungată, un capitalism cu trei centre de forță — S.U.A., Comunitatea economică europeană și Japonia, apropiate din punct de vedere al nivelului dezvoltării economice și cu tendința de egalizare a potențialului economic. Tendința de egalizare a nivelurilor economice în interiorul sistemului capitalist se produce concomitent cu o diversificare a forțelor social-politice de la o țară la alta, iar pe de altă parte este un element de intensificare a contradicțiilor interimperialiste. Contradicțiile dintre puterile imperialiste oglindesc în prezent afit inegalitățile dezvoltării economice, cit și năzuința popoarelor de a înlătura dominația străină, de a promova o politică proprie, fără tutelă. Problema suveranității naționale se ridică cu o forță deosebită inclusiv în țările capitaliste dezvoltate, ca urmare a amenințării crescînde din par-

*) Nicolae Ceausescu, Raport la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R., p. 21.

) Privind terminologia vezi și articolul lui Henri Claude: Crise générale, crise structurelle et crise cyclique en 1975. La Pensée, nr. 153, octombrie 1975, p. 41 și următoarele: de asemenea lucrarea lui Paul Boccara La crise du capitalisme monopoliste d'Etat, Paris, 1971; lucrarea lui A. G. Milcikovskii, Sovremennii etap obșego krizisa kapitalizma, Moskva, Izd. Misl, 1974 și altele.

* Extrase dintr-un capitol al lucrării „Progresul istoric și contemporaneitatea” elaborată în Laboratorul de studiere a progresului istoric de la Academia „Ștefan Gheorghiu” și aflată în curs de apariție la Editura Politică.

tea monopolurilor „multinaționale“ și a tendințelor supranaționale pe care le comportă integrarea vest-europeană. De aceea, în interiorul statelor capitaliste putem vorbi de o etapă nouă în afirmarea maselor populare în confruntările privind determinarea cursului politicii externe.

— Pentru prima dată în istorie, în acești ani a apărut posibilitatea ca statele continentului european să discute pe baza deplinei egalități problemele păcii și securității continentului, iar pe un plan mai larg, în această perioadă a apărut și s-a impus necesitatea și se conturează posibilitatea instaurării unei noi ordini economice și politice internaționale.

Toate acestea marchează îngustarea ariei de dominație a imperialismului, a politicii de forță și dictat, schimbarea raportului de forțe care deschide noi perspective soluționării într-un mod nou a marilor probleme cu care se confruntă omenirea.

— Alt grup de trăsături ale noii faze a crizei sistemului capitalist se referă la declanșarea cu forță deosebită a crizei mecanismului economiei capitaliste ca economie mondială, criză care a început rmai demult dar care în acești ani a căpătat manifestări spectaculoase. Asupra acestui subiect vom reveni.

— Sint numeroase procesele care marchează creșterea instabilității interne a capitalismului, începutul crizei capitalismului monopolist de stat. În plan politic, în numeroase țări, se poate vorbi de o nouă fază a luptelor sociale, la ordinea zilei impunându-se realizarea unității tuturor forțelor antimonopoliste și înainte de toate unitatea clasei muncitoare pe baza reconcilierii istorice dintre comuniști și socialiști. Au avut loc prăbușirea unor regimuri fasciste precum și fenomene de descompunere a sistemelor politice din unele țări capitaliste dezvoltate.

Cea mai evidentă manifestare a începutului noii faze a crizei sistemului capitalist este tocmai accentuarea crizei imperialismului pe toate planurile. A devenit clar că pe calea forței nu mai pot fi rezolvate problemele care se ridică pe arena mondială și chiar atunci când recurge la forță, imperialismul își dovedește slăbiciunea. Această teză a fost pusă în lumină de rezultatele războiului din Vietnam: S.U.A., cu toate că au folosit o armată de o jumătate de milion de oameni, resurse militare și financiare uriașe, nu numai că nu au putut obține victoria pe cimpul de luptă, dar s-au văzut în situația că Vietnamul a devenit un factor principal al radicalizării vieții politice americane. Înarmările, care au constituit o bună perioadă un factor important al menținerii ritmului de creștere nu mai dau același efect, ci, dimpotrivă, agravează în mod spectaculos toate contradicțiile reproducerii, fără să mai vorbim de gravul pericol pe care îl constituie pentru întreaga omenire.

Ridicarea unor forțe din ce în ce mai largi la lupta pentru realizarea dezarmării, în primul rând a celei nucleare, repre-

zintă unul din factorii ce vor acționa cu o forță crescândă în direcția restrîngerii ariei de manevră a forțelor celor mai reacționare.

În actuala fază capătă o importanță deosebită pentru reproducția în țările capitaliste dezvoltate schimburile comerciale și necesitatea colaborării economice cu țările socialiste și cu țările în curs de dezvoltare. Lărgirea pieței capitaliste pe această cale nu mai este însă sinonimă cu lărgirea ariei și în-tărîrea dominației imperialismului, ci, dimpotrivă, această lărgire a pieței are loc în condițiile când imperialismul este pus în fața „datoriei istorice de a accepta noile cerințe ale echității“).

Începutul actualei faze a crizei generale este marcat de începutul crahului vechii ordini economice mondiale, de posibilitatea și necesitatea instaurării unei ordini economice noi care să pună pe alte temeuri raporturile dintre state, inclusiv în lumea nesocialistă.

Posibilitatea unei noi ordini economice și politice internaționale nu este legată de schimbarea naturii imperialismului, ci de schimbarea raporturilor de forță în defavoarea sa, ca urmare a victoriilor țărilor socialiste, a destrămării imperiilor coloniale și cuceririi independenței politice de către un mare număr de state, de lupta forțelor antimonopoliste în interiorul țărilor imperialiste. Însuși mecanismul de desfășurare a crizei generale presupune, la un anumit moment istoric, un asemenea raport de forțe, când imperialismul este obligat la unele restructurări ale mecanismelor sale.

În această fază, legitățile imperialismului vor fi treptat în-grădite prin lupta forțelor înaintate ale societății contemporane. Desigur, nu trebuie subapreciate rezervele de care dispune imperialismul, pericolele pe care le prezintă, capacitatea acestuia de a se adapta noilor situații: e cunoscut că de-a lungul celei de-a doua faze a crizei generale, pe măsura destrămării imperiilor coloniale, imperialismul a găsit instrumente care i-au permis creșterea substanțială a resurselor stoarse din fostele colonii. Și acum se încearcă conservarea acestor instrumente neocolonialiste și este real pericolul unui „colonialism științific și tehnologic“.

AȘADAR, este vorba de începutul unei noi faze în desfășurarea crizei sistemului capitalist: aceasta înseamnă că unele trăsături ale acestei noi faze au apărut, s-au conturat pe deplin, altele se află de-abia în germene și, în sfârșit, altele vor apărea în viitor. Ceea ce se poate spune încă de pe acum este că desfășurarea evenimentelor confirmă pe deplin justetea aprecierilor și orientărilor privind începutul unei noi faze în desfășurarea crizei generale a sistemului capitalist mondial.

prof. Tudorel POSTOLACHE

3) Mircea Malița, *Introducere*, la lucrarea „Omenirea la răspintie“, luc. cit. p. IX.

Eficiența fondului de dezvoltare

(Urmare din pag. 12)

voltare, creind posibilitatea de a se alocă o parte tot mai mare din acest fond în primul rând pentru acoperirea nevoilor de investiții, elementul motor al sporirii producției materiale, avuției naționale.

Izvor al sporirii avuției naționale

ALOCAREA din venitul național a unei părți importante pentru fondul de dezvoltare, utilizarea cu eficiență superioară a acestuia permit ridicarea întregului edificiu economic și social al României socialiste, dezvoltarea rapidă, complexă a economiei naționale, creșterea sistematică a nivelului de trai.

În acest cadru se poate arăta că randamentul general al fondului național de dezvoltare, conceput la un nivel superior, este reflectat, sintetic, pe de o parte de înfăptuirea unei reproducții lărgite de mare amploare, de ritmurile susținute de creșterea ale producției materiale, capabile să țină pasul cu competiția ce se desfășoară pe plan mondial, premise ce se regăsesc ca efect și cauză, în sporirea rapidă a produsului social și a venitului național (tabelul nr. 2). Pe de altă parte acest randament poate fi comensurat și prin aportul adus la creșterea fondurilor fixe, cu care a fost dotată an de an economia națională, potențialul tehnic fiind unul din factorii determinanți ai creșterii susținute a producției sociale, a avuției naționale. Potrivit prevederilor planului cincinal în anul 1980, volumul fondurilor fixe va ajunge la aproape 2 000 miliarde lei, comparativ cu cea. 1 200 miliarde lei în 1975, ceea ce marchează o creștere de peste 65% și de aproape 10 ori față de primul an al economiei plani-

ficate. Creșterea considerabilă, pe seama investițiilor alocate și realizate în economie, a fondurilor fixe și cu deosebire a celor productive, a permis obținerea unor ritmuri înalte în dezvoltarea și modernizarea bazei tehnico-materiale a economiei noastre, oda-

Tabelul nr. 2

Cota pentru constituirea fondului de dezvoltare și dezvoltarea generală a economiei naționale

— în % —

	1971 — 1975	1976 — 1980
Cota din venitul național repartizat pentru formarea fondului național de dezvoltare	cca. 34	33—34
Ritmuri anuale de creștere pentru :		
— produsul social	10,5	9,5
— venitul național	11,3	11,0

tă cu promovarea unor importante mutații în structura economiei naționale. Consumarea eficientă a fondului național de dezvoltare nu înseamnă însă numai orientarea acestui fond pentru acoperirea nevoilor de investiții și asigurarea unei sporiri cantitative a fondurilor fixe, ci și obținerea de la potențialul tehnic aflat în dotare a unor producții și acumulări cât mai mari.

Realizarea nivelului prevăzut al fondului național de dezvoltare economico-socială, odată cu sporirea eficienței generale a acestuia, va marca un salt cantitativ și calitativ în dezvoltarea economico-socială viitoare a țării. Aceasta va constitui o bază trainică pentru realizarea obiectivelor și sarcinilor înscrise în planul cincinal, a căror transpunere în viață va însemna încheierea unei noi și importante, etape pe drumul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism.

Continuitatea comunității de viață economică a românilor de pe teritoriul vechii Dacii *) (1)

COMUNITATEA DE VIAȚĂ a populației de pe teritoriul vechii Dacii, inclusiv a provinciilor intrate apoi sub influența, suzeranitatea sau chiar ocuparea de către unele puteri străine a constituit întotdeauna cîmp de legături continue între aceste provincii. În baza acestor legături a înfăptuit Mihai Viteazul unirea neamului românesc, a Moldovei, Țării Românești și Transilvaniei. În epoca constituirii statelor naționale moderne, pe baza diviziunii muncii, cu piețe naționale în cadrul celei mondiale, legăturile economice între țările române se intensifică. Comunitatea de interese economice a majorității populației din Țara Românească, Moldova și Transilvania este reflectată pe larg în publicistica progresistă a epocii moderne. În plan economic comunitatea de interese a pregătit terenul fertil pentru formarea statului unitar român, iar în plan teoretic gândirea economică progresistă a acționat în același sens.

Ideea unității economice în publicistica social-economică din Transilvania

REPREZENTANȚII înaintați ai științei și culturii din țara noastră au adus o contribuție esențială la răspîndirea și fundamentarea ideii unității naționale a poporului român. Prezență permanent în conștiința maselor, avînd rădăcini adînci în viața poporului nostru din toate țările românești, ideea unității de stat a fost preluată și fundamentată de către oamenii de știință și cultură cu argumente de ordin istoric, etnic, comunitate de limbă, de ordin juridic, moral și instituțional, mai toate împletite cu cele de ordin economic. Subliniind vechimea și caracterul popular al ideii unității de stat la români, una din publicațiile românești din Bruxelles scria: „Unirea românilor într-un singur stat nu este o idee numai în capetele citorva români prea înaintați, nu este o idee ieșită din dezbaterile de la 1848 încoace; ea a fost sentimentul național în toate părțile României de cînd istoria a început a ne spune cîte ceva despre Dacia“¹⁾. Aducîndu-și contribuția la fundamentarea ideii unității de stat scriitorii, istoricii, oamenii de artă, economiștii, ca și militanții social-politici ai vremii nu făceau altceva decît să fie interpreți ai sentimentului și

voinței naționale a românilor, ai unor tendințe obiective accentuate în epoca modernă.

Marele democrat-revoluționar Nicolae Bălcescu, evidențiind caracterul de masă al voinței și tendinței către unitatea de stat, spunea cu ocazia celei de-a treia aniversări a zilei de 15 mai 1848 următoarele: „Sînt azi trei ani de cînd auzirăm... un popor întreg răspunzînd celor ce-i vorbeau de unirea Ardealului cu Ungaria prin această strigare: „Noi vrem să ne unim cu țara““²⁾.

Gînditorii progresiști au ajuns la conștiința unității noastre de stat și pe planul gîndirii economice, care prezintă forma de reflectare nemijlocită a relațiilor de producție. Argumentația de ordin economic a jucat un rol foarte important în fundamentarea necesității unirii țărilor române. O dovadă grăitoare, în acest sens, ne este furnizată și de începutul circulației în Transilvania a unor scrieri economice aparținînd scriitorilor din Moldova și Țara Românească. Astfel, în 1841 apare în „Foia pentru minte, inimă și literatură“ articolul „Bogăția națională“³⁾ semnat de Aron Florian și Gh. Hilt, reprodus după ziarul „România“ pe care aceștia îl redactau în București într-o perioadă anterioară; în 1844 este relipărit în „Gazeta de Transilvania“, după „Propășirea“ nr. 1 din același an, articolul lui Ion Ghica, intitulat „Unirea vămilor între Moldova și Valahia“⁴⁾. Tot în anul 1844 în „Gazeta de Transilvania“ este publicat un „Prospect pentru tipărirea economiei politice sau principelor științei avuțiilor“ sub semnătura lui Costache Bălcescu⁵⁾. Aceste scrieri, alături de cele ale lui George Barițiu, publicate în presa transilvăneană, care se difuza în toate țările românești, au contribuit la circulația acelorași idei economice. Ele exprimau, odată cu năzuințele întregului popor, interesele tinerei burghezii românești a cărei dezvoltare se accentuează în preajma revoluției anului 1848.

Cu deosebire articolul lui Ion Ghica: „Unirea Vămilor între Moldova și Valahia“ a jucat un rol important în formarea climatului pentru răspîndirea ideii unității noastre de stat de către reprezentanții științei și culturii românești. Pe lângă faptul că se aduc unele argumente de ordin economic, pentru a releva avantajele ce se obțin odată cu unificarea economică, în articol se fac referiri mai generale, de pildă la Germania, care fiind fărîmitată în numeroase state, se găsea într-o situație asemănătoare cu aceea a țărilor române,

neunificate încă din punct de vedere politic.

În articolul lui Ion Ghica se scria, printre altele: „Astăzi avem o pildă vie dinaintea noastră. Prusia a băgat într-o unitate de vămii douăzeci de state și toate acestea staturii cîștigă; guvernul și particularii toți se folosesc. Germania printr-o cumpănire dreaptă și înțeleaptă a intereselor materiale a dobîndit ceea ce nici Carol al V-lea cu puterea lui de uriaș, nici puterile toate ale Europei întrunite la Congresul de la Viena, nu i-a putut da. Deocamdată în adevăr numai o slobozie de comerț, acea sistemă de măsuri și monedă; cine însă poate ști, dacă această Uniune, ce seamănă a avea de povătu negoțu, nu va mîna către o uniune Germană politică și poate în mai curînd vreme decît ne este iertat a o prevedea“⁶⁾. Reproducînd acest articol, ce altă dorință avea marele nostru patriot George Barițiu, decît unirea tuturor românilor într-un stat național unitar? În condițiile de atunci, orice referire directă a românilor transilvăneni cu privire la unitatea națională ar fi dus la suprimarea gazetelor românești, ceea ce n-ar fi servit cauzei unității de stat.

Abia revoluția de la 1848 a dat posibilitatea românilor transilvăneni să se folosească mai deschis și de argumente economice — pe lângă cele de altă natură — pentru fundamentarea ideii unității de stat. Punctele 4 și 5 ale petiției adoptate de Marea Adunare din 3/5 mai 1848 pe Cîmpia Libertății de la Blaj exprimă tocmai această argumentație. „Națiunea română — se spune în punctul 4 al amintitei petiții — pofteste libertatea industrială și comercială cu ridicarea (...) privilegiilor, și a tuturor stavilelor la graniță“⁷⁾. Deși petiția nu este lipsită de o exprimare prudentă, ea reflectă totuși destul de clar voința românilor de a dezvolta legăturile economice ale Transilvaniei cu Țara Românească și Moldova. Reprezentanții națiunii române erau conștienți că numai o politică economică, care să permită intensificarea legăturilor cu celelalte părți ale teritoriului românesc ar fi creat posibilități favorabile pentru dezvoltarea economică a Transilvaniei.

După revoluția de la 1848, dar mai ales după înfăptuirea actului Unirii Moldovei și Țării Românești de la 1859, ideea unității vieții economice este tot mai mult prezentă în literatura social-economică din Transilvania. Preocupată de unitatea economică și națională a românilor, presa românească din Transilvania a publicat numeroase lucrări ale economiștilor români din ve-

chea Românie. „Gazeta Transilvaniei“, „Telegraful român“, „Economul“ din Blaj, „Observatoriul“ din Sibiu, „Bunul economic“ din Orăștie, „Revista economică“ din Sibiu ș.a. reproduc lucrări economice semnate de Ion Ionescu de la Brad, Ion Ghica, Dionisie Pop Marțian, Petre S. Aurelian, A. D. Xenopol, cuvântări parlamentare pe teme economice ale lui Mihail Kogălniceanu etc. Totodată în presa din România secolului trecut sînt publicate lucrări ale lui George Barițiu, articole ale lui Visarion Roman ș.a. Se remarcă în această direcție „Românul“ lui C. A. Rosetti. În Transilvania au fost reproduse multe articole, semnate sau anonime, apărute în „Analele statistice“ și „Analele economice“ ale lui Dionisie Pop Marțian, „Revista științifică“, „Economia națională“ și „Economia rurală“ conduse de P. S. Aurelian, „Curierul financiar“ etc.

Preocuparea economiștilor transilvăneni pentru difuzarea unor lucrări ale economiștilor de peste Carpați demonstrează adevărată lor convingere înaintea ale acestora din urmă. Economiștii transilvăneni au înțeles că în fața Transilvaniei se puneau aceleași probleme economice pentru rezolvare ca și pentru provinciile românești de peste Carpați. De aceea acțiunile economice ale transilvănenilor, moldovenilor și muntenilor trebuiau coordonate. Popularizînd lucrările lui D. P. Marțian și Analele economice și statistice apărute sub conducerea lui între anii 1860—1862, Barițiu scria, exprimînd de fapt dorința tuturor românilor din Transilvania: „Dorim prea mult ca cunoașterea și lectura acestor Anale să se lătească mai mult în publicul românesc și chiar în tot publicul transilvan, pentru că așa cunoscîndu-se trebuințele reciproce, să ne putem combina afacerile noastre comerciale“⁸). Alături de alți reprezentanți ai gândirii economice înaintate din Transilvania, George Barițiu a luptat pentru promovarea unor puncte de vedere comune cu economiștii români progresiști de peste Carpați în ceea ce privește orientarea economică a României.

Informarea publicului transilvănean cu privire la starea economică, ca și la realizările pe planul dezvoltării științelor economice în România a constituit o activitate programatică a unor ziare din Transilvania. Această acțiune devine mai intensă, în special, în ultimele decenii ale secolului trecut, cînd necesitatea legăturilor economice între România și Transilvania apărea tot mai evidentă. Sesizarea strînselor legături economice între părțile teritoriului românesc de pe ambele versante ale Carpaților, prilejuiește redacției Observatoriului următorul angajament față de toate categoriile populației din Transilvania: „...cestiuni numeroase din sfera economiei naționale (ale României n.n.) vor fi tot atîtea obiective de discuțiune ale Observatoriului, așa încît fiecare proprietar, econom, comerciant să-și afle într-însul informațiuni ce va fi avînd de lipsă, chiar și dezbaterile parlamentare de la București (...).“⁹) Dar publiciștii transilvăneni nu s-au mărginit la reproducerea argumentelor economiștilor de peste Carpați. Ei au adus și o argu-

mentare proprie în lucrări și articole despre unitate, care s-a evidențiat tot mai mult pe măsura formării complexului economiei noastre naționale, ca urmare a dezvoltării capitalismului pe terenul unor vechi și stabile relații economice interromânești.

„Transilvănenii să-și orienteze profilul industriei potrivit cerințelor Țării Românești și Moldovei“

PORNIND de la realitatea obiectivă a condițiilor dezvoltării economice a tuturor părților teritoriului românesc, gînditorii progresiști transilvăneni au relevat numeroase aspecte ale comunității vieții economice dintre acestea. Bazați pe documente istorice, pe cercetarea realității contemporane lor, economiștii și istoricii transilvăneni au demonstrat că între toate țările române au existat legături economice multiseculare care-și au sorginea chiar la izvoarele originii noastre istorice. Pe măsura dezvoltării economiei marfare și, în special, după începuturile dezvoltării capitalismului, aceste legături s-au accentuat, economia lor intercondiționîndu-se și mai mult. Ei au demonstrat că unitatea vieții economice a țărilor românești a constituit condiția fundamentală a dezvoltării tuturor ramurilor economice ale Transilvaniei. Economia acesteia din urmă s-a orientat de-a lungul veacurilor după necesitățile Moldovei și Țării Românești. Totodată, materiile prime de proveniență agrară ale acestora au constituit principala sursă de aprovizionare a corporațiilor meșteșugărești din Transilvania. Fără existența acestor materii prime industria și meseriile ardeleni erau periclitate.

Observarea acestor aspecte l-a dus pe publicistul transilvănean Kóváry Laszlo la propunerea ca aceste legături să se intensifice, și în acest scop „Nu ne rămîne altceva decît să ne apucăm de fabricarea și de prepararea produselor industriale și cu acelea să pornim comerțul dacă nu vrem să ne prăpădim“¹⁰). Relevînd intensitatea legăturilor economice dintre țările române, Kóváry Laszlo spune: „Fiindcă comerțul Ardealului e strîns legat de Moldova și Țara Românească, adeseori trebuie să facem calculul cu banii lor“¹¹). Kóváry Laszlo recomanda oficialităților din Transilvania să ia măsuri urgente pentru ridicarea rolului industrial și comercial al Brașovului. Aceasta deoarece „...noi (transilvănenii — n.s.) nu putem avea comerț decît spre Țara Românească și Moldova și aceasta nu o poate îndeplini decît Brașovul care singur poate dibui mai bine gustul și nevoile acestora“¹²).

Un exemplu edificator de propuneri concrete pentru dezvoltarea industriei transilvănene, care să tină seama de materiile prime existente în Moldova și Țara Românească cît și de cerințele lor, sînt unele sugestii făcute de G. Barițiu încă în 1845. Luînd în considerație și unele propuneri mai vechi ale

comercianților brașoveni care întrețineau legăturile economice strînse cu celelalte țări românești, George Barițiu, recomanda să se dezvolte în Transilvania „șesătura de in și cînepă“, cartonării, funării, păcurării (...) straiie, pălării, fabrici de vopsit, fierării și lem-nării, felurite sticlării, vase de pămînt, zahăr (...)“¹³). Referindu-se la cazul concret al „surilor de sticlă“, Kóváry Laszlo susținea că acestea au surse mari de dezvoltare, deoarece Transilvania „cea deluroasă și pietroasă“ putea obține ușor acest fabricat „care ar avea un mare viitor spre Țara Românească și Moldova, fiindcă nici una nu dispune de argilă albă necesară pentru cazanele de topit“¹⁴). Aici Kóváry Laszlo observă, de fapt, caracterul complementar al economiei țărilor române una față de alta.

George Barițiu remarcă în deceniul al șaselea al secolului trecut că, pînă în acea perioadă, în Transilvania cele mai mari șanse de dezvoltare le-a avut industria de hîrtie. „Pînă acum în Ardeal — spunea el — au reușit numai fabricile de hîrtie de care avem vreo 15, iară acestea avură norocul mai vîrtos cu aceea că hîrtierii ca de 150 de ani încoace s-au făcut mai mult de aici din țară, că materialele s-au aflat ieftine, în țările vecine nu s-au putut întemeia inori de hîrtie din lipsa oamenilor cu științe cerute, cît și din lipsa materialelor“¹⁵). Deci cauza vitalității fabricilor de hîrtie a constituit-o existența unor piețe de desfacere stabile în principatele dă-nubiene.

prof. dr. I. NICOLAE-VĂLEANU
conf. dr. T. IONESCU

* Din lucrarea în pregătire.

1) „Republica română“ nr. 2, 1853, Bruxelles, p. 292.

2) Citat după „Gîndirea social-politică despre unire (1859)“ Editura politică, București, 1966, p. 55, subl. noastră.

3) Vezi „Foaie pentru minte, inimă și literatură“, nr. 16 din 20 aprilie, nr. 17 din 27 aprilie, nr. 18 din 4 mai 1841.

4) Vezi „Gazeta de Transilvania“ anul VII, nr. 15 și 16 din febr. 1844.

5) Vezi „Gazeta de Transilvania“ anul VII, nr. 61 din 31 iulie 1844.

6) Ion Ghica, Gazeta de Transilvania, anul VII, nr. 15 din 21 II 1844.

7) Citat după Teodor V. Păcățian, Cartea de aur, vol. I, Sibiu, Tipografia S.p.A. 1902, p. 330—332.

8) George Barițiu, Agricultură, industria și comerțul Principatelor Unite către Transilvania, în „Gazeta Transilvaniei“ anul XXV, nr. 40 din 18 mai 1862 (nesemnlat în ziar).

9) Considerațiuni național-economice din România, în „Observatoriul“ anul I, nr. 2 din 4/16 ianuarie 1876 (nesemnlat în ziar).

10) Kóváry Laszlo, Erdelország statisztikája (Statistica Transilvaniei) 1847, p. 279.

11) Ibidem p. 239.

12) Ibidem p. 263.

13) George Barițiu, articol începător Despre comerțul transilvan, în „Gazeta Transilvaniei“ anul VII, nr. 38 din 10 mai 1845 (nesemnlat în ziar).

14) Kóváry Laszlo, op. cit. p. 218.

15) George Barițiu, Din Cimpia Ardealului. Despre fabrici de tot felul în „Gazeta de Transilvania“ anul XX nr. 81, 23 X 1857.

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

Hume considera, după cum am mai văzut, că valorile se creează în domeniul producției, că la baza lor stă munca. În consecință, în comerț se vehiculează anumite avutii reale, precum și surplusul de produse agricole, produsele manufacturilor și „artelor mecanice” și obiectele de lux (respectiv, produse ca zahărul, mătasea, cafeaua, tutunul, care nu erau considerate absolut necesare pentru trai); acestea sunt de fapt „obiectele comerțului”. „Banii — scria Hume — nu sunt propriu-zis vreunul dintre obiectele comerțului, ci numai un instrument prin care oamenii au convenit să faciliteze schimbul unei mărfi pe alta. Ei nu fac parte nici dintre mijloacele de vehiculare ale comerțului; ei sunt doar unsoarea care face mișcarea acestor mijloace mai netedă și mai ușoară”¹⁾.

Afirmind pe bună dreptate, teza că munca și nu banii sunt sursa avuției Hume pierdea din vedere, în focul combativității sale antimercantiliste, originea marfară a înșiși banilor. Mai bine zis, nu-și putea explica, după cum nu au reușit să o facă pe deplin nici alți economiști pînă la Marx, geneza reală a banilor. Metoda de analiză a economistului britanic se bazează pe „rațiune” și „experiență”, cum însuși o spune. El invocă numeroase fapte, îndeosebi din antichitatea greacă și romană (avea, de altfel, o cultură clasică bogată) și din secolele XVI-XVIII,

DAVID HUME — ECONOMIST (II)

urmărind să submineze și mai profund concepția mercantilistă despre bani. „Este într-adevăr evident — conchidea Hume, la sfîrșitul unui excurs istoric — că banii nu sînt altceva decît reprezentarea muncii și mărfurilor (s. ns. — V.I.) și servesc numai ca mijloc de evaluare și estimare a acestora (p. 37).

În secolele XVI—XVII, în Europa s-a produs în mod treptat, odată cu aflutul de metale prețioase din America o creștere a prețurilor. Hume, ca și unii predecesori ai săi, a reținut fenomenul și a tras din analiza acestuia anumite concluzii cu privire la circulația banilor și mărfurilor. Astfel, el a susținut că „prețurile mărfurilor sînt întotdeauna proporționale cu abundența banilor”, așa încît dacă are loc o creștere a cantității de bani, acesteia i-ar corespunde o creștere a prețurilor și invers, dacă scade cantitatea de bani, ar scade și prețurile mărfurilor. Schimbarea, fie într-un sens, fie în celălalt, s-ar realiza însă numai în funcție de banii aflați în circulație; pe de altă parte, ea n-ar surveni dintr-odată, ci după o anumită perioadă, în care

răstimp abundența banilor ar influența în mod pozitiv industria și comerțul. Deși pornește de la anumite realități istorice, Hume nu reușește totuși să ofere o teorie științifică încheiată despre circulația banilor și a mărfurilor. În intenția sa de a opera o „dezavuțire” a banilor, el privea atît banii reali cît și pe cei ideali ca bani de calcul, atribuia banilor — ca și Montesquieu — doar o valoare fictivă (ei sînt doar „unsoarea” care facilitează schimbul), scotea de fapt banii, sub orice formă, din lumea mărfurilor sau, ca să-l parafrazăm, din „fondul de muncă” al națiunii, greșind, desigur și totodată, contradicindu-se. Marx a analizat pe larg neajunsurile teoriei economistului britanic despre circulația banilor și mărfurilor în „Contribuții la critica economiei politice” și în alte scrieri.

Teoria dobînzii urmează la Hume logica disocierii sale între bani și avuție. El a relevat că rata dobînzii nu depinde de cantitatea metalelor prețioase, ci de cererea și oferta de împrumuturi, pe care le pune în strînsă legătură cu „fondul de muncă” al națiunii, cu industria și comerțul. O dobîndă scăzută ar fi un indiciu de prosperitate și un stimulator al industriei și comerțului. Pe această linie, a venit cu unele propuneri de ordin bancar, menite să contracareze agiotajul. Ocupîndu-se de veniturile publice,

FIȘE

în publicație, menționăm: schimbul de informații între oamenii de știință din România și S.U.A. cu prilejul Colocviului economic româno-american consacrat căilor și mijloacelor de intensificare a fluxurilor comerciale, cooperării economice între cele două țări; problema constantelor în echilibrul economic dinamic — în care se încearcă un răspuns la întrebarea dacă mulțimea de elemente și de relații care constituie sistemul economic este caracterizată printr-o anumită constantă în timp, în legătură cu care se enunță o ipoteză privind modelarea economică dinamică; noile valori morale — componentă a procesului de educare socialistă a tîranilor cooperatori; educarea gîndirii științifice la elevi — în care se determină, ca rezultat al unei cercetări-experiment, posibilitățile familiarizării elevilor cu operațiile gîndirii științifice; lucrări enciclopedice fundamentale ale limbii române, în curs de elaborare, printre care Dicționarul limbii române (circa 140 000 cuvinte și variante, față de cel mult 60 000 în lucrările tipărite anterior), Dicționarul toponimic al României (din care rezultă că marea majoritate a numelor de locuri sînt formații românești); Dicționarul etimologic al limbii române (care dovedește că româna este continuatoarea directă și ne-

întreruptă a limbii latine și că este un idiom romanic) ș.a.

Noi elemente în conjunctura piețelor mondiale

● Oricît de amănunțit ar fi elaborate schemele și modelele privind analiza și prognoza conjuncturii, ele au tendința de „îmbătrînire”, arată D. Kostiuhin în articolul Novie elementi v metodike analiza i prognoza koniunkturi mirovih tovarnih rînkov (Noi elemente în metoda analizei și prognozei conjuncturii piețelor mondiale de mărfuri), apărut în VNESHIAIA TORGOVLIA nr. 8 976.

Printre altele, rămîne de domeniul trecutului, spune D. K. concepția tradițională despre o piață mondială unică la anumite mărfuri — sub raport structural. În prezent, pentru numeroase piețe de mărfuri, și în primul rînd pentru materiile prime minerale nu mai este caracteristic caracterul de monolit al structurilor lor; piețele mondiale de materii prime se compun în prezent din cîteva sectoare regionale sau preferențiale, fiecare dintre ele avînd condiții comerciale, un nivel și o dinamică a prețurilor specifice.

Modificările în structura piețelor, menționează D. Kostiuhin, sînt și un rezultat al unei noi abordări pe care corporațiile au adoptat-o față de organizarea întregii activități pe piață, cunoscută sub denumirea de „marketing”, care presupune elaborarea unor programe de producție și desfacere a mărfii respective pe o perioadă de 5—10 ani. La rîndul său, aceasta necesită elaborarea programelor și a planificării activității firmelor în toate compartimentele lor principale: lucrări de cercetare, finanțarea producției și a desfacerii, programe de asigurare cu materii prime și materiale, încheierea de contracte pe termen lung privind importul de materii prime și materiale. Se exemplifică cu Japonia, R.F.G., Anglia și chiar S.U.A., care au încheiat contracte de 5—20 de ani pentru aprovizionarea cu minereu de fier, cositor, cupru ș.a. În esență noile fenomene pe piețele mondiale de mărfuri pot fi caracterizate — se spune în articol — prin schimbarea structurii organizatorice a comerțului internațional cu materii prime și prin apariția unor zone preferențiale și închise voalat sau deschise, ale unor mărfuri pe piața mondială.

Hume a arătat că impozitele reprezintă, în realitate, o prelevare mijlocită din „fondul de muncă” al națiunii, iar nu o îngrămădire de bani, inclusiv de metale prețioase, în visteria publică. De aici, ajungea la o evidențiere a necesității sprijinirii dezvoltării industriei, agriculturii și comerțului de către administrația publică și, pe urmele lui Vauban și ale altora, la evidențierea rolului factorului demografic în constituirea puterii statelor, a avuțiilor reale. Relațiile dintre capitaliști și stat potențind pe atunci, într-o anumită măsură, progresul economic, Hume a pledat în favoarea unui credit public sănătos, realizabil, prin onorarea efectelor publice emise; totuși se pronunța împotriva proliferării împrumuturilor de stat.

Cum era de așteptat din partea unui economist antimercantilist, Hume și-a spus cuvântul și în legătură cu balanța comercială. În vremea sa, concordant tezei că numai aurul și argintul constituie bogăție, „națiunile, după cum spunea Engels, stăteau una în fața celeilalte ca niște avari, fiecare sîrîngindu-și cu amîndouă brațele prețiosul sac cu bani și privindu-și cu pizmă și suspiciune vecinii. Toate mijloacele au fost folosite pentru a scoate de la popoarele cu care se întrețineau relații de afaceri cît mai mulți bani peșin, și apoi, odată introduși în țară, pentru a-i păstra frumusețel înăuntru

barierelor vamale”, Hume combate aplicarea acestui principiu de politică economică, a cărui nocivitate devenise, de altfel, de mult timp evidentă. Ca argument invoca, în fond, aceeași teză antimercantilistă care consacră „dezavuțirea” banilor iar, consecutiv, aprecia că libertatea comercială și dezvoltarea industriei fiecărei națiuni asigură progrese reciproce în lume. În vederile sale, cantitatea de bani pe plan internațional ar tinde să se constituie proporțional cu populația și industria (în sens de sferă a producției materiale) fiecărei națiuni, circulația avînd loc oarecum similar principiului fizic al vaselor comunicante. Bineînțeles, negînd caracterul de avuție al tuturor formelor de bani, el făcea oarecum un pas înapoi față de anumiți mercantiliști, care sesizaseră intrucitva importanța apropierea de pe piața internațională a instrumentelor de schimb cu rol universal în achiziționarea de mărfuri.

Apreciînd în ansamblu opera economică a economistului britanic, putem spune că valoarea ei a constat mai ales în sistematizarea reușită a elementelor de pînă la el care conturaseră cît de cît edificiul economiei politice clasice burgheze. Adam Smith și David Ricardo au preluat și dezvoltat unele idei semnificative susținute de Hume, îndeosebi cele referitoare la bani. Marx i-a reținut

acestui un loc reprezentativ, de frunte, ca teoretician al circulației.

În țara noastră, Hume se află menționat în presă încă din anul 1840, în gazeta „Mercur”, în legătură cu comerțul și banii. Mai tîrziu D. Pop Marțian l-a citat în tratatul economic din 1858, iar Ion Ghica îi invoca autoritatea, în 1864, alături de alții, ca adversar al împrumuturilor de stat. Unele opere ale sale au circulat la noi în traducere franceză.

În încheiere, se poate spune că D. Hume și-a înscris un nume remarcabil și în istoria doctrinelor economice, nu numai în filozofie și istorie.

Perenitatea unora dintre ideile sale este discernabilă în contextul procesului cumulativ care a edificat economia politică clasică burgheză ca izvor teoretic al marxismului. Și chiar dacă aceste idei nu au fost în suficientă măsură concretizate și elaborate și nu s-au constituit într-un sistem al economiei politice ca cele ale lui Smith — cu care a fost prieten, de altfel —, se cuvine a fi reținută contribuția lor, sub motivația funcției lor istorice reale.

conf. dr. Virgil IONESCU

1) David Hume. Writings on Economics. Madison 1970, p. 33.

Teorii ale planificării științei

● Revista **PROBLEMES POLITIQUES ET SOCIAUX**, nr. 288/9 iulie 1976, reproduce un studiu al lui Harvey Brooks, intitulat *La science peut-elle être planifiée (Poate fi planificată știința?)*. În fapt, scrie H.B. știința este planificată, fie în virtutea luării unor decizii care-i sint exterioare, fie în mod explicit și deliberat.

Teoriile privind planificarea științei ar putea fi grupate astfel: 1) cele care consideră știința drept o activitate independentă; 2) cele vizînd știința ca un cost indirect cu caracter tehnic în realizarea obiectivelor societății; 3) cele care vîd în știință o investiție de domeniul infrastructurii sociale și 4) cele care fac din știință un bun de consum. După părerea autorului, iecare teorie își are partea sa le veracitate, dar cele care fac lin știință un cost indirect cu caracter tehnic par mai adecvate, datorită faptului că știința și

tehnica au legături inextricabile și formează un singur sistem. Pentru a realiza planificarea științifică se impune înțelegere mai profundă a sistemului în cauză, precum și debarasarea acestei activități de un anumit spirit normativ sau misionar, altfel spus, să se distingă mai clar între „ceea ce ar trebui” și „ceea ce este”.

O planificare a creșterii orașelor

● În studiul *Small Cities and Their Future (Orașele mici și viitorul lor)* apărut în **BUSINESS REVIEW** din martie/aprilie 1976, James L. Freund consideră, referindu-se la S.U.A., că, datorită numărului mic al populației, întreprinderile industriale nu se instalează în orașe mici, căci nu există o piață de desfacere, se găsește greu mină de lucru calificată și, în general, toate serviciile sint mai slabe și mai scumpe, ceea ce face să crească prețul de cost. Drept rezultat, numeroase orașe mici și chiar zone

metropolitane au o creștere foarte încetă iar unele, și nu puține, dau înapoi. Această stare de fapt explică numeroase propuneri pentru o „creștere națională echilibrată”. Senatorul Hubert H. Humphrey a depus în parlament un proiect de lege conform căruia să se creeze un mecanism federal pentru planificarea creșterii și sprijinirea programelor de dezvoltare a orașelor mici, coordonat pe plan național și pe termen lung. Se are în vedere ca, prin cheltuielile federale, să se ajute orașele mici să depășească problemele de început ale dezvoltării. J.L.F. apreciază că un oraș care ajunge să aibă o populație de circa 250 000 suflete devine capabil să se autofinanțeze, să atragă noi investiții, să creeze facilități pentru continuarea dezvoltării.

Seminar internațional

● Ieri și-a început la București lucrările seminarul internațional pe tema „Noi metodologii

FIȘE

în studiul organizațiilor internaționale”, organizat sub auspiciile Academiei de Științe Sociale și Politice din România, Universitatea din București, Federația Mondială pentru Studiul Viitorului și Centrul de Cercetări pentru Instituțiile Internaționale — Geneva.

În programul celor trei zile (23-25 septembrie a.c.) de expuneri și discuții, desfășurate la sediul Centrului Internațional de Metodologie a Studiilor asupra Viitorului și Dezvoltării, figurează comunicări prezentate de J. Galtung, S. Guiașu, M. Malița, I. Voicu, A. Gheorghe, T. Hiovik, S. Marcus, V. Ljubchenko, S. Cella, N. Șteflea, D. Vaida și Urs Luterbacher, precum și masa rotundă asupra perspectivelor analizei structurale și cantitative în studiul organizațiilor internaționale.

O CARTE DESPRE REVOLUȚII

POATE CĂ PROBLEMELE NOI se ridică cu prea mare rapiditate, poate că știința a declanșat prin dezvoltarea ei vertiginosă din acest secol, un ritm istoric neînțeles în alte epoci și care o solicită dincolo de viteza ei actuală. Marile fenomene economice, sociale și culturale, științifice și spirituale, care ne înconjoară, reclamă fără îndoială viziuni noi, depășirea unor sfere de gândire învătate sau generate de cotidianul obișnuit. Lărgirea cadrului nostru mental de înțelegere reclamă nu numai recunoașterea unor noi procese în societate, ci mai ales aprofundarea lor pornind de la un simbul marxist nepieritor, materialist dialectic și istoric, suport sigur al unor cuprinderi care îmbracă și depășesc în același timp cunoștințele noastre trecute.

Asemenia căutări se fac cu efort, cu intervale de timp inegale între diferitele aspecte esențiale noi care ies la lumină.

Timp de peste 20 de ani profesorul Valter Roman cercetează resorturile științei în raport cu societatea, bazându-se pe o profundă cunoaștere a marxismului și a operei lui Marx, fiind stimulată inițial în această abordare de lucrările lui John Bernal din anii 1939-1958, dar mai ales de confruntarea sa cu realitățile vieții sociale românești în plină revoluție socialistă. Cele 8 cărți publicate de Valter Roman din anul 1954 și până în prezent, referitoare la știință și societate, dintre care ultima apărută de curând, „Secolul XX — secolul marilor revoluții**), reprezintă un efort de gândire marxistă pentru o perioadă istorică nouă față de aceea în care a scris John Bernal, etapă în care știința suferă mutații importante și i se deschid noi perspective de revoluționare. Abordarea prof. Valter Roman se face din interiorul unei societăți socialiste care are de rezolvat sarcini complexe de dezvoltare economică-socială o dată cu necesitatea angrenării ei în revoluția tehnico-științifică contemporană. Ceea ce este esențial în atitudinea și modul de gândire al autorului lucrării amintite este receptivitatea față de nou, în știință și tehnologie, în implicațiile acestora asupra societății, apoi focalizarea analizei sale către saiturile revoluționare pe care le trăim sau care se conturează la orizont, atrăgând cu finețe atenția asupra unor deschideri posibile care pot contribui la îmbogățirea cunoștințelor noastre asupra fenomenelor sociale.

Autorul face o distincție între **revoluția în știință și revoluția tehnico-științifică** (sau științifică-tehnică). Încă în anul 1957 autorul, în urma examinării stadiului cunoașterii în domeniul particulelor elementare, ajunge la concluzia că ne aflăm în preajma unei **revoluții în fizică**, a unor noi legături fundamentale în domeniul microcosmosului. Apoi examinează, pe un plan mai larg, problema **revoluțiilor în știință**, pe care le consideră ca modificări radicale ale reprezentărilor științei despre natură, înțelegerea într-un mod nou a fenomenelor naturii, deci o schimbare și în metodele de gândire. Acest punct de vedere se apropie de al lui Thomas Kuhn**), care concentrează toate elementele de mai sus în schimbarea paradigmatelor, a concepțiilor fundamentale dintr-o ramură a știin-

ței, exprimate lingvistic sau simbolic. Spre deosebire de Thomas Kuhn, prof. Valter Roman înscrie aceste schimbări în cadrul legilor fundamentale ale dialecticii, aducând pe un teren mult mai sigur interpretarea revoluțiilor în știință. Punctul de vedere al lui Thomas Kuhn admite o multitudinea de revoluții în știință, și anume la fiecare cotitură esențială sau schimbare de paradigmă. Acestea se încadrează mai curind în conceptul dialectic de salt calitativ, care, ce este drept, este tot o revoluție, dar există și mari etape revoluționare în istoria omenirii, ca aceea produsă în știință de Copernic, Galilei și Newton, continuată de Faraday, Maxwell și apoi de Einstein și creatorii mecanicii cuantice. O nouă etapă revoluționară în știință va fi poate o pătrundere mult mai adâncă în lumea materială decât tot ceea ce a realizat știința până în prezent.

În numeroase părți ale lucrării, autorul abordează și problema **revoluțiilor în științele sociale**. În sensul de deschidere a unei etape revoluționare, Marx și Engels au fost primii care au produs o ase-

RECENZII

menca revoluție, dar în cadrul acesteia sînt posibile noi salturi calitative, revoluționare, pe care autorul le admite, le consideră chiar necesare în înaintarea către comunism. Mai mult decât atât, se ridică pentru domeniul științelor sociale instituționalizarea unui mecanism C-D (Cercetare-dezvoltare) similar celui din științele naturii, idee deosebit de interesantă. Autorul constată o anumită rămânere în urmă a științelor sociale, subliniind cerințele partidului nostru de a se asigura mersul înainte al științei sociale, al marxism-leninismului.

Revoluția tehnico-științifică găsește și în această lucrare a prof. Valter Roman un loc bine meritat. De menționat aspectele istorice ale introducerii noțiunii de revoluție tehnico-științifică, la care autorul a adus o importantă contribuție personală în confruntările și dezbaterile asupra acestei noțiuni. Conceptul a distigat tot mai mult în claritate, avînd o largă recunoaștere internațională, reflectînd un proces obiectiv contemporan la care România nu numai a aderat ci îl desfășoară în conformitate cu hotărîrile Congresului al XI-lea al partidului.

Revoluția industrială, revoluția ecologică, revoluția agrară, revoluția biotehnologică, revoluția tehnico-militară, revoluția în psihologie sînt alte teme majore la care autorul aduce contribuții atât prin scoaterea lor în evidență, cât și prin descifrarea implicațiilor în știință și societate.

Revoluția industrială contemporană, spre deosebire de prima revoluție industrială datorată mașinismului, se caracterizează prin automatizarea proceselor de producție. Revoluția științifică-tehnică are ca esență automatizarea, nu numai industrială, dar și a unor procese de conducere și în parte a unor activități

intelectuale în cercetarea științifică și proiectare. Aceste probleme sînt examinate de autor în corelație cu aspectele tehnologice, ajungînd la concluzia îndreptățită că tehnologia contemporană este încă mecanică în esență. O atenție deosebită este acordată ideii marxiste a științei ca forță de producție, pe care autorul o susține ca o caracteristică esențială a revoluției științifice-tehnice, arătînd că asupra felului cum se transformă și cum s-a transformat știința într-o forță nemijlocită de producție există și pot exista păreri diferite.

O preocupare insistentă a prof. Valter Roman o constituie **revoluția ecologică**. Faptul că omenirea se găsește în fața unei probleme ecologice nimeni nu se mai îndoiește, dar de ce să se vorbească despre o revoluție ecologică? Remarcînd că problema echilibrului ecologic este una din marile probleme ale existenței umane, criza ecologică deschide drumul unui nou proces revoluționar care se alătură revoluției științifice-tehnice și revoluției sociale. Autorul subliniază că revoluția ecologică nici nu este posibilă fără revoluția socială, rezolvarea optimă a problemelor ecologice neputîndu-se realiza decât în anumite condiții, cu o anumită funcționare economică și socială. Revoluția ecologică se referă la toate implicațiile care sînt aduse de ecritura stabilirii unui echilibru rațional și dinamic între societate și mediu și deci ea interfează adine cu revoluția științifică-tehnică și revoluția socială.

Noul volum al prof. Valter Roman abordează multe alte teme ca, spre exemplu, legile naturii și societății, problema omului în societatea contemporană ținînd cont de consecințele revoluției științifice și tehnice, logica internă a științei și gândirea științifică, caracterul muncii în lumina revoluției științifice și tehnice, unitatea științei, integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția, în care aduce observații valoroase și puncte de vedere originale.

O atenție deosebită este acordată problemelor specifice ale revoluției științifice și tehnice în România, documentelor Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român care a definit perioada 1976-1980 ca cincinal al afirmării cu putere a revoluției tehnico-științifice în țara noastră și cuvîntărilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, în care se abordează problemele științei și tehnologiei, ale implicațiilor acestora asupra lumii contemporane și înaintării societății către comunism.

Lucrarea prof. Valter Roman se înscrie într-un curent modern de idei care s-a creat în țara noastră privind revoluția științifică și tehnică, și care capătă dimensiuni amplificate prin orientarea lui asupra raportului dintre știință și societate, aducînd prin aceasta o contribuție specifică la cultura românească din a doua jumătate a secolului XX. Iar contribuția autorului lucrării recenzate la nașterea acestui curent merită să fie subliniată și recunoscută.

Mihai DRĂGĂNESCU

membrou corespondent al Academiei
R.S. România

*) Valter Roman : Secolul XX — Secolul marilor revoluții. Editura Academiei R. S. România, 1976

**) Thomas Kuhn : Structura revoluțiilor științifice (traducere din limba engleză). Editura științifică și enciclopedică, București, 1976.

Cea de-a X-a Conferință regională F.A.O. pentru Europa

Exigențe ale cooperării intraeuropene în domeniul agriculturii

DE LA INCEPUTUL acestei săptămâni, capitala țării noastre este gazda unei importante reuniuni economice internaționale. Într-adevăr, la București se desfășoară lucrările celei de-a X-a Conferințe regionale pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (20—25 septembrie), lucrări care s-au deschis în prezența directorului general al organizației, Edouard Saouma.

Hrana omenirii într-o lume a interdependențelor

ÎNTR-UNDE PROBLEMELE de complexitate deosebită cu care se confruntă omenirea zilelor noastre și a căror soluționare se impune fără întârziere se situează cu certitudine problemele agriculturii și ale alimentației. Într-adevăr, în ciuda faptului că trăim într-o vreme caracterizată printr-o puternică revoluție științifică și tehnică, în evidentă contradicție cu aceasta, sute de milioane de oameni, în primul rând din țările în curs de dezvoltare, suferă încă de foame și malnutriție.

Existența acestor probleme este fără îndoială o oglindire a slabului nivel de dezvoltare al agriculturii în special, al economiei țărilor respective în general. Acest lucru este astăzi unanim recunoscut, documentele adoptate de Conferința Mondială a Alimentației (Roma, noiembrie 1974) și conferința însăși fiind o dovadă elocventă în acest sens.

Dacă preocupările față de soluționarea problemelor alimentației îmbracă termenii cei mai presanți pentru țările în curs de dezvoltare, nu este mai puțin adevărat că diferitele aspecte ale dezvoltării agricole constituie în egală măsură o preocupare dintre cele mai importante pentru toate țările. Este normal, dacă ne gândim fie și numai la interdependența crescândă dintre diferitele fenomene și ramuri ale economiei fiecărei țări, pe de o parte, și dintre economiile tuturor țărilor, pe de altă parte.

Bineînțeles, o rezolvare viabilă și de durată a acestor probleme cere în primul rând creșterea substanțială a producției agricole, dezvoltarea rapidă a agriculturii, lucru care este de neconceput fără o intensificare deosebită

a eforturilor proprii ale fiecărei țări. În același timp este de netăgăduit că cooperarea internațională poate și trebuie să aducă o contribuție din cele mai însemnate, un rol tot mai mare trebuind să-l joace O.N.U. și instituțiile sale specializate.

Reuniunile din ultimul timp ale Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (F.A.O.), în primul rând cea de-a XVIII-a Conferință generală din noiembrie 1975 și sesiunea a 60-a extraordinară a Consiliului F.A.O., au pus în evidență necesitatea unei sporiri substanțiale a contribuției organizației la dezvoltarea cooperării internaționale și, prin aceasta, la soluționarea problemelor agroalimentare cărora trebuie să le facă față țările membre.

Acțiunile întreprinse de atunci pot fi apreciate ca încurajatoare în acest sens, deși ele nu constituie decât un început. Avem în vedere instituirea în cadrul F.A.O., printr-o hotărâre a Consiliului organizației din iulie a.c., a programului de cooperare tehnică, conceput ca un mecanism prin care să se poată realiza diferite proiecte concrete de dezvoltare a agriculturii.

Potențialul de cooperare poate fi folosit mai deplin

ASTFEL DE ACȚIUNI vor trebui însă urmate de altele, de mai mare amploare. În acest sens, se impune a fi menționată propunerea, care câștigă tot mai mult teren, ca F.A.O. să lanseze un program complex vizând dezvoltarea agriculturii, în primul rând în țările în curs de dezvoltare. Un astfel de program se cere conceput luându-se în considerare necesitățile și trăsăturile specifice ale fiecărei țări și regiuni, inclusiv din Europa, interesate și preocupate de problemele privind dezvoltarea agricolă. Dezvoltarea cooperării agricole între țările de pe continent s-ar înscrie pe linia recomandărilor Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, care a lansat un apel direct de a se folosi pe deplin posibilitățile pe care le oferă organizațiile internaționale pentru intensificarea acestei cooperări.

Dezvoltarea cooperării intraeuropene în domeniul agroalimentar, ca și în alte domenii, este nu numai necesară

dar oferă în același timp posibilități multiple. Aceasta pentru că fiecare țară din Europa dispune de experiență și mijloace — este adevărat, într-o măsură mai mică sau mai mare, într-un domeniu sau altul. O caracteristică esențială a continentului nostru este desigur aceea că Europa constituie o entitate compusă din state suverane egale în drepturi, și de aceasta va trebui să se țină seama în mod riguros, indiferent de sistemul politic, economic sau social al statelor, de mărime, situația geografică sau de nivelul lor de dezvoltare economică.

O altă dimensiune, dintre cele mai importante, care caracterizează de asemenea Europa, și de care va trebui să se țină seama, inclusiv de către F.A.O., în acțiunile ce se vor întreprinde pe linia dezvoltării cooperării agricole, este aceea că pe continentul nostru există atât țări puternic dezvoltate cât și țări în curs de dezvoltare din punct de vedere economic, inclusiv deci în domeniul agriculturii. Aceste din urmă țări necesită fără îndoială măsuri și acțiuni speciale de natură să sprijine eforturile lor îndreptate spre dezvoltarea și modernizarea agriculturii. Existența unor țări în curs de dezvoltare în Europa este confirmată printr-o serie de date concrete și indicatori sintetici cum ar fi venitul național pe cap de locuitor, iar în ce privește agricultura — ponderea populației agricole în totalul populației active, producțiile medii la hectar etc. Dacă am lua numai exemplul României, acești indicatori sînt mai mult decât concludenți. Astfel, ponderea populației ocupate în agricultură este de 38—39% din total, față de 2,8% în Anglia, 7% în R.F.G., 12% în Franța; producția medie de grâu la hectar este de circa 21 chintale în țara noastră, comparativ cu circa 45 chintale în R.F.G., 43 chintale în Anglia, 39 chintale în Franța etc.

Dialog continuu și voință politică

PRINTRE DOMENIILE de interes general care ar putea constitui obiectul unor importante acțiuni de cooperare între țările europene în domeniul agriculturii și la realizarea cărora F.A.O. ar trebui, mai mult decât până

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

PRODUȚIA ȘI CONSUMUL AGROALIMENTAR: EVOLUȚII PE TERMEN LUNG

în prezent, să-și aducă contribuția, am putea enumera: creșterea și modernizarea producției agricole (vegetale și animale); dezvoltarea producției și folosirea pe scară largă a mașinilor și utilajelor necesare agriculturii; folosirea și planificarea optimă a resurselor de apă și de terenuri; dezvoltarea cercetării științifice și aplicarea rezultatelor acesteia în producția agricolă; comerțul internațional cu produse agroalimentare etc.

Un aspect de cea mai mare însemnătate care trebuie avut în vedere la intensificarea cooperării intraeuropene în domeniul agriculturii este acela că această colaborare trebuie concepută nu ca o acțiune limitată la continentul nostru, și care contribuie numai la dezvoltarea agriculturii țărilor din zonă, ci, totodată, ca un mijloc și o posibilitate deosebită de participare și de sprijinire a eforturilor de dezvoltare ale țărilor din celelalte continente, în primul rând ale țărilor în curs de dezvoltare. Posibilitățile de a sprijini aceste din urmă țări vor putea fi în mod substanțial potențate prin dezvoltarea cooperării intraeuropene.

Cît privește căile și modalitățile concrete de dezvoltare a cooperării între țările din Europa în domeniul agriculturii, identificarea lor și întreprinderea de acțiuni pentru materializarea lor apar posibile numai în contextul unui dialog continuu și al unei voințe hotărâte din partea țărilor membre ale F.A.O. Același lucru se poate spune despre participarea F.A.O. la eforturile vizînd intensificarea acestei cooperări. Fără îndoială că cea de-a X-a Conferință regională F.A.O. pentru Europa, ale cărei lucrări se desfășoară în capitala țării noastre, poate reprezenta un moment de cotitură în acest sens.

Începutul este de altfel încurajator. Într-adevăr, pe ordinea de zi adoptată la debutul lucrărilor reuniunii figurează ca puncte principale tocmai problemele privind activitățile viitoare ale F.A.O. în regiunea europeană, respectiv participarea acestei organizații la punerea în aplicare a prevederilor Actului final al Conferinței de la Helsinki, precum și problemele privind dezvoltarea agriculturii țărilor în curs de dezvoltare din punct de vedere economic din Europa.

Problematica aceasta, și mai ales adoptarea ei ca tematica principală a Conferinței de la București, reflectă după părerea noastră preocuparea pe de o parte a tuturor țărilor participante (reprezentate de altfel la Conferință în marea lor majoritate de delegații conduse de factori responsabili, respectivi miniștri ai agriculturii sau adjuncți ai lor), iar pe de altă parte a F.A.O., de a găsi mijloacele și căile cele mai eficiente de soluționare, prin cooperare a problemelor cu care țărilor din zonă se confruntă în domeniul dezvoltării agricole. Lucrurile nu se vor opri cu siguranță la această conferință.

Esential este însă ca recomandările ce se vor adopta, ținînd seamă de interesele tuturor țărilor din zonă, să fie apoi puse în aplicare atît de către statele membre cît și de către organizație și continuate prin noi acțiuni și măsuri menite să favorizeze rezolvarea, conform necesităților și realităților fiecărei țări, a problemelor agricole ale acestora.

L. COMĂNESCU

RITMURI DIFERENȚIATE

Un studiu elaborat de experții F.A.O. examinează dinamica producției agroalimentare în deceniul trecut și în prima jumătate a actualului deceniu pe plan mondial, cit și pe grupuri de țări sau zone geografice. În perioada 1961-1974 producția mondială de cereale a crescut într-un ritm mediu anual de 3,1%, iar producția creșterii animalelor — cu 2,6% anual (în condițiile unui spor mediu anual al populației globului de 1,8-1,9%). Cifrele provizorii pentru 1975 indică un spor de 3-4% al producției cerealiere și de 2-3% al celei animaliere.

Dinamica producției agricole (creșterea medie anuală în % în 1961-1974)

Regiunea	Cereale	Produse ale creșterii animalelor
Țări capitaliste dezvoltate^x	2,7	2,0
- Europa occidentală	3,4	2,4
- America de Nord	2,7	1,4
- Oceania	2,9	1,7
Țări nesocialiste în curs de dezvoltare	2,7	2,7
- America Latină	3,3	2,9
- Extremul Orient	2,8	2,8
- Orientul Apropiat	2,3	2,7
- Africa	1,9	2,0
Țările socialiste din Europa	4,2	3,8
Țările socialiste din Asia	3,1	2,4
Total mondial	3,1	2,6

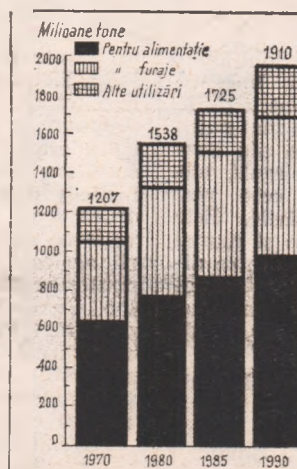
^x Inclusive Japonia, Israel și R.S.A.

Sursa: F.A.O., Bulletin mensuel-économique et statistique agricole, nr.11/1975.

Datele din tabelul alăturat ilustrează, însă, o evoluție diferențiată pe plan regional. Cele mai înalte ritmuri de creștere — atît la producția cerealiară cît și la cea animalieră — au realizat țările socialiste din Europa, urmate de țările latino-americane. Dinamica producției, îndeosebi în sectorul zootehnic, a fost mai lentă în numeroase țări capitaliste dezvoltate. În ceea ce privește țările

PROGNOZA CONSUMULUI DE CEREALE

O problemă importantă pentru asigurarea necesităților viitoare de cereale o constituie prognoza corectă nu numai a consumului lor global, ci și a evoluției structurii acestuia pe diferitele destinații. Un asemenea studiu, elaborat de F.A.O., apreciază că — pe plan mondial — consumul total de cereale va spori de la 1207 mil. tone în 1970 la 1910 mil. tone în 1990, respectiv într-un ritm mediu anual de 2,3%. Cifra pe 1990 ar însemna un consum anual de 357 kg pe locuitor, cu 7,2% mai mult decît în 1970.

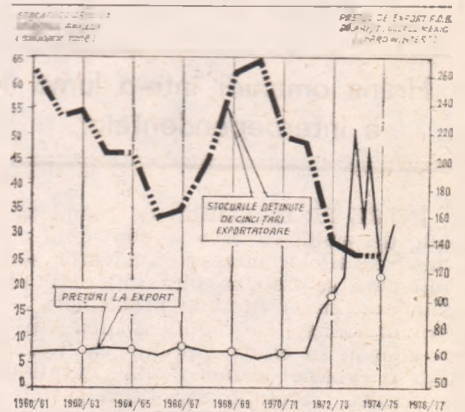

După FINANCES ET DEVELOPPEMENT - XII 1975

nesocialiste în curs de dezvoltare, din datele tabelului apare evident că ritmurile realizate în Africa și în unele țări din Orientul Apropiat nu țin pasul nici cel puțin cu rata creșterii populației, ceea ce duce la agravarea problemei alimentației în zonele respective. De altfel, rata creșterii producției agricole realizată de țările în curs de dezvoltare în anii 1971-75 (de 2,6%) se situează cu mult sub obiectivul (mediu anual) de 4%, stabilit pentru cel de-al doilea Deceniu al dezvoltării.

CONTRACTIA STOCURILOR

Un alt aspect care preocupă pe specialiștii F.A.O. este micșorarea stocurilor de cereale disponibile pe plan mondial, avînd drept consecință reducerea rezervei de securitate alimentară în fața calamităților naturale care afectează agricultura într-o zonă sau alta a lumii. După cum se vede din grafic, stocurile cumulate de grâu ale principalelor țări exportatoare (S.U.A., Canada, Franța, Australia și Argentina) au atins

în anii 1974/75 punctul minim pentru perioada examinată, în timp ce prețurile de export ale grăului — care se menținuseră la aproape același nivel în cursul deceniului trecut — au înregistrat ample și bruste oscilații, cu o tendință predominantă de creștere.

N. P.

Transpuse în graficul alăturat, previziunile indică o modificare a structurii consumului de cereale, prin efectul creșterii mai rapide a cantităților folosite drept furaje (îndeosebi în țările dezvoltate). Se estimează că, în timp ce cerealele cu destinație furajeră vor reprezenta în 1990 circa două-treimi din consumul total de cereale din țările dezvoltate, în țările în curs de dezvoltare ele vor constitui doar în jur de o șeptime din total.

D. LUCHIAN
Rădăuți

TENDINȚE - CONJUNCTURI

Dinamica prețurilor internaționale ale produselor de bază în luna august 1976

ÎN LUNA AUGUST a.c., piața internațională s-a caracterizat printr-o activitate tranzacțională calmă, specifică sezonului de vară și prin menținerea prețurilor aproximativ la nivelul lunii precedente. Potrivit indicelui agregat INSCIN, prețurile internaționale ale produselor de bază cuprinse în nomenclatorul de export-import al R. S. România au scăzut în medie cu 0,1%, comparativ cu creșterea de 1,3% înregistrată în luna iulie a.c.

Pe piața materiilor prime și semifabricatelor industriale, menținerea în continuare a unui nivel scăzut al cererii și perspectiva majorării stocurilor la unele produse au determinat înregistrarea pe ansamblu a unui nivel prețurilor comparativ cu creșterea acestora de 2,4% în luna iulie a.c. Prețurile au crescut la piei brute (+ 2,3%), la minereuri (+ 1,7%), lemn și produse din lemn (+ 1,2%) și au rămas practic staționare la metale (+ 0,1%). Prețurile au scăzut la fibre animale și vegetale (- 4%), ca urmare a perspectivei obținerii unei recolte bogate de bumbac în principale țări exportatoare.

Pe piața produselor agroalimentare, prețurile au scăzut în medie cu 3,7% (+ 0,9% în iulie a.c.). Cele mai pronunțate scăderi au fost înregistrate la zahăr (- 17,8%), cereale (- 8,9%), precum și la uleiuri și semințe oleaginoase (- 4,3%), ca urmare a disponibilităților mari existente pe plan mondial. Pe de altă parte, prețurile au crescut la animale, carne și produse animale (+ 3,9%) reflectând cererea sporită de import, în special din partea țărilor vest-europene. De asemenea, prețurile au crescut la cafea

INDICELE SINTETIC INSCIN ÎN ANII 1974-1975 ȘI ÎN IULIE-AUGUST 1976 1970=100

Categoria de produse	Anul	Indici anuali	Iulie	August
INDICE GENERAL	1974	240,4	241,4	242,1
	1975	218,7 ^{a)}	215,0	215,8
	1976		228,9	228,7
1. Produse alimentare	1974	230,8	217,8	227,1
	1975	207,7	190,7	205,7 ^{a)}
	1976		186,2 ^{a)}	179,3 ^{a)}
- cereale	1974	261,5	250,6	257,8
	1975	216,7	211,3	238,9
	1976		216,3	197,1
- semințe	1974	240,8	238,5	247,8
	1975	195,0	178,2	196,3
	1976		173,1	165,7
- animale, carne și prod. animale	1974	128,3	120,4	119,7
	1975	139,3	160,8	161,4
	1976		183,2	170,4
- zahăr și produse tropicale	1974	437,5	390,1	430,5
	1975	314,0	250,0	278,0
	1976		202,3	204,6
2. Combustibili	1974	336,8	327,7	322,2
	1975	343,0	351,1	361,5
	1976		361,1	368,3
- cărbuni și cocs	1974	193,6	202,8	197,7
	1975	260,0	257,8	247,4
	1976		229,9	204,5
- țifeli	1974	507,1	507,1	507,1
	1975	401,2	450,9	450,9
	1976		493,4	494,5
- produse petroliere	1974	380,9	350,7	344,9
	1975	373,9	362,8	380,5
	1976		402,5	415,0
3. Materii prime industriale	1974	216,1	224,9	228,9
	1975	188,2 ^{a)}	189,1	185,2
	1976		200,0	205,9
- minereuri	1974	139,6	140,1	139,0
	1975	168,1	167,4	165,1
	1976		179,8	188,5
- metale	1974	231,5	240,1	240,7
	1975	185,7	187,2	186,5
	1976		198,7	198,9
- cauciuc	1974	210,3	188,9	191,0
	1975	159,8	162,7	167,0
	1976		178,6	222,5
- lemn și produse din lemn	1974	232,1	234,0	229,7
	1975	229,9	226,2	214,9
	1976		220,3	225,0
- fibre animale și vegetale	1974	192,0	180,3	187,3
	1975	162,4 ^{a)}	162,0	160,1
	1976		202,2	240,7
- piei	1974	122,3	122,8	118,3
	1975	114,8	120,0	121,2
	1976		178,5	183,5

a) Date provizorii pentru cocs de furnal, hulei, țifeli, minereuri de fier, țevi din oțel, chesreștea de rășinoase, celuloză, hirtie kraft-liner, fibre celulozice și porci vîi.

(+ 14,3%) și cacao (+ 8,7%), ca urmare a nivelului limitat al disponibilităților și a perspectivei diminuării recoltelor în principalele țări producătoare.

Prețurile la combustibili au crescut (+ 2%), ca urmare a cererii mai susținute pentru motorină și păcură destinate, în special, consumului sezonier din agricultură.

Sectorul prognoze și eficiența comerțului exterior — INSCIN

Piața Comună: importuri sporite din cauza secetei

PIAȚA COMUNĂ vest-europeană va fi nevoită să importe în acest an cantități suplimentare de alimente și furaje pentru animale, datorită

EVOLUȚII MONETARE

CONTRAR AȘTEPTĂRILOR majorarea cu 1,5 puncte procentuale a dobânzii minime de împrumut, hotărâtă de Banca Angliei, nu a stopat tendința descendentă a lirei sterline față de dolarul S.U.A., în raport cu care a cotat 1,7265 dolari pentru o liră sterlină, cit și față de moneda vest-germană, în raport cu care s-a situat la un nou minim absolut și anume 4.3050 mărci vest-germane pentru o liră sterlină. În raport cu nivelul său din decembrie 1971 față de monedele principalilor zece parteneri comerciali ai Marii Britanii, lira sterlină s-a depreciat cu circa 42,4% (luni 11 septembrie).

Dolarul S.U.A., datorită funcției sale de „monedă vehicul” în realizarea trecerii capitalurilor fugare din lira sterlină în alte deize, a resimțit efectul presiunilor exercitate asupra deizei britanice cedind teren față de majoritatea deizelor occidentale.

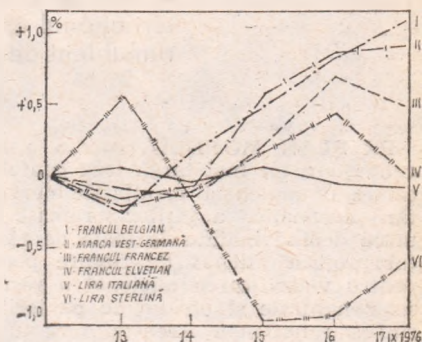
Francul elvețian a avut o ușoară tendință de depreciere, atingând un nivel maxim de 2.4655 franci pentru un dolar, dar a terminat intervalul la un nivel apropiat de cursul de deschidere (2.4750 franci pentru un dolar).

Marca vest-germană

a continuat tendința de depreciere manifestată în ultimul timp, terminând la un nivel de 2,4833 mărci pentru un dolar, față de 2,5100 mărci pentru un dolar la deschidere. La aceasta a contribuit anunțarea unei creșteri de circa 5,9% a produsului național brut în primul semestru al anului. În același timp observatorii notează că presiunile la care a fost supusă lira sterlină au amplificat cererea față de deiza vest-germană, ceapărind și zvonurile referitoare la o posibilă reasezare a parităților în „sarpele valutar vest-european”.

Pretul aurului, după anunțarea mediei de 109,40 dolari uncia la care au fost adjudecate cele 780 000 de uncii puse în vânzare la ultima licitație organizată de F.M.I., a marcat o inversare de tendință atingând la 17 IX 1976, la al doilea fixing la Londra, un nivel de 119,50 dolari uncia.

Paul DUMITRAȘCU
Dumitru LUNGU

Evoluția principalelor deize vest-europene în perioada 13.IX.—17.IX.1976, luând ca bază de comparație cursul dolarului S.U.A. din 10.IX.1976.

Perspectivile recoltei mondiale de zahăr

RECOLTA mondială de zahăr a sezonului 1976—1977 ar putea spori cu 1,9—6,7% depășind cu 1,6—5,5 milioane de tone recolta record a sezonului precedent, care a fost de 81,3 milioane tone. Potrivit Departamentului Agriculturii al S.U.A., cea mai mare parte a creșterii producției în actualul sezon ar urma să fie datorată trestiei de zahăr. Cele mai mari sporuri ale recoltei de trestie de zahăr se așteaptă în America de Sud, mai ales în Brazilia, Argentina și Chile. Ușoare creșteri se așteaptă în America Centrală, ca și în Asia și Africa. În schimb, în Europa occidentală, datorită secetei, se anunță o scădere a recoltei.

COMERȚUL MONDIAL — REFLEXUL PERSISTENȚEI DECALAJELOR ECONOMICE (I)

- Accentuarea decalajelor în participarea la diviziunea internațională a muncii
- Declinul ponderii țărilor în curs de dezvoltare în comerțul internațional
- Corelația dintre nivelul scăzut de dezvoltare economică și ritmul lent de creștere a exporturilor
- Dezvoltarea industriei dinamizată exporturile

PE PLAN MONDIAL capătă o recunoaștere tot mai largă teza conform căreia dinamica și rezultatele dezvoltării economice a țărilor rămase în urmă depind înainte de toate de efortul propriu depus de fiecare popor pentru valorificarea eficientă a resurselor naturale și umane de pe teritoriul său național. Aceasta, fără a se subestima importanța factorului extern, a colaborării și cooperării internaționale reciproc avantajoase, pe bază de egalitate, a asistenței financiare internaționale, a creării cadrului legislativ, instrumentelor și mecanismelor care să ușureze transferul către țările în curs de dezvoltare a tehnologiilor de care au atîta nevoie pentru modernizarea economiilor lor. Or, practica relațiilor internaționale a demonstrat cu prisosință că mecanismele actuale, care reglementează pe piața capitalistă fluxurile de mărfuri, cele valutare și monetare, de licențe și know-how, sînt departe de a favoriza acțiunea factorului extern în sensul ridicării economice a țărilor în curs de dezvoltare.

Între recunoașteri de principiu și nevoia de măsuri concrete

REUNIUNILE de la Alger, Manila, Nairobi sau Colombo, cea de a VII-a sesiune extraordinară a Adunării Generale a O.N.U. — ca să nu amintim decît evenimentele mai recente — au constituit tot atîtea etape pe calea stabilirii orientărilor programatice în politica economică menită să modifice radical actuala stare a lucrurilor, a unității crescînde de acțiune din partea țărilor în curs de dezvoltare. După cum s-a subliniat la recenta Conferință la nivel înalt de la Colombo a țărilor nealiniate, este necesar ca acestea, precum și alte țări în curs de dezvoltare să tindă spre acțiuni comune în toate tratativele economice internaționale, atît în cadrul cît și în afara sistemului O.N.U., pentru aplicarea rezoluțiilor,

hotărîrilor și recomandărilor cuprinse în Declarația și Programul de acțiune pentru instaurarea unei noi ordini economice internaționale. în Carta drepturilor și îndatoririlor economice ale statelor și în alte documente.

Evoluția fluxurilor economice internaționale este, însă, departe de a fi încurajatoare în acest sens, recunoașterile de principiu asupra necesității de a se modifica mecanismele perimate nefiind însoțite decît rareori și cu multă încetineală de măsuri concrete din partea țărilor capitaliste dezvoltate. Dacă urmărim, de pildă, dinamica ajutorului public acordat de acest grup de state țărilor în curs de dezvoltare, constatăm că — deși el a crescut în volum aproape an de an — a rămas totuși, în general, sub nivelul anual al angajamentului de 0,7% din produsul național brut, pe care și l-au asumat pe plan internațional statele respective. Datele disponibile pe anul 1974 evidențiază că numai Suedia a atins acest nivel (cu 0,72% din P.N.B.), în timp ce pentru țări care furnizează un volum mai important al ajutorului public ponderea era de 0,59% în cazul Franței, 0,50% în cel al Canadei, 0,38% pentru Anglia, 0,34% pentru R.F.G., 0,25% pentru Statele Unite sau 0,24% pentru

Japonia. De menționat că în 1974 ponderea ajutorului public în P.N.B. era mai redusă decît media pe anii 1961—1962 în Franța, Belgia, Anglia, Australia, R.F.G., S.U.A. ș.a.

Decalaje moștenite și dinamica lor de-a lungul unui sfert de veac

O SITUAȚIE similară întîlnim în domeniul comerțului mondial, unde decalajele dintre țările capitaliste industrializate și țările în curs de dezvoltare în ceea ce privește gradul de participare la diviziunea internațională a muncii și eficiența economică a acestei participări — decalaje moștenite din epoca dominației coloniale — nu numai că nu s-au atenuat în majoritatea cazurilor, ci chiar s-au adîncit. Datele statistice pe o perioadă de aproximativ un sfert de veac, publicate nu demult sub egida Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare, în ultimul

Tabelul nr. 1

Dinamica volumului exporturilor (1970—1900)

Grupul de țări	Media pe 1954—56	1965	1973	1974	1975
Țări capitaliste dezvoltate	33	63	131	140	134
Țări nesocialiste în curs de dezvoltare	50	77	124	120	115
Țări exportatoare de petrol *	47	77	124	119	105
Alte țări în curs de dezvoltare	51	77	124	121	118
— Exportatoare de produse industriale **	38	66	168	180	166
— Celelalte țări	54	80	112	107	106
Din care, avînd P.N.B./loc. (în 1974) :					
peste 400 dolari	52	75	113	118	124
200—400 dolari	52	86	121	104	98
sub 200 dolari	63	88	100	96	100

* Țări, în care petrolul și produsele petroliere au reprezentat peste 50% din totalul exporturilor în 1974. ** Țări, în care exporturile de produse industriale finite au reprezentat în 1972 mai mult de o treime din volumul global al exportului, depășind — în fiecare caz — suma de 50 mil.dolari, iar ritmul mediu de creștere a acestora a fost de peste 16% în anii 1967—1972.

Sursa : U.N.C.T.A.D., Handbook of International Trade and Development Statistics-1976, New York, 1976, pag. 54—55.

său anuar, ilustrează cât se poate de grăitor că realizările obținute de anumite țări în curs de dezvoltare la exportul unei grupe de mărfuri sau alta, preferințele sau facilitățile pe care au reușit să le obțină în privința exporturilor lor către țările capitaliste dezvoltate n-au condus la răsturnarea tendinței generale de micșorare a ponderii lor în comerțul mondial, la erodarea comparativă a rezultatelor pe care le obțin din această activitate.

În anul 1975 — caracterizat prin continuarea recesiunii din economia capitalistă — volumul exporturilor țărilor capitaliste dezvoltate (exprimat în prețuri constante) a depășit de 4 ori nivelul său mediu din anii 1954—1956 (vezi tabelul nr. 1); în acest cadru exporturile țărilor membre ale Pieței Comune vest-europene au sporit de 4,6 ori, iar cele ale Japoniei de circa 14,5 ori. În ceea ce privește volumul importurilor, creșterile corespunzătoare au fost: de circa 4,2 ori, circa 4,3 ori și 8,7 ori.

Dinamica exporturilor țărilor în curs de dezvoltare a fost mult mai lentă, pe ansamblul lor înregistrându-se — în perioada examinată — o majorare de 2,3 ori, iar pe principalele țări exportatoare de petrol — de 2,2 ori (după ce ajunsese la peste 2,6 ori în anul 1973). Dintre celelalte țări în curs de dezvoltare o creștere notabilă a exporturilor (de ordinul a 4,4 ori) cunoaște numai grupul restrîns al țărilor cu o extindere rapidă a exportului de produse industriale finite. În același timp, exporturile altor țări în curs de dezvoltare s-au mărit doar de 1,9 ori, iar în cadrul subgrupeii țărilor cu P.N.B./loc. sub 200 de dolari pe an — de numai 1,6 ori. Iar dacă ne referim la grupul celor 29 de țări cel mai puțin dezvoltate din lume, creșterea amintită este de ordinul a 1,4 ori. Se remarcă faptul că cel mai înalt nivel al indicelui exporturilor țărilor în curs de dezvoltare (depășind de circa 2,5 ori media pe anii 1954—56) a fost atins în 1973, în următorii doi ani înregistrându-se scăderi, care au determinat accentuarea decalajului relativ față de ritmul de creștere al exporturilor țărilor capitaliste dezvoltate.

La capitolul importuri, comparativ cu creșterea medie de 2,9 ori pe ansamblul țărilor în curs de dezvoltare, cel mai ridicat nivel al indicelui au realizat (îndeosebi în ultimii trei ani din perioada examinată) principalele țări exportatoare de petrol, iar cel mai scăzut nivel — ca și la exporturi — țările cu P.N.B./loc. sub 200 de dolari.

Dacă excludem din calcule importurile principalelor țări exportatoare de petrol, rezultă că dinamica importurilor celorlalte țări în curs de dezvoltare a rămas pînă în 1974 (inclusiv) inferioară ritmului de creștere a importurilor țărilor capitaliste dezvoltate. Chiar dacă anul trecut importurile acestui ultim grup de țări s-au restrîns intra-

cîta față de 1974, nivelul lor raportat la media pe 1954—56 (de cca. 4,2 ori) a rămas net superior celui pe ansamblul țărilor în curs de dezvoltare.

Din compararea dinamicii exporturilor cu cea a importurilor, se observă că atît per total țări în curs de dezvoltare cît și pe marea majoritate a subgrupelor examinate prima a fost devansată de cea de a doua, fapt care sugerează înrăutățirea situației balanței comerciale în aproape toate cazurile. Singura subgrupă care a realizat un ritm mai înalt al exporturilor decît al importurilor sînt țările în curs de dezvoltare care cunosc o extindere rapidă a exportului de produse industriale finite, fapt care atestă avantajele diversificării dezvoltării economice, ale expansiunii ramurilor prelucrătoare.

Diferențieri în profil teritorial și economic

DINAMICA diferențiată, pe grupe de țări, a exporturilor și importurilor a condus la modificări în structura repartiției geografice a acestora. Dacă în 1950 țările capitaliste dezvoltate furnizau 61,3% din volumul mondial al exporturilor, se estimează că în 1975 ponderea lor a fost de 66,8%, după ce ajunsese la 72,5% în 1972. În acest context, deosebit de semnificativ este rezultatul „ofensivei“ japoneze pe piețele externe, soldată — într-un sfert de veac — prin creșterea ponderii Japoniei de la 1,4% la 6,5%. O evoluție oarecum si-

(cînd atinseseră cota de 16,3% și, respectiv, 16%) ; în ultimii ani ele au recuperat parțial terenul pierdut, rămîind totuși sub o pătrime la exporturi și la circa o cincime la importuri (vezi tabelul nr. 2). În profil teritorial cel mai semnificativ regres (al ponderii în total exporturi) se constată la țările latino-americane în curs de dezvoltare, urmate de cele africane, în timp ce țările din Asia și-au ameliorat ușor participarea; la importuri, însă, scăderea participării afectează toate cele trei regiuni în curs de dezvoltare.

Din examinarea evoluției pe categorii de țări în curs de dezvoltare rezultă că o anumită redresare a ponderii acestora în comerțul mondial în ultimii ani a fost determinată — la exporturi, în exclusivitate, iar la importuri, în cea mai mare parte — de participarea sporită a țărilor exportatoare de petrol. Ponderea celorlalte țări în curs de dezvoltare s-a redus în 1975 — comparativ cu nivelul acesteia din anul 1950 — cu trei cincimi la exporturi și cu ceva mai puțin de două cincimi la importuri. Reduceri drastice ale ponderii se observă la subgrupa țărilor cu P.N.B./loc. sub 200 dolari: de la 5,6% din exporturile mondiale în 1950 la 1,3% în 1975 și — respectiv — de la 5,2% la 2,1% la importuri. Lăsînd la o parte efectul pe care l-a avut asupra ponderii trecerea — în decursul anilor — a unor țări în subgrupe cu un nivel mai ridicat al produsului național brut pe locuitor, reducerea ei mai accentuată la exporturi decît la importuri ilustrează scăderea competitivității produselor a-

Evoluția ponderii în comerțul mondial (în %)

Tabelul nr. 2

Grupul de țări	Exporturi						Importuri					
	1950	1960	1970	1973	1974	1975*	1950	1960	1970	1973	1974	1975*
Total mondial	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Din care:												
Țări capitaliste dezvoltate	61,3	66,8	71,9	71,6	65,5	66,8	65,2	65,9	72,2	72,6	71,9	68,7
Țări nesocialiste în curs de dezvoltare	30,5	21,4	16,9	17,4	25,2	22,7	26,8	22,0	16,8	16,1	17,8	19,8
Din care:												
Țări exportatoare de petrol	6,2	6,6	5,5	6,7	14,9	13,0	4,1	4,5	3,3	3,7	4,2	6,0
Alte țări în curs de dezvoltare	24,3	14,7	11,4	10,7	10,3	9,7	22,7	17,5	13,5	12,4	13,6	13,8
— Exportatoare de produse industriale	3,7	2,2	2,3	2,9	2,7	2,5	4,3	3,5	3,6	4,0	4,1	4,0
— Celelalte țări	20,6	12,5	9,1	7,8	7,6	7,2	18,3	14,0	9,9	8,4	9,5	9,8
Din care, avînd P.N.B. loc. (în 1974):												
peste 400 dolari	11,5	6,5	5,1	4,6	4,5	4,3	9,6	6,6	5,2	4,7	5,5	5,4
200—400 dolari	3,4	2,4	1,8	1,6	1,7	1,6	3,5	2,8	2,2	1,7	2,1	2,2
sub 200 dolari	5,6	3,6	2,2	1,6	1,4	1,3	5,2	4,6	2,5	1,9	1,9	2,1

*) Estimații

Sursa: Aceeași ca la tabelul nr. 1, pag. 37—40.

milară, atît pe total țări capitaliste dezvoltate, cît și pe principalele sale componente au înregistrat și importurile acestui grup de țări.

Din 1950 ponderea exporturilor și cea a importurilor țărilor în curs de dezvoltare în ansamblul comerțului mondial s-au redus continuu pînă în 1972

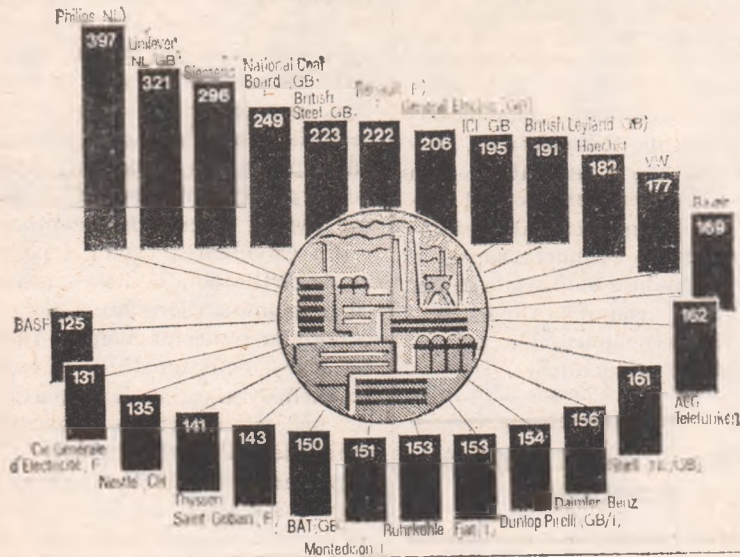
cestor țări pe piața mondială, precum și reducerea gradului de acoperire a importurilor prin exporturi.

N. POPOV

¹⁾ UNCTAD, Handbook of International Trade and Development Statistics — 1976 (New York, 1976, Doc. E/F. 76. II. D. 3).

25 de conecne

APROAPE 5 milioane de salariați erau grupați în 1975 în întreprinderile celor 25 de conecne vest-europene pe

NUMĂRUL SALARIAȚILOR ÎN 1975, ÎN MII

care graficul de mai sus le clasifică în funcție de acest indicator al concentrației. Pe locul întâi se situează o firmă

olandeză, urmată de alta anglo-olandeză. Dar dintre firmele cu capital dintr-o singură țară, cele vest-germane apar în grafic de nouă ori, cele engleze de șase ori, cele franceze de trei ori. Principalele decalaje în ceea ce privește gradul

lor groenlandeze și ameliorării situației balanței comerciale externe a Danemarcei. Printre altele, se estimează că Groenlanda — care dispune de imense rezerve de gheață „curată” — ar putea deveni în viitor exportator de apă potabilă în țări vest-europene ca R.F.G., Belgia, Portugalia ș.a.

Iran: restructurări în balanța energetică

ACTUALUL plan (revizuit) de dezvoltare a economiei Iranului, pe anii 1973—1978, prevede un ritm mediu anual de creștere de 25,9%, bazat îndeosebi pe valorificarea resurselor de hidrocarburi. Sint prevăzute investiții în complexe de prelucrare superioară a țițeiului, în vederea obținerii de produse chimice, articole farmaceutice, concentrate alimentare. Totodată, acesta este primul plan în care sume importante (13,8 miliarde riali) se alocă pentru protejarea mediului ambiant, pentru combaterea poluării sale.

În ceea ce privește sectorul energetic se prevede ca în perioada 1973—1978 extracția de țiței și gaze să sporească într-un ritm mediu anual (de 17,7% și, respectiv, 24%) mai rapid decât în cursul perioadei precedente de cinci ani. În schimb, are loc o anumită încetinire a creșterii extracției de cărbune (+4,5% pe an) și a producției de hidroenergie (+12,2%), fiind proiectată construirea unor centrale atomice. Se apreciază că pînă în 1978 ponderea gazelor naturale în balanța energetică a țării se va majora la 23,2% (față de 14,1% în 1968), ponderea petrolului se va reduce la 70,3% (față de 72,1%), iar cea a energiei electrice furnizate de hidrocentrale se va dubla aproape, respectiv la 5,1%.

Cuba: progresele comerțului exterior

ÎN PERIOADA care a trecut de la victoria revoluției socialiste în Republica Cuba, comerțul său exterior a sporit de peste 4 ori. Totodată, în timp ce în 1958 schimburile cu țările socialiste reprezentau doar 1,4% din volumul total al comerțului exterior, anul trecut ponderea lor s-a ridicat la 59%, iar cea a țărilor capitaliste și în curs de dezvoltare a fost de 41%.

Colaborarea cu alte țări socialiste se dezvoltă în prezent pe baza acordurilor pe termen lung (1976—1980), în cadrul cărora un loc important ocupă cooperarea — îndeosebi pentru edificarea unei baze tehnice moderne a agriculturii. Se extind, de asemenea, relațiile Cubei cu țările în curs de dezvoltare; între altele, constructorii cubanezi participă la realizarea de obiective economice într-o serie de țări din Asia, Africa și zona Caraibilor. În ceea ce privește țările capitaliste industriale (a căror pondere în comerțul exterior al Cubei a fost de 15% în 1975), în ultimii ani o dezvoltare mai rapidă au cunoscut relațiile economice, inclusiv colaborarea tehnico-stiințifică, cu Spania, Belgia, Italia, Franța ș.a.

Apa potabila la export

UN RAPORT elaborat nu demult de guvernul Danemarcei schițează orientările posibile în dezvoltarea economică Groenlandei în următorii 15 ani. Este vorba în primul rând de exploatarea zăcămintelor de cărbune, țiței și gaze, minereu de fier, aluminiu, uraniu, hidroenergie și alte resurse existente în subsolul sau în plaiul continental al insulei. De aseme-

ne, se estimează că activitatea de pescuit va căpăta în viitor o amploare tot mai mare în apele Groenlandei, ca urmare a transferării în această regiune a flotilelor de pescuit daneze. În cazul în care țările riverane la Marea Nordului își vor extinde la 200 mile zona economică.

Toate acestea deschid perspectiva extinderii și diversificării exporturii

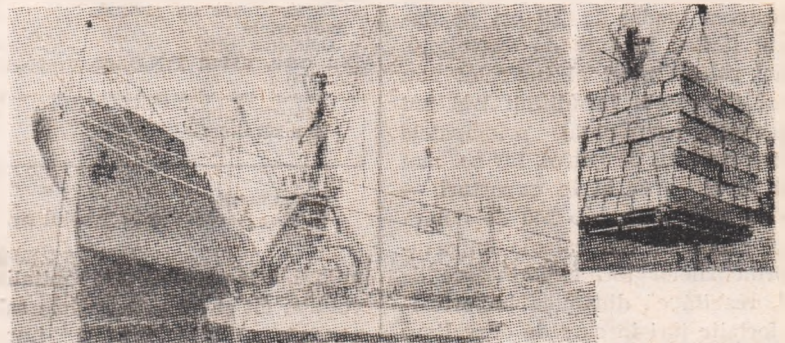
nea, se estimează că activitatea de pescuit va căpăta în viitor o amploare tot mai mare în apele Groenlandei, ca urmare a transferării în această regiune a flotilelor de pescuit daneze. În cazul în care țările riverane la Marea Nordului își vor extinde la 200 mile zona economică.

Nava-container-port: totul se modernizează

EFICIENȚA economică a transporturilor maritime depinde în bună măsură de raportul dintre timpul cit navele se află în cursă cu încărcătură și timpul petrecut pentru încărcare-descărcare în danele porturilor. Pentru reducerea acestui din urmă timp au fost introduse în ultimele decenii perfecționări, cum sînt containerizarea transportului și utilizarea navelor port-container, folosi-

furi (față de 20 tone la un container obișnuit). Utilizarea unor asemenea „lăzi” uriașe (cu dimensiuni proiectate de 48x14x6 metri) pune însă problema modernizării porturilor, în primul rînd a dotării lor cu transbordare speciale, capabile să manevreze greu-tăți pînă la 2 500 tone.

O altă tendință de perspectivă se referă la construcția navelor comerciale înseși, prin proiectarea de nave în care trei secțiuni principale — secțiunea (blocul) de comandă, secțiunea motor (care cuprinde instalația energetică) și secțiunea (capacitatea) pentru încărcare și transportul propriu-zis al măr-

rea tot mai largă a conductelor pentru transportarea a tot mai multe produse către sau din porturi etc. În prezent, în Uniunea Sovietică se studiază utilizarea de supercontainer, cu o capacitate utilă de 250—2 000 tone de măr-

furilor — ar fi decuplabile. O asemenea navă, de tip semi-remorcă, s-ar putea decupla odată ajunsă în portul de destinație, iar secțiunile motor și comandă ar putea fi cuplate la o altă capacitate de transport, gata încărcată.

GLOSAR

Balanța de plăți

Totalitatea creanțelor și datoriilor externe care apar din schimbul de mărfuri și servicii și sint exigibile într-o anumită perioadă, de obicei un an, precum și mișcările de capital care se produc în aceeași perioadă, sint înregistrate într-o situație denumită balanța de plăți (aceasta mai este denumită și balanța de plăți externe, deși nu există o balanță de plăți interne de care să se distingă).

Balanța de plăți — care în perioada actuală se caracterizează printr-un mare dezechilibru în numeroase țări — este deci un sistem de conturi în care se înregistrează, după principiul contabilității în partidă dublă (activ — încasări; pasiv — plăți) ansamblul operațiilor și tranzacțiilor materiale și financiare ale unei țări cu o altă țară sau cu toate celelalte țări.

Nu există un model de balanță unanim acceptat. Redăm unul din ele:

1. **Balanța tranzacțiilor curente** (denumită și contul curent al balanței de plăți) care se compune din:

— balanța comercială: exportul și importul de mărfuri;

— balanța serviciilor: transport, turism, reprezentanțe diplomatice, comisioane ș.a.;

— balanța veniturilor: venituri din muncă și din drepturi de autor; dobânzi și dividende ale investițiilor de capital în străinătate, încasate de rezidenți sau plătite de ei la împrumuturile și investițiile în țară ale nerezidenților;

— balanța donațiilor și transferurilor unilaterale, publice și particulare.

2. **Balanța mișcărilor de capital** care cuprinde:

— mișcările de capital pe termen lung (peste un an), constind din investiții directe sub formă de creșteri sau cumpărări de întreprinderi, investiții în valori mobiliare, împrumuturi;

— mișcări de capital pe termen scurt (pină la un an).

3. **Transferuri financiare unilaterale** cu caracter excepțional, cum ar fi încasările și plățile în contul despăgubirilor (reparațiilor) de război.

Balanța de plăți în ansamblu este întotdeauna și în mod necesar echilibrată, activul fiind egal cu pasivul. Totuși, în mod uzual se folosesc termenii: balanță de plăți activă (excedentară, favorabilă) sau pasivă (deficitară, nefavorabilă). În realitate, numai anumite capitole ale balanței prezintă solduri: active sau pasive, prin urmare numai părți ale balanței pot fi dezechilibrate. Astfel, balanța tranzacțiilor curente este întotdeauna dezechilibrată prin natura operațiilor. Balanța mișcărilor de capital arată pe ce cale a fost realizată echilibrarea balanței tranzacțiilor curente (plăți din rezervele internaționale, adică dintr-o acumulare precedentă de mijloace de plată externe ale țării respective, contractare de împrumuturi în străinătate).

Balanța de plăți înfățișează deci nu numai situația financiară a relațiilor unei țări cu altă țară sau cu celelalte țări pe o anumită perioadă de timp, dar și modul în care a fost realizată echilibrarea balanței. Lucrul este deosebit de important, deoarece echilibrul contabil al balanței de plăți nu spune totul cu privire la echilibrul relațiilor economice internaționale. Esențial este modul cum s-a ajuns la echilibru, calitatea lui. O atitudine activă față de balanța de plăți presupune ca, plecând de la determinarea pozițiilor de balanță care au influențat negativ echilibrul, să se acționeze astfel, încât elementele dezechilibrante să fie influențate în sensul echilibrării, pentru a se apela cât mai puțin la credite sau alte mișcări de capital.

C. K.

Cooperarea industrială și transferul de tehnologii

Mareel Negrescu, București — Importul și instalarea de mașini și instalații de înalt nivel tehnic, precum și de know-how reprezintă un aspect

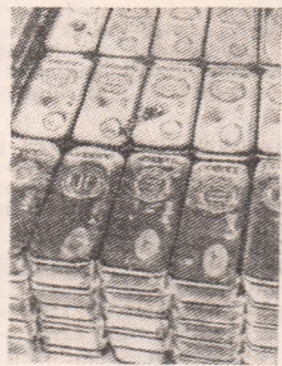
tot mai important al relațiilor economice dintre țările socialiste și cele capitaliste dezvoltate, deși constituie încă o parte relativ redusă a comerțului internațional cu tehnologie de vîrf.

După unele aprecieri, valoarea schimburilor Est-Vest la acest capitol se ridică în 1974 la circa 7 miliarde dolari. Dintre țările capitaliste dezvoltate principalul furnizor era R. F. Germania, cu

39% din totalul exporturilor occidentale de tehnologie spre țările socialiste. Pondrea S.U.A. era de numai 7% (430 milioane dolari) din același total, situind-o considerabil în urma altor țări concurente din Europa occidentală și a Japoniei, după cum se evidențiază în ultimul Raport economic internațional al președintelui S.U.A. înaintea Congresului. Desigur însă că ponderea fiecărei țări în exportul și importul de tehnologie diferă de la o ramură industrială la alta și de la un partener comercial la altul.

Licitație de aur

Robert Dobrescu, Moreni — 1) O listă oficială a ofertanților s-a dat pu-

blicitații pentru prima oară numai cu ocazia celei de a treia licitații organizate de F.M.I. în acest an, desfășurate la 15 septembrie la Washington. Ofertele depuse au trebuit făcute pentru cel puțin 1 200 uncii sau pentru mulți ai cantității de 400 uncii peste acest minim fixat. Ofertanților li s-a atribuit aurul respectiv într-o ordine de preferință determinată de mărimea pretului oferit de fiecare pentru cumpărare, cu condiția ca pretul oferit să se situeze deasupra sau cel puțin la nivelul pretului fixat de F.M.I. pentru licitație.

2) În momentul de față, lista țărilor socialiste membre ale Fondului Monetar Internațional cuprinde, în ordinea primirii, R.S.F. Iugoslavia, R.S. România și R.S. Vietnam.

Petrolul britanic

Ioan Goia, Ploiești — Pină la sfîrșitul anului producția de petrol din zona egaleză a Mării Nordului va depăși 400 000 bareli pe zi, față de 300 000 în prezent, urmînd să acopere un sfert din necesarul de consum al Marii Britanii. Producția acestui an va permite o reducere a importului de petrol de cel puțin 1 miliard lire sterline, care însă nu va determina un excedent al

balanței de plăți datorită costului ridicat al instalațiilor importate.

Se estimează că la sfîrșitul acestui deceniu Anglia ar putea obține din Marea Nordului 95 — 115 milioane tone de petrol. Autonomia sa petrolieră ar urma să dureze însă doar cîțiva ani. Ritmul în care progresaază exploatarea și prospecțiunile în această zonă depinde evident și de evoluția prețului petrolului pe piața mondială.

Seminar demografic

Emilia Cornescu, Bușteni — 1) Tema generală a seminarului organizat de Consiliul Europei la Strasbourg (Franta) în perioada 6—10 septembrie a.c. cu participarea unor experți și oameni politici din 16 țări membre, a fost „Incidențele unei populații staționare sau descrescătoare”. Concret tematica dezbătută la acest seminar, desfășurat sub președinția cunoscutului demograf francez Jean Bourgeois-Pichat, a cuprins referate urmate de dezbateri privind: studiul critic al politicilor demografice din Europa occidentală, politici demografice pe termen lung, creșterea demografică și creșterea economică, aspecte demografice ale sociologiei și microeconomiei familiei,

aspecte demografice ale populației active, migrația etc.

Seminarul a reprezentat o contribuție la analiza cauzelor și consecințelor tendinței de accentuare a îmbătrînirii populației constată în ultimul deceniu în numeroase țări vest-europene.

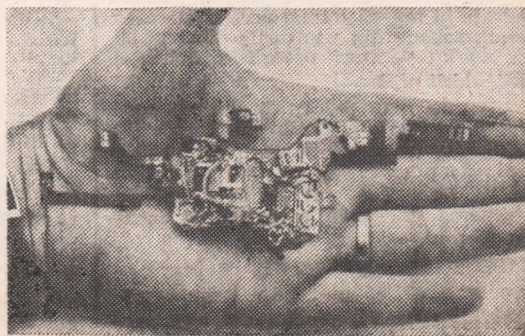
2) În ansamblu concluzia seminarului citat a fost că în viitor este de așteptat o reducere a intensității fluxurilor migratoare de forță de muncă. Referindu-se la costul social tot mai ridicat al imigrării de forță de muncă străină pentru țările gazdă, o serie de participanți au relevat probabilitatea ridicată a reducerii în măsură sporită în viitor la rezerve de forță de muncă relativ puțin utilizate în momentul de față (femei, persoane în vîrstă etc.), ca și a sporirii mobilității lucrătorilor, în fața alternativei unui ritm mai redus de creștere economică. Pe de altă parte, sublinia un expert italian, „țările de emigrație nu au mare lucru de cîștigat de pe urma plecării definitive a unor lucrători ai lor. Dezvoltarea economică suferă, regiunile rămase în urmă fiind private de elementele lor cele mai vi-guroase. Migrațiile interne nu sint nici ele o soluție pentru problema stagnării populației. Ele pot mări rata natalității în regiunile industriale, dar reduc rata națională”.

Fotografie și costuri

Victor Godeanu, București — Un salon internațional (Photokina) organizat recent la Köln, la care au participat 875 firme din 89 țări ale lumii, ne dă prilejul să vă oferim unele amănunte care vă interesează.

Mobilizînd 1 200 cercetători pentru simplificarea mînuirii aparatului fotografic paralel cu îmbunătățirea performanțelor acestuia, o firmă japoneză a încorporat pentru prima oară în aparatul fotografic un microprocesor (vezi fotografia), care automatizează un număr mare de operațiuni. Introducerea acestei „inteligente miniaturale”, considerată drept o „cultură tehnologică i-

reversibilă” în direcția electronizării și automatizării integrale a aparatului fotografic, prezintă mai multe avantaje: suprimarea a circa 300 piese componente (30% din totalul pieselor unui aparat clasic), asamblarea mecanizată a componentelor grupate acum în cîteva blocuri, reducerea sensibilă a costurilor de fabricație (între altele, pe baza scăderii cu 50—70% a cheltuielilor cu salariile) și în consecință și a pretului de vînzare, posibilitatea fotografierii „în rafale” (pină la două imagini pe secundă). Cu alte cuvinte, performanțele îndemină pină nu demult numai profesioniștilor devin acum accesibile masei largi a fotografilor amatori. Este încă o aplicație a procesului de miniaturizare din industria electronică.

SERBAN GEORGESCU, Craiova — În cazul în care conducătorul unității socialiste garantează existența posibilităților de desfacere a producției, se poate da viza de control preventiv în limita planului de producție, pe răspunderea conducătorului unității. Ar urma ca, ulterior, în funcție de contractele și comenzile de desfacere realizate, să se pună de acord aprovizionarea cu nevoile reale, în condițiile prevăzute de lege. Aceasta presupune însă să fie luate măsuri hotărâte pentru contractarea desfacerii producției la nivelul planificat, spre a se evita formarea de stocuri și imobilizări de resurse financiare.

TONI BRUDIN, Galați ; NIȚA BRUSTUR, Călărași — Diploma de absolvire a școlilor tehnice agricole cu durata de 4 ani, organizate în baza H.C.M. nr. 428/1962, precum și diploma de absolvire a școlilor tehnice de cooperatie organizate în baza H.C.M. nr. 774/1963, nu sunt echivalente cu diploma de bacalaureat și deci nu dă dreptul de înscriere la concursul de admitere în învățământul superior.

D. I. MOTICA, Timișoara — Decontarea abonamentului de transport, în cazul deplasării unei persoane trimisă în delegare în interesul serviciului, este lămurită la pct. 26 din normele de decontare și control a cheltuielilor de deplasare nr. 11350/1963, emise de Ministerul Finanțelor și fostul Comitet de Stat pentru Problemele de Muncă și Salariizare în aplicarea prevederilor H.C.M. nr. 822/1959. Angajații care, prin natura muncii lor, se deplasează cu regularitate pe teren, în alte localități, pot beneficia de abonamente de transport, în cazul cind valoarea abonamentelor lunare este mai mică decât costul biletelor ce s-ar folosi pentru toate deplasările efectuate în cursul unei luni. În situația în care angajații trimisi în delegare călătoresc pe ruta pe care ei au abonamente de transport personal, ei nu pot beneficia de decontarea cheltuielilor de transport, deoarece în fapt, nu au de suportat cheltuielile de asemenea natură.

C.A.P. SĂCUENI, jud. Bihor — Potrivit prevederilor art. 9, litera b din Decretul nr. 153/1954 (modificat prin Decretele nr. 564/1968 și nr. 74/1975) și punctului 5 din instrucțiunile Ministerului Finanțelor nr. 1560/1968, reducerea cu 30% a impozitului pe retribuție se aplică persoanelor încadrate în muncă care au în întreținere cel puțin patru persoane și o retribuție tarifară brută de pînă la 2560 lei lunar. În numărul persoanelor în întreținere nu se socotește și beneficiarul de venit.

Prin retribuție tarifară brută de pînă la 2560 lei lunar se înțelege, în vederea stabilirii dreptului la reducerea impozitului, retribuția tarifară de încadrare de la locul principal de muncă, exclusiv alte drepturi realizate (ca de exemplu: sporuri, premii, recompense etc.). Reducerea cu 30% a impozitului pe retribuție se aplică însă pentru totalul sumelor realizate în fiecare lună de la locul permanent de muncă (retribuția tarifară de bază, sporuri, premii, recompense etc.) chiar dacă acest total depășește 2560 lei lunar.

Se consideră în întreținerea persoanei încadrate în muncă numai persoanele care trăiesc exclusiv din veniturile acesteia și, deci, nu au venituri proprii (din burse, pensii, chirii etc.).

Persoanele care fac parte dintr-o cooperativă agricolă de producție, indiferent că sînt sau nu capabile de muncă și de faptul că muncesc sau nu în cooperativa agricolă respectivă, nu se consideră în întreținerea exclusivă a persoanei încadrate în muncă.

VASILE HORODENCIUC, Suceava — Prevederile art. 57 alin. 2 din Regulamentul privind recepția, expediția și transpor-

tul produselor aprobat prin HCM nr. 941/1959, sînt în vigoare și ele se aplică în coroborare cu celelalte texte din capitolul IV al aceluiași regulament. Recepționarea la destinație a mărfurilor primite de la furnizor trebuie să fie făcută în așa mod încît să prezinte garanție de obiectivitate spre a fi opozabilă furnizorului și cărăușului.

O constatare făcută numai de comisia de recepție a beneficiarului — fără delegat neutru — este unilaterală și nu poate prezenta garanția că lipsa stabilită este reală.

Pentru evitarea oricăror discuții, delegatul neutru trebuie să participe la recepționarea mărfurilor în momentul descărcării lor din vagon sau, dacă aceasta are loc în depozitul beneficiarului, trebuie să existe certitudinea că marfa prezentată la recepție reprezintă cantitatea primită de la furnizor.

Lipsa unui cîntar pod basculă de capacitate corespunzătoare cîntării vagoanelor primite cu metale de la furnizori, prin care să cîntărească vagoanele în momentul preluării lor de la cărăuș, nu poate constitui o împrejurare care să scutească pe destinatar a recepționarea produselor cu respectarea prevederilor sus-citatului regulament, această situație putînd fi înlăturată prin procurarea unui cîntar corespunzător.

COOPERATIVA „METALICA“, București — În conformitate cu prevederile art. 39 din Legea nr. 57/1974, pentru personalul din unitățile economice, indiferent de funcția pe care o deține, retribuția tarifară integrală se acordă în funcție de îndeplinirea sarcinilor încredințate, atît cele ce decurg din planul unității, cît și a sarcinilor proprii de muncă.

Potrivit art. 41 (1) din Lege, pentru personalul încadrat în funcții de conducere a unităților economice, unul dintre indicatorii de care este condiționată acordarea retribuției tarifare este și sarcina de plan la export sau de încasări din prestații de servicii internaționale. La punctul nr. 8 din anexa 3 la HCM nr. 69/1975, se prevede că, în situația în care sarcinile de export nu sînt realizate pe una sau mai multe relații, se consideră că planul total de export nu a fost îndeplinit cu suma nerealizărilor valorice de pe fiecare relație în parte. În măsura în care depășirea obținută pe una sau mai multe relații acoperă parțial sau total nerealizarea de pe celelalte relații și această situație este confirmată ca fiind avantajoasă pentru economia națională de către Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale, gradul de realizare a acestui indicator, în raport de care se face majorarea sau diminuarea retribuției, se stabilește ținîndu-se seama de această compensare.

Conform prevederilor pct. 1 din anexa menționată, indicatorii sau sarcinile de plan în raport de care se acordă retribuția tarifară a personalului de execuție se stabilesc de organul colectiv de conducere al unității. Problema ridicată de dv. este, deci, numai de competența conducerii unității, sau forului tutelar.

V. BĂLAȘ, Timișoara — Retribuția tarifară a personalului de conducere din aparatul funcțional al unităților de proiectare se stabilește așa cum se prevede la al. 2 din nota de la cap. VIII b din anexa nr. IV la Legea nr. 57/1974, cu respectarea prevederilor de la art. 125 și 36 (3) din aceeași lege.

Față de datele prezentate de dv. (fiind absolvent al învățământului superior economic și fiind încadrat pe funcția de contabil șef cu clasa 31 B de retribuție) rezultă că stabilirea retribuției tarifare s-a făcut cu respectarea reglementărilor existente arătate mai sus.

Revista ECONOMICA

editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale. Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul numărului 38 din 24 septembrie 1976

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Ancheta R.E. Atingerea parametrilor proiectați — între prevederi și realizări (Costică Chițimia Bogdan Pădure) 1
- Plan ● angajamente. Coordonatele ale realizării planului de producție (Viorel Ștefănescu, Gheorghe Virtejanu) 3
- Dezbateri R.E. Procesul investițional (II) 5
- Noi resurse în circuitul economic. Lemnul, o mare bogăție. Cum o utilizăm? (dr. Ioan L. Nistor, ing. Ioan C. Pop) 7
- Producția — domeniul unei largi cooperări internaționale a României (G. Cristea, I. Rusu) 9
- Sporirea eficienței fondului național de dezvoltare — imperativ al creșterii economice (Gh. Obreja, St. Militaru) 11

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- R.E. militează pentru: Generalizarea analizei valorii (I) (Dorin Constantinescu) 13

TEORII ● IDEI

- Calitatea vieții — finalitatea economiei socialiste (prof. dr. Vladimir Trebici) 15
- Unele trăsături definitorii ale actualei faze a crizei sistemului capitalist (I) (prof. Tudorel Postolache) 18
- Continuitatea comunității de viață economică a românilor de pe teritoriul vechii Dacii (I) (prof. dr. I. Nicolae-Văleanu, conf. dr. T. Ionescu) 20
- Școli ● curente ● economiști. David Hume — economist (II) (conf. dr. Virgil I. Ionescu) 22
- Recenzii. O carte despre revoluții (Mihai Drăgănescu) 24

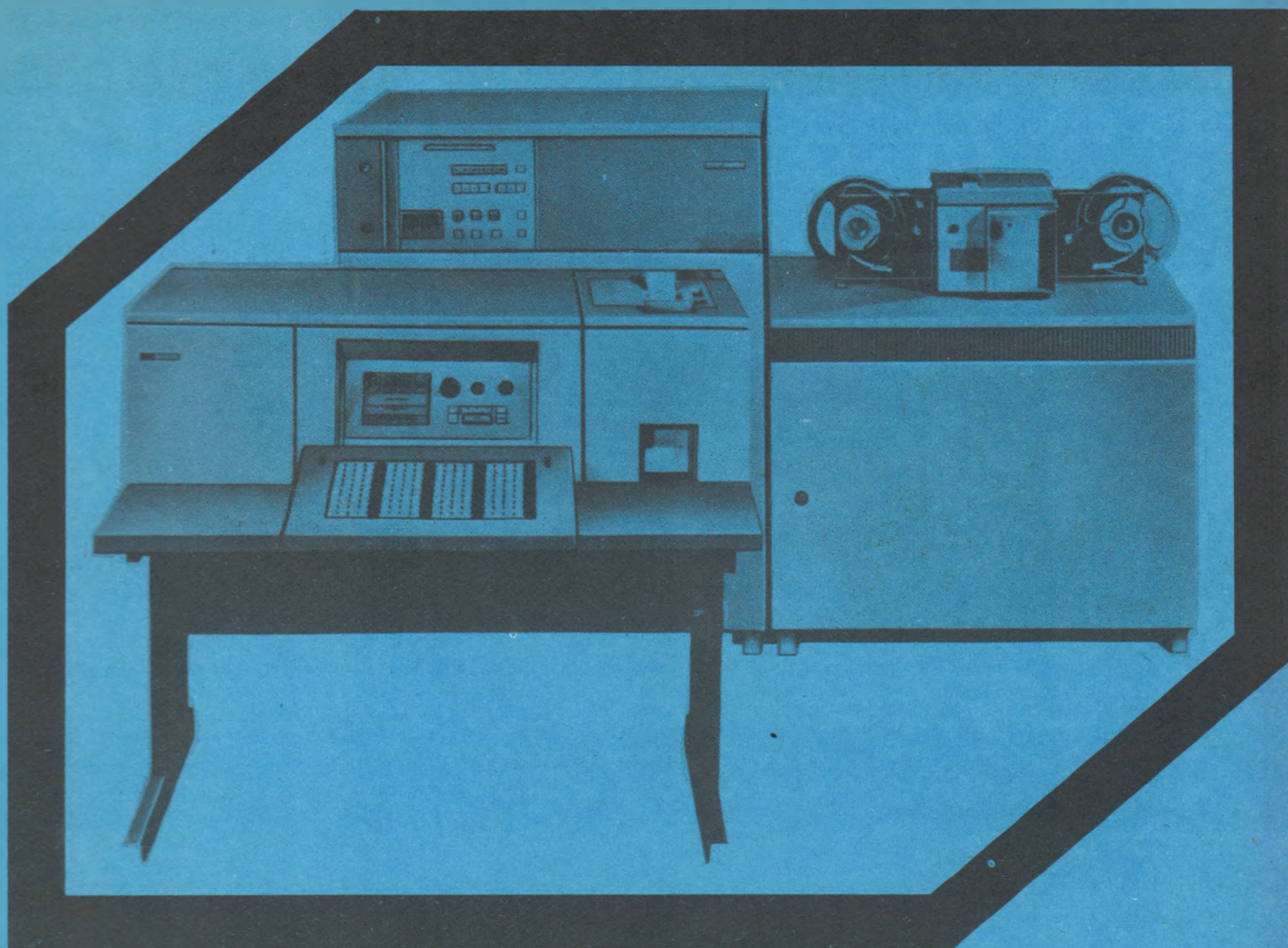
ECONOMIE MONDIALĂ

- Cea de-a X-a Conferință regională F.A.O. pentru Europa. Exigențe ale cooperării intra-europene în domeniul agriculturii (L. Comănescu) 25
- Tendințe ● conjuncturi 27
- Comerțul mondial — reflexul persistenței decalajelor economice (I) (N. Popov) 28
- Mondorama 30
- Curier 31
- Întrebări — răspunsuri 32

Coperta I — Bogdan Stroeșcu

Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei”

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11—25, București 22, Sectorul 1, telefon 12 13 69 Cod poștal 71 131
Cont I.S.I.A.P. nr. 64.51.301.52 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București

daro **1600**

Când aveți nevoie să colectați
date cu mare eficiență tehnică
folosiți DARO 1600

Büromaschinen – Export
GmbH Berlin
RDG – 108 Berlin, Fried-
richstrasse 61
Republica Democrată Ger-
mană

DARO 1600 reprezintă un sistem semiautomat
de colectare a datelor, cu posibilități multiple :

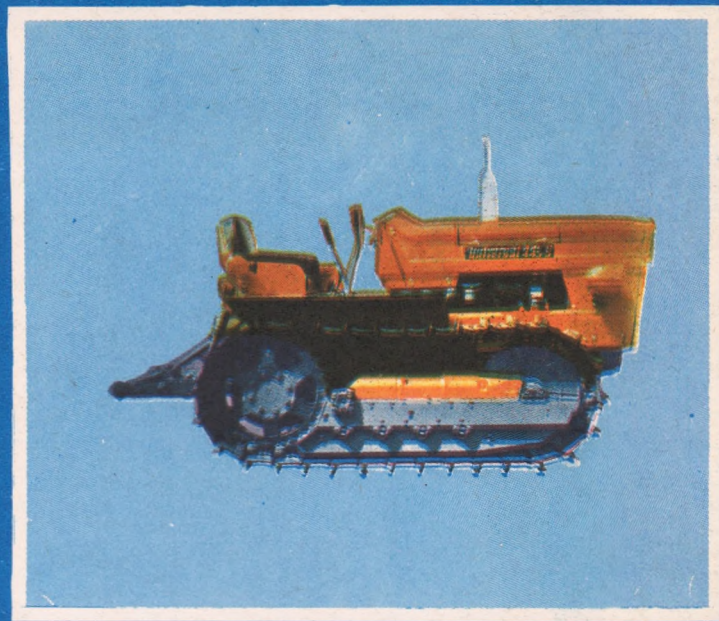
- Elementele componente : unități descentrali-
zate de interogare și control, locuri pentru
date, imprimante, echipamente de trans-
mitere ;
- Modul de lucru : colectarea manuală sau au-
tomată a informațiilor numerice sau alfa-nu-
merice în imediata apropiere a locului lor de
origine (informațiile introduse se transmit
direct unei instalații electronice de prelucrare
a datelor, în timp real sau pentru inmagi-
zinare) ;
- Imprimarea informației introduse sau a răs-
punsului prelucrat de către calculator.

DARO 1600 este un sistem de colectare a datelor cu
mare randament, cu funcționare on-line, în diferite
configurații de utilizare ; bineînțeles, acest sistem poate
fi cuplat direct cu multe tipuri de mașini de prelu-
crare electronică a datelor.

Vă rugăm să ne vizitați cu
prilejul TIRGULUI INTER-
NAȚIONAL BUCUREȘTI, în
perioada 16–25 octombrie
1976.

bme

TRACTOARELE ROMÂNEȘTI PE TOATE MERIDIANELE LUMII

Un eveniment jubiliar s-a consumat, recent, la Brașov — cetatea industriei constructoare de mașini, când s-a scos de pe banda de montaj al 500 000-lea tractor (ziarele)

De la primul tractor, I.A.R.-22, scos din uzină la 26 decembrie 1946 și pînă azi, procesul de diversificare a producției a inclus tipuri cu pneuri și șenile, cu întrebuințări multiple în agricultură și în industrie. Parametrii tehnici au conferit tractoarelor fabricate la Brașov o faimă mondială, care se caracterizează în solicitarea lor în peste 80 țări în care s-au exportat, pînă acum, peste 200 000 tractoare și 33 tipuri, în 300 de variante, de la 35 C.P., la 360 C.P.

Tractoarele românești îndeplinesc condiții superioare de viteză și sint echipate cu utilaje care le dau o universalitate de întrebuințări, în tot cursul anului, în orice situație climaterică sau de teren.

Dintre performanțele tractoarelor românești menționăm doar câteva :

- robustețe și siguranță în funcționare
- motoare Diesel cu injecție directă, realizînd un consum economic de combustibil
- diapazon de viteze care satisface cerințele celor mai exigenți beneficiari
- o dimensionare corespunzătoare a forței de tracțiune la cîrlig, precum și echiparea tractoarelor cu dispozitive adiționale (ridicător hidraulic cu control automat al adîncimii, priza de putere sincronă sau independentă etc.), care permite agregarea unei game variate de utilaje agricole
- satisfacerea condițiilor ergonomice de confort și de estetică prin manevrabilitate foarte ușoară a tractoarelor pe roți, prin mecanismul de servodirecție hidraulică, scaun confortabil cu amortizor și sistem de reglare, cabină de protecție și rezistență cu acclimatizare, frînă pneumatică de mare siguranță în circulație ș.a.

Orice relații se pot obține direct la TRACTORUL — BRAȘOV, strada Turnului nr. 5, telefon 10 422.